

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยว
ศึกษากรณีคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

โดย

นายนิพนธ์ ธนาศรีณัยวงศ์

วันที่ 15 ส.ค. 2557
เลขทะเบียน 013013 จ.1

วพ :

343.04891

ช ๖1๖ ๗

ส.กร.๕๗.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

พ.ศ.2555

ลิขสิทธิ์ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

**OBSTACLES TO THE APPLICATION OF THE TOURISM BUSINESS ACT:
A CASE STUDY OF APPLICANTS' QUALIFICATIONS
FOR TOURISM BUSINESS LICENCES**

By

Mr. Nipon Thanasarunwong

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement
for the Degree of Master of Laws in Business Law**

Faculty of Law

KRIRK UNIVERSITY

2015

มหาวิทยาลัยเกริก

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นายนิพนธ์ ธนาครันย์วงศ์

เรื่อง

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายธุรกิจนำเที่ยว :
ศึกษาเฉพาะกรณีคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

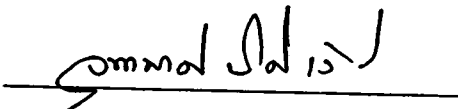
ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

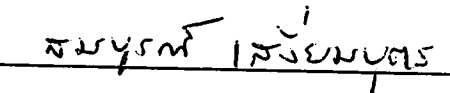
สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ

เมื่อวันที่ 1 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2555

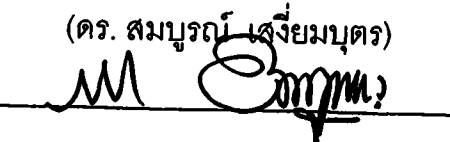
ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิตารัตน์)

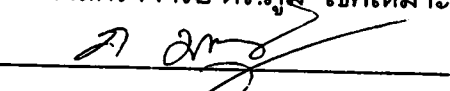
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ดร. สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร)

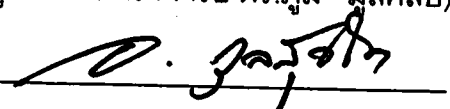
กรรมการวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ)

กรรมการวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มลศิลป์)

คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อมรรัตน์ กุลสุจริต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยว ศึกษากรณีคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว
ชื่อผู้เขียน	นายนิพนธ์ ธนาศรีณย์วงศ์
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

ปัจจุบัน พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 กำหนดให้บุคคลธรรมดาซึ่งต้องการจะขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะต้องมีสัญชาติไทย และหากเป็นนิติบุคคลก็ต้องมีกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนซึ่งเป็นคนสัญชาติไทย ซึ่งหมายความว่า คนต่างด้าวไม่มีสิทธิที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว และห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล คนต่างด้าวจะเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบไม่ได้ รวมถึงบริษัทจำกัด คนต่างด้าวจะต้องถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 และคนต่างด้าวเป็นกรรมการน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง รวมทั้งคนต่างด้าวจะเป็นผู้บริหารซึ่งมีอำนาจจัดการแทนบริษัทไม่ได้ แต่ตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา คนสัญชาติอเมริกันได้สิทธิอย่างคนชาติในการจัดตั้งบริษัท หรือการได้สิทธิประโยชน์ในบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่นในประเทศไทย และโดยที่พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ก็ได้ยอมรับเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวของคนสัญชาติอเมริกัน โดยกำหนดว่าในกรณีที่ประเทศไทยมีความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รัฐมนตรีจะประกาศยกเว้น

คุณสมบัติเรื่องสัญชาติของบุคคลธรรมดา หรือยกเว้นเรื่องสัญชาติให้แก่หุ้นส่วน ประเภทไม่จำกัดความรับผิดในนิติบุคคลให้แก่ผู้มีสัญชาติของประเทศที่อ้างสิทธิตาม สนธิสัญญาก็ได้ (มาตรา 98) แต่ในปัจจุบันยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ในการพิจารณา ยกเว้นเรื่องสัญชาติให้แก่คนอเมริกันซึ่งมีสิทธิประกอบธุรกิจนำเที่ยวโดยอ้างสิทธิตาม สนธิสัญญาแต่อย่างใด รวมถึงยังไม่มีกรอบกฎกระทรวงหรือประกาศใดๆ เกี่ยวกับการยกเว้นเรื่องดังกล่าวให้แก่คนสัญชาติอเมริกัน

ผู้ศึกษาจึงได้เสนอแนะแนวทางในการประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติ ไทยให้แก่ผู้ซึ่งมีสิทธิประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามสนธิสัญญา โดยยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติ บางกรณีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16 (1) (ก) และ (ข) และมาตรา 17 (ก) (ข) ของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ดังนี้

1) ยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันซึ่งประสงค์จะ ประกอบธุรกิจนำเที่ยว โดยมีเงื่อนไขว่าห้ามคนอเมริกันผู้นั้นบริหารธุรกิจนำเที่ยวเอง

2) ยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันซึ่งจะเป็น หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดของห้างหุ้นส่วน โดยมีเงื่อนไขห้ามคนอเมริกันผู้ เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดนั้น ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารกิจการของห้าง หุ้นส่วน

3) ยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่ผู้ถือหุ้นสัญชาติอเมริกัน ของบริษัท จำกัด หรือ บริษัท มหาชน จำกัด

4) ยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของกรรมการสัญชาติอเมริกัน ของบริษัทจำกัด หรือ บริษัท มหาชน จำกัด โดยมีเงื่อนไขห้ามกรรมการสัญชาติอเมริกัน ทำหน้าที่ในการจัดการกิจการของบริษัทจำกัด หรือ บริษัท มหาชน จำกัด

Thesis Title	Obstacles to the Application of the Tourism Business Act: A Case Study of Applicants' Qualifications for Tourism Business Licences
Author's Name	Mr. Nipon Thanasarunwong
Department/Faculty/University	Department of Business Law, Faculty of Law, Krirk University
Thesis Advisor	Dr. Somboon Sangiambut
Academic	2012

ABSTRACT

The Tourism and Tourist Guide Business Act B.E. 2551 stipulates that a natural person who wishes to obtain a tourism business licence must be a Thai national. Tourism business licence must be a Thai national. In the case of juristic person, the unlimited liability partner, director or authorized person must be Thai nationals. Aliens have no right to engage in the tourism business.

A partnership company may not have a foreign partner with unlimited liability. In a limited liability company, foreigners may not hold more than 49% of shares, and foreign directors must represent less than half the total number of directors. A foreigner may not be an authorized director.

However, according to the treaty of Amity and Economic Relations between Thailand and the United States of America, Americans enjoy national treatment with respect to establishing or acquiring an interest in enterprise for the purpose of engaging in commercial, industrial, financial or other businesses activities in Thailand

The Tourism and Tourist Guide Business Act B.E. 2551 also has an enabling clause for implementing such obligations. It stipulates that where Thailand had, before the entry into force of such Act, agreements with foreign governments relating to the tourism business, the Minister of Tourism may declare exemptions from the Thai nationality qualification for nationals of those contracting parties. At present, there is no clear guidance for granting such Thai nationality exemption with respect to Americans who wish to engage in the tourism business. There is no by-law or declaration relating to such an exemption for Americans.

The following Thai nationality exemptions for persons who have the right to engage in the tourism business under treaties are here Recommended:

- 1) Exemption for Americans, who wish to engage in the tourism business, provided that such persons are barred from managing the tourism enterprise.
- 2) Exemption for Americans, who wish to be unlimited liability partners of partnerships engaged in the tourism business, provided such persons are barred from managing the tourism enterprise.
- 3) Exemption for Americans with respect to hold shares of limited liability companies or public companies engaged in the tourism business.
- 4) Exemption for American directors of limited liability companies or public companies engaged in the tourism business; provide that such directors are barred from managing the tourism enterprise.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยว ศึกษากรณีคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว เป็นความตั้งใจของผู้เขียนที่ต้องการศึกษา ซึ่งส่วนหนึ่งถือเป็นการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นความมุ่งมั่นเพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวสัญชาติอเมริกันที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันก็ยังไม่มีความชัดเจนในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติเรื่องสัญชาติดังกล่าว ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายต่อธุรกิจนำเที่ยวยังขาดประสิทธิภาพและไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน การศึกษาเรื่องนี้จะประโยชน์ต่อองค์กรหน่วยงานที่รับผิดชอบ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมทั้งผู้สนใจศึกษาอื่นๆ ต่อไป

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ เพราะได้รับกำลังใจจากบิดามารดาของข้าพเจ้า และได้รับความร่วมมือและเอาใจใส่อย่างยิ่งจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ดร.สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร ซึ่งเป็นผู้จุดประกายให้แนวคิดในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่ท่านได้ให้ความเอาใจใส่ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งตลอดมา ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณบิดามารดาของข้าพเจ้าและท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้สำหรับผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ผู้เขียนมิได้ระบุไว้ แต่มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ได้ ก็ขอได้รับความขอบคุณจากผู้เขียนไว้เช่นกัน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์กับทุกท่านที่สนใจ

นายนิพนธ์ ธนาครณย์วงศ์

มหาวิทยาลัยเกริก

พ.ศ. 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	6
1.4 สมมติฐานในการศึกษาวิจัย.....	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	7
บทที่ 2 วิวัฒนาการ และแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยว.....	8
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	9
2.2 แนวความคิดในการควบคุมธุรกิจนำเที่ยว.....	12
2.3 ความหมายและความเป็นมาของธุรกิจนำเที่ยว.....	18
2.4 ความสำคัญของการประกอบธุรกิจนำเที่ยว.....	24
บทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยว.....	30
3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.....	30

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3.2 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551.....	32
3.3 กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว.....	46
3.4 สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่าง ราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา.....	83
3.5 การควบคุมการลงทุนในธุรกิจนำเที่ยวของคนต่างด้าว ตามกฎหมายไทย.....	86
3.6 การลงทุนในธุรกิจนำเที่ยวของคนต่างด้าวตามสนธิสัญญา.....	90
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายธุรกิจนำเที่ยวกรณีคุณสมบัติของ ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจ.....	96
4.1 สิทธิของคนอเมริกันในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามสนธิสัญญา.....	99
4.2 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนต่างด้าว.....	101
4.3 แนวทางในการประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทย.....	112
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	116
5.1 บทสรุป.....	116
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	124
บรรณานุกรม.....	126

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	129
ภาคผนวก ก. พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551.....	130
ภาคผนวก ข. สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา.....	161
ภาคผนวก ค. TREATY OF AND ECONOMIC RELATIONS BETWEEN THE KINGDOM OF THAILAND AND THE UNITED STATE OF AMERICA.....	175
ประวัติผู้เขียน.....	191

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจโลก เพราะมีมูลค่าถึง 1 ใน 3 ของภาคค้าบริการรวมของโลก และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศต่างๆมากมาย โดยเฉพาะการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่แต่ละประเทศเป็นมูลค่าไม่ใช่น้อย รวมถึงช่วยเพิ่มพูนการจ้างงาน ทั้งนี้จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ(World Tourism Organization:UNWTO)เมื่อเดือนเมษายน 2553ได้คาดการณ์ว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางระหว่างประเทศทั่วโลกรวมทั้งสิ้นประมาณ 900-920 ล้านคนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3-4 ต่อปี และก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวโลกประมาณ 870-880 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (เพิ่มขึ้นร้อยละ 2-3) โดยมีเงินเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวโลกจากปี 2552 ขณะที่ประเทศไทยมีรายรับด้านการท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ 1 ในอาเซียน ส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนนั้น พบว่า ไทยสูงเป็นอันดับสองรองจากมาเลเซีย ขณะที่ลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปี 2552 ไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 39 จากประเทศทั้งหมดที่ได้รับการจัดอันดับ ซึ่งเป็นการปรับเพิ่มขึ้นมาจากอันดับที่ 42 ของปี 2551 ตามเอกสารรายงานของ World Economic Forumเรื่องขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโลกปี 2008-2009 และเป็นอันดับที่ 8 ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

สำหรับประเทศไทย ในเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวนั้น ได้มีการปฏิรูประบบราชการและมีการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การพัฒนามาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนสนับสนุนการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ให้มีมาตรฐานสากล ซึ่งใน

ปัจจุบันได้มี สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นผู้ดำเนินการแทน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จากข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งรวบรวมโดย สำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่ามีผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทยทั้งหมด 9,037 ราย แบ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ (Out Bound) 2,285 ราย ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ (Domestic) 1,128 ราย ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเฉพาะพื้นที่ 3,995 ราย และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศไทย (In Bound) จำนวน 1,629 ราย และตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2551 จนถึงปัจจุบัน มีผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวรายใหม่ที่ได้ขอใบอนุญาต รวมทั้งสิ้น 5,334 ราย แบ่งเป็น ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ (Out Bound) 945 ราย ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ (Domestic) 635 ราย ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเฉพาะพื้นที่ 2,157 ราย และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศไทย (In bound) จำนวน 1,597 ราย¹

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย ที่ใช้บังคับในปัจจุบันได้แก่ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยได้ปรับปรุงแก้ไขจากพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 เดิม เนื่องจากมาตรฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองนักท่องเที่ยวและมาตรการที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ปฏิบัติ เพื่อประโยชน์แห่งธุรกิจนำเที่ยวยังไม่เหมาะสม นอกจากนี้ มาตรการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นยังไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในรูปแบบของการบริหารราชการของส่วนราชการ จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว

การขอรับใบอนุญาตเพื่อประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทยจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้ ซึ่งพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.

¹ ที่มา สำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา : <http://www.tourismcentre.go.th/>

2551 ได้บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวไว้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจดังกล่าว ได้แก่

- 1) คนต่างด้าวไม่มีสิทธิที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว
- 2) ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล คนต่างด้าวจะเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบไม่ได้
- 3) บริษัท จำกัด คนต่างด้าวจะต้องถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 และคนต่างด้าวเป็นกรรมการน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง รวมทั้งคนต่างด้าวจะเป็นผู้บริหารที่มีอำนาจจัดการแทนบริษัทไม่ได้

ทั้งนี้ คนต่างด้าวทั่วไปจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจอันแน่นแฟ้นกันมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ไทยกับสหรัฐอเมริกาได้ร่วมลงนามในสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Treaty of Amity and Economic Relations) เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2509 ความสัมพันธ์ทางการค้า บริการ และการลงทุนระหว่างสองประเทศได้แน่นแฟ้นขึ้นเป็นลำดับ โดยสาระสำคัญของสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจดังกล่าวได้ให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลของสหรัฐฯ ที่เข้ามาลงทุนหรือประกอบกิจการในไทยจะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ขณะที่บุคคลและนิติบุคคลของไทยที่เข้าไปลงทุนหรือประกอบกิจการในสหรัฐฯ จะได้รับสิทธิดังกล่าวเช่นกัน สนธิสัญญาไมตรีฯ ให้สิทธิพิเศษด้านบริการและการลงทุน อาทิ สิทธิในการจัดตั้งบริษัท สิทธิในการทำธุรกิจต่างๆ สิทธิในการเช่าอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ยกเว้นการลงทุนหรือการประกอบกิจการ 6 ประเภท คือ การสื่อสาร การขนส่ง การดูแลทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคารที่เกี่ยวข้องกับการรับฝากเงิน การค้าภายในที่เกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตร พื้นเมืองและการแสวงหาผลประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของคนอเมริกันในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามสนธิสัญญาดังกล่าวที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 4 วรรค 1 ดังนี้

"Nationals and companies of either Party shall be accorded national treatment with respect to establishing, as well as acquiring interests in, enterprises of all types for engaging in commercial, industrial, financial and other business activities within the territories of the other Party."

"คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับผลประโยชน์อย่างคนชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดตั้งตลอดจนการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในวิสาหกิจทุกประเภทเพื่อประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์ อุตสาหกรรม การคลัง และธุรกิจอื่น ภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง"

การที่คนอเมริกันได้สิทธิอย่างคนชาติในการจัดตั้งบริษัท หรือการได้สิทธิประโยชน์ในบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่นในประเทศไทย ก็เท่ากับว่าคนอเมริกันได้สิทธิในการจัดตั้งหรือถือหุ้นบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทยเท่าเทียมกับคนไทย

นอกจากนี้แม้ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 มาตรา 16 และมาตรา 17 จะได้จำกัดสิทธิของคนต่างด้าวในการถือหุ้นและการบริหารธุรกิจนำเที่ยว แต่เพื่อมิให้คนอเมริกันถูกลบล้างสิทธิในการทำธุรกิจนำเที่ยวเท่าเทียมกับคนไทย พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติรับรองสิทธิตามสนธิสัญญาไว้ในมาตรา 98 โดยกำหนดว่า

"ในกรณีที่ประเทศไทยมีความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รัฐมนตรีจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา 16 (1) (ข) และมาตรา 17 (1) (ก) และ (ข) ให้แก่ผู้มีสัญชาติของประเทศนั้นก็ได้"

บทบัญญัติข้างต้นเป็นการแสดงถึงการรับรู้สิทธิของคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ได้มาจากสนธิสัญญาเท่านั้น เพราะพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิโดยตรงแก่คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิตามสนธิสัญญาในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว แต่ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พิจารณาสนธิสัญญาว่าจะให้สิทธิเพียงใด การที่มาตรา 98

ไม่ได้บัญญัติให้ยกเว้นคุณสมบัติแก่คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเท่ากับคนไทย แต่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่จะประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวที่มีสิทธิตามสนธิสัญญาในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้นั้น เท่ากับว่าพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ได้มอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ศึกษาถึงข้อผูกพันระหว่างประเทศต่างๆ รวมทั้งการเจรจากับประเทศคู่สัญญา ก่อนแล้วจึงประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวเฉพาะในเรื่องที่มีข้อผูกพันเท่านั้น²

ดังนั้น จึงสมควรศึกษาถึงมาตรการหรือแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวที่มีสิทธิประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มี การประกาศแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว รวมทั้งศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงวิวัฒนาการ แนวความคิด ที่เกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว
- 2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยว
- 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 กรณีคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว
- 4) เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติของ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

²สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร, กฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553), หน้า 13-

1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ในส่วนของการขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว ทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล และสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยและสหรัฐอเมริกา เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางและมาตรการที่เหมาะสมในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวสัญชาติอเมริกันที่มีสิทธิประกอบธุรกิจในประเทศไทยและประสงค์ที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวภายใต้สิทธิตามสนธิสัญญาดังกล่าว

1.4 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของคนสัญชาติอเมริกันที่มีสิทธิประกอบธุรกิจในประเทศไทยตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา ไว้ในมาตรา 98 แต่ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิโดยตรง แต่ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติเรื่องสัญชาติให้แก่คนสัญชาติอเมริกันที่มีสิทธิดังกล่าว และในปัจจุบันก็ยังไม่มีความชัดเจนในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติเรื่องสัญชาติดังกล่าว ดังนั้น จึงควรมีแนวทางที่เหมาะสมในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวสัญชาติอเมริกันที่มีความประสงค์ที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย โดยอาศัยสิทธิตามสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งเอกสารภาษาไทยและเอกสารภาษาต่างประเทศในรูปแบบของสื่อประเภทต่างๆ ทั้งจากหนังสือบทความทางวิชาการ แนวความคิด ทฤษฎีและบทบัญญัติของกฎหมาย ตลอดจนรายงานการศึกษา วิจัยและการค้นคว้าของสถาบันและองค์กรต่างๆ เพื่อนำข้อมูล

ทั้งหมดที่รวบรวมมาทำการศึกษา เรียบเรียงและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อหาบทสรุปของการวิจัย ทั้งนี้ จะมุ่งเน้นศึกษาถึงคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่กำหนดตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 การจำกัดสิทธิของคนต่างด้าว และการรับรองสิทธิของคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว ตามสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อหาแนวทางหรือมาตรการที่เหมาะสมในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว และผลกระทบทางเศรษฐกิจที่มีต่อการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

- 1) ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการ แนวความคิด ที่เกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว
- 2) ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยว
- 3) ทำให้ทราบถึงปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 กรณีคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว
- 4) ทำให้ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

บทที่ 2

แนวความคิด ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนำเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคโบราณ มีการเดินทางเพื่อไปค้าขาย พบปะญาติพี่น้อง เยี่ยมชมเคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ไปเล่นกีฬา และไปด้วยเหตุผลต่างๆ เป็นการเฉพาะตามความประสงค์ของผู้เดินทางในแต่ละช่วงเวลาในเวลาต่อๆ มาจนถึงยุคปัจจุบัน วิวัฒนาการของการท่องเที่ยวจึงกลายเป็นกิจกรรมเชื่อมโยงระหว่างการเดินทาง การท่องเที่ยว และการพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางของนักท่องเที่ยวจากที่อยู่อาศัยปกติไปที่อื่นทำให้เกิดระบบการขนส่งอย่างกว้างขวาง มีการขนส่งทุกรูปแบบเพื่อไปยังจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่พึงประสงค์ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพมาตรฐานการบริการ การเดินทางด้วยความสมัครใจ หมายถึงความต้องการแท้จริงของนักท่องเที่ยว มีความตั้งใจไป พอใจไป ไม่ได้ถูกบังคับ มีความพร้อมและเต็มใจในการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว รวมทั้งการมีเสรีภาพในการเดินทางโดยได้รับความดูแลทางกฎหมายจากประเทศที่ไปเยือนด้วย ส่วนการเดินทางเป็นการชั่วคราวด้วยวัตถุประสงค์ใดๆก็ได้ ทำให้ประชากรในทุกภูมิภาคได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดการพัฒนาทางความคิด และถ่ายทอดวิถีการดำรงชีวิตให้แกกัน เหตุผลหลักของการเดินทางในยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนาน การศึกษาหาความรู้ การดูชมกีฬา การแสวงหาความสงบสุขทางจิตใจ การติดต่อธุรกิจ และการรักษามิตรภาพระหว่างญาติพี่น้อง หรือมิตรต่างแดน ถึงแม้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศจะทำให้โลกแคบลง แต่การท่องเที่ยวยังคงเป็นปรากฏการณ์อีกมิติหนึ่งที่ ทำให้มนุษย์เข้าใจกันทางความคิดอย่างลึกซึ้งมากกว่าการรู้จักกันโดยผิวเผินผ่านสื่อแต่เพียงอย่างเดียว พฤติกรรมการบริโภค ความต้องการ การแสวงหาและการสร้างความพึงพอใจ การจัดบริการด้วยจิตบริการที่เป็นเลิศ ทำให้กิจกรรมในธุรกิจการท่องเที่ยวมีการขยายตัวได้เท่าทันกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ความต้องการความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์การท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งเกิดจากความต้องการของบุคลากรทางการท่องเที่ยวในยุคที่การท่องเที่ยวขยายตัว

อย่างกว้างขวางในทุกภูมิภาคของโลก ตั้งแต่ปลาย ค.ศ. ที่ 19 จนถึงปัจจุบันบุคลากรในหลากหลายธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น ต้องการรู้จักจิตวิทยาของนักท่องเที่ยว เพื่อจัดหาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวได้ถูกต้องตามความต้องการ และสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว และยังต้องการทำธุรกิจกับธุรกิจจัดหาสินค้าและบริการต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้ดีที่สุด การท่องเที่ยวจึงเป็นการจัดหา รวบรวมกิจกรรม การบริการ ในภาคอุตสาหกรรมมาผสมผสานกันจนเกิดเป็นประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว ประสบการณ์แปลกใหม่เหล่านี้เริ่มต้นตั้งแต่นักท่องเที่ยวออกเดินทางด้วยการขนส่งรูปแบบต่าง ๆ การพักผ่อน การพักผ่อน การรับประทานอาหาร การเที่ยวชม การซื้อสินค้าของที่ระลึก และทำกิจกรรมอื่น ๆ จนกระทั่งเดินทางกลับ และเป็นประสบการณ์ใหม่ทุกครั้งถึงแม้ว่าจะกลับไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเดิมมากกว่า 1 ครั้ง

เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญดังกล่าวข้างต้น บทที่ 2 นี้จึงเป็นการศึกษาถึงแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ในการคิดวิเคราะห์ต่อเนื่องในบทต่อไป ดังนี้

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายอย่างกว้าง เนื่องจากมิได้มีความหมายเพียงเพื่อเดินทางพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิง แต่ยังหมายถึงการเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น การประชุมสัมมนา หาความรู้ การกีฬา ตลอดจนการเยี่ยมเยียน ดังนั้น ปรากฏการณ์ของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จึงเป็นกิจกรรมรายใหญ่ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดประเภทหนึ่งในโลก

ความหมายของการท่องเที่ยว

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เนื่องในโอกาสการจัดประชุมการเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ไว้

ว่า เนื่องจากการท่องเที่ยว เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง จึงเห็นสมควรให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว โดยกำหนดออกเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว คือ ผู้เยี่ยมชมเยือน (Visitors) หมายถึง บุคคลที่เดินทางไปยังประเทศที่ตนไม่ได้พำนักอยู่เป็นประจำ ด้วยเหตุผลใดๆ ที่มีใช่ไปประกอบอาชีพหรือหารายได้

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง ประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภทที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ

- 1) การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- 2) เดินทางด้วยความสมัครใจ
- 3) เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ที่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

การท่องเที่ยว หมายถึง ความสัมพันธ์เบ็ดเสร็จ และปรากฏการณ์ทั้งหลาย ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพักอาศัยอยู่อย่างชั่วคราวของคนต่างถิ่นที่พักอยู่ ทั้งนี้มีเงื่อนไขมิใช่เป็นการตั้งหลักฐานเพื่อประกอบอาชีพเป็นการชั่วคราวหรือถาวรทำให้เกิดผลกำไร¹

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การท่องเที่ยวหมายถึง ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นสากล 3 ประการ คือ เป็นการเดินทางจากที่อยู่ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ และเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มิใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพ²

¹ มล.-duty ชุมสาย, หลักวิชาการท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2518), หน้า 41

² เพ็ญสุดา ไพรร่วม, การประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ สถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, (ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สาขาวิชาการจัดการการพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539).

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว หมายถึง กลุ่มกิจกรรมใดๆ ในสังคมที่ให้ผลผลิตและบริการ ซึ่งอำนวยความสะดวกให้มนุษย์ด้านจิตใจและร่างกาย และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว³

การท่องเที่ยวเป็นการบริการประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจต่างๆ⁴ ได้แก่

- 1) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว บริษัทการบิน โรงแรมและที่พัก ภัตตาคาร และร้านค้าปลีกต่างๆ
- 2) ธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยว หรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่างๆ เช่น วารสารหรือผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว บุคลากร ฝ่ายบริหารในธุรกิจโรงแรมและบริษัทที่ทำการศึกษาค้นคว้า หรือวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 3) หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ของรัฐ หรือ เอกชน ซึ่งมีหน้าที่วางแผนอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว สถาบันทางการเงิน หรือสถาบันที่ให้คำปรึกษาทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีลักษณะ 5 ประการ ดังนี้

- 1) การท่องเที่ยวที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของมนุษย์สู่ที่หมายต่างๆ รวมทั้งการหยุดพัก ณ ที่เหล่านั้น
- 2) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวมี 2 ส่วน คือ การเดินทางสู่จุดหมาย และการหยุดพักประกอบกิจกรรม ณ จุดหมายนั้น
- 3) การเดินทางและการหยุดพักเกิดขึ้นนอกภูมิลำเนาและที่ทำงาน การท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกิจกรรม แตกต่างจากกิจวัตรของเจ้าของถิ่นที่นักท่องเที่ยวเดินทางผ่านและแวะพัก
- 4) การเดินทางสู่จุดหมาย เป็นการเดินทางชั่วคราวในระยะเวลาสั้นๆ โดยมีความตั้งใจว่าจะกลับภายใน 2-3 วัน หรือ 2-3 สัปดาห์ หรือ 2-3 เดือน

³ ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ, อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความมั่นคงของชาติ, (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร), หน้า 3.

⁴ Chuck. Y. Gee, Dexter J.L. Choy, James C. Meknes, the Travel Industry ,(Westport, CT: AVI Publishing). p.14

5) ความตั้งใจในการเขียนจุดหมายปลายทาง มิได้เป็นไปเพื่อตั้งหลักแหล่ง หรือประกอบอาชีพ

จากแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมของมนุษย์ มีความสำคัญและได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของตัวกลางทางเศรษฐกิจ เกิดประโยชน์ต่อสังคมแต่ละประเทศหลายประการ ได้แก่ ด้านมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่น สามารถสร้างความเจริญทางสังคมแก่ท้องถิ่น กระตุ้นให้เกิดการสร้างอาชีพของคนท้องถิ่น และช่วยสร้างสันติภาพและความสามัคคี โดยกลุ่มทางการท่องเที่ยวนั้นยังประกอบด้วย นักท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยวและบุคลากรทางการท่องเที่ยว

2.2 แนวความคิดในการควบคุมธุรกิจนำเที่ยว

แนวความคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคจากการใช้บริการของธุรกิจนำเที่ยว ถือได้ว่ามีความสำคัญที่จะทำให้เกิดแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและทำให้ทราบถึงแนวโน้มว่าการเปลี่ยนแปลงกฎหมายนั้น จะเป็นไปในทิศทางใดเช่นนี้จึงจะได้กล่าวถึงแนวความคิดต่างๆ ที่สำคัญต่อการศึกษา ดังต่อไปนี้

2.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพในการทำสัญญาธุรกิจนำเที่ยว

หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of contract) เป็นหลักที่อธิบายแก่นแท้ที่เกิดขึ้นจากสัญญาจะเป็นหน้าที่ยุติธรรมสำหรับคู่สัญญา เพราะคู่สัญญามีเสรีภาพอิสระที่จะตกลงทำสัญญาหรือไม่ก็ได้ ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่ามีภาระเอาเปรียบเกินไป หรือหน้าที่รับภาระได้มีมากกว่าหน้าที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องปฏิบัติตอบแทนจนไม่เป็นธรรม แล้วก็ไม่จำเป็นต้องยอมรับตกลงก่อให้เกิดหนี้ขึ้น โดยการไม่ตกลงทำสัญญาด้วย เมื่อใดที่คู่สัญญาตกลงทำสัญญาก็ต้องถือเท่ากับว่าคู่สัญญาเห็นว่ามันยุติธรรมแล้ว และหลังจากที่สัญญาเกิดขึ้นแล้ว ลูกหนี้จะอ้างในภายหลังว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรมไม่ได้เพราะในขณะที่ทำสัญญา ไม่มีใครบังคับ เมื่อคู่สัญญาเห็นว่าไม่ยุติธรรมก็ไม่จำเป็นต้อง

ทำสัญญาด้วย เมื่อตกลงทำสัญญาแล้วสัญญาจะยุติธรรมสำหรับคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะอ้างว่าอีกฝ่ายเอาเปรียบจากข้อสัญญาที่ตกลงกันแล้วไม่ได้⁵

สัญญาคือนิติกรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้กระทำจะต้องกระทำด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิหรือเรียกได้ว่าสัญญาทำให้เกิดหนี้ จะเห็นว่าจะเกิดสัญญาได้ต้องมีความสมัครใจของคู่สัญญาที่ต้องการจะผูกพันด้วยกัน ซึ่งเป็นหลักในเรื่องของความอิสระในการแสดงเจตนานั้นเอง

หลักเสรีภาพในการทำสัญญาถือว่าเป็นเพียงนโยบายทางกฎหมาย (Legal policy) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเสรีภาพของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงสิทธิของตนตามที่ต้องการ และเป็นหลักที่ให้เสรีภาพอย่างสมบูรณ์แก่คู่สัญญาในอันที่จะกำหนดชนิดแบบและเนื้อหาของกิจการที่ประสงค์จะตกลงกันในการทำสัญญาโดยอิสระและด้วยความสมัครใจ หากข้อตกลงนั้นไม่ขัดกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Public policy) และสัญญานั้นย่อมมีผลใช้บังคับได้ ทฤษฎีว่าด้วยเสรีภาพในการทำสัญญาจึงถือหลักที่ว่าตัวที่ก่อให้เกิดหนี้ในเรื่องเกี่ยวกับสัญญานั้นคือความสมัครใจหรือเจตนานั้นเอง⁶

หลักเสรีภาพในการทำสัญญา ตัวที่ก่อให้เกิดหนี้ในสัญญาคือ ความสมัครใจหรือเจตนา หากกรณีบุคคลใดทำสัญญาขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดหนี้ผูกพันตนเป็นการจำกัดเสรีภาพของตนลงนั้น หนี้ที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดขึ้นด้วยอำนาจของกฎหมายที่รับรองและยอมรับบังคับการให้โดยมิได้เกิดจากความสมัครใจหรือเจตนาของคู่สัญญาแต่ก็เป็นหลักที่ว่าบุคคลทุกคนมีเสรีภาพที่จะทำสัญญาผูกพันตนหรือไม่ก็ได้จะก่อหนี้หรือไม่ก็ได้แล้วแต่ความสมัครใจของบุคคลนั้น ดังนั้น หนี้จึงเกิดขึ้นโดยอำนาจของการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลนั้นนั่นเอง มิใช่เกิดโดยอำนาจภายนอกอื่นใด สัญญาไม่ได้มีสภาพ

⁵ สมยศ เชื้อไทย,หลักสุจริต ในคำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543). หน้า 138

⁶ ไชยยศ เหมะรัชตะ,กฎหมายว่าด้วยสัญญา,(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 87-88

บังคับโดยอำนาจของกฎหมายแต่เป็นเพราะโดยอำนาจของความสมัครใจที่คู่สัญญา ยินยอมที่จะผูกพันกัน ดังนั้น กฎหมายต้องยอมรับผลผูกพันนั้นและต้องบังคับการให้ กฎหมายจะเป็นผู้กำหนดบทลงโทษ คือความรับผิดเมื่อไม่มีการปฏิบัติตามหนี้ใน สัญญาเท่านั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า หลักเสรีภาพในการทำสัญญาเป็นหลักของหนี้ที่เกิด จากสัญญาจะเป็นหนี้ที่ยุติธรรมสำหรับคู่สัญญา เพราะเหตุผลที่ว่าเมื่อใดที่คู่สัญญาตกลง ทำสัญญาก็ต้องถือเท่ากับว่าคู่สัญญาเห็นว่าหนี้นั้นยุติธรรมดีแล้ว โดยจะอ้าง ภายหลังว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรมไม่ได้ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะอ้างว่าอีกฝ่ายเอา เปรียบหรือได้เปรียบจากข้อสัญญาที่ตกลงกันแล้วไม่ได้เช่นกัน นอกจากนี้ยังมี แนวความคิดของนักเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมยืนยันหลักเสรีภาพในการทำสัญญาว่าเป็น หลักหรือวิธีการที่ดีที่สุดในการที่จะได้ผลลัพธ์ที่ยุติธรรมและเป็นประโยชน์แก่คู่สัญญา⁷

2.2.2 แนวความคิดในการคุ้มครองผู้บริโภค

สมัยที่การค้าและเศรษฐกิจของโลกยังอยู่ในลักษณะจำกัดเฉพาะวงแคบๆ ใน ท้องถิ่นหนึ่งหรือในเมืองหนึ่งนั้น สภาพของการบริการยังไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก เพราะกระบวนการผลิตยังเป็นแบบง่าย ๆ ตลาดยังเป็นลักษณะแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกัน และกัน (barter) ไม่มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องจัดหาเครื่องมือหรือมาตรการทางกฎหมาย เป็นพิเศษ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยและเป็นธรรม ทั้งนี้ เพราะ อิทธิพลของแนวคิดในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตั้งอยู่บนความมีอิสระและ เสรีภาพของบุคคลในการดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมหรือความเสมอภาค ตามหลักประชาธิปไตยนั้น ยังผลให้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีเกิดขึ้นด้วย โดยสมมติฐาน ที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการตัดสินใจในการเลือกบริโภคสินค้าหรือบริการ เท่ากัน รัฐจะไม่เข้าแทรกแซงเสรีภาพในการตกลงของเอกชน หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้วยการค้าหลักหนึ่งจึงเกิดขึ้นนั่นก็คือ ในการซื้อขายนั้น "ผู้ซื้อต้องระวัง" กล่าวคือ หาก มีความเสียหายใดๆ ในทรัพย์สินที่ซื้อขายกันนั้น ความเสียหายนั้นตกเป็นของผู้ซื้อเอง

⁷ สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 21

ในปัจจุบัน เมื่อโลกเจริญมากขึ้นทั้งในด้านวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมทำให้ระบบระบบเศรษฐกิจ การค้าขายหรือบริการต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปมีกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อนมากขึ้น การผลิตสินค้าใช้วัตถุดิบในการผลิตที่ทันสมัยเกินกว่าความรู้ธรรมดาของผู้ใช้หรือผู้บริโภคจะตามได้ทัน ผู้ผลิตต่างก็หาวิถีทางที่จะลดค่าใช้จ่ายในการผลิตและเพิ่มผลกำไรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในบางกรณีการขายกำลังการผลิตทำให้ความละเอียดรอบคอบและคุณภาพของสินค้าลดหย่อนลง ประกอบกับการขยายตัวแห่งการค้าพาณิชย์กว้างออกไปจากระดับหมู่บ้าน เมือง ไปสู่ระดับระหว่างประเทศ ทำให้สินค้าในตลาดมีการแพร่กระจายและ เพิ่มประเภทหรือชนิดมากยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน หลักที่เคยถือว่าผู้ซื้อจะต้องระวังจึงขาดความยุติธรรม ในแง่ที่ว่า ผู้ซื้อในฐานะผู้บริโภคไม่อาจปรับตัวให้ทันกับความเจริญทางเทคโนโลยีต่างๆ ได้ ความระมัดระวังในระดับธรรมดาไม่อาจช่วยให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป ซ้ำร้ายยังอาจทำให้เกิดอันตรายจากการบริโภคสินค้าที่ซื้อมาได้โดยคาดไม่ถึงด้วย ทำให้ประเทศต่างๆ หันมาพิจารณาถึงสิทธิของผู้บริโภคในอันที่จะได้รับความคุ้มครองและปกป้องรักษาผลประโยชน์เป็นการเฉพาะนอกเหนือจากสิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายตามสัญญา หรือสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีละเมิดตามกฎหมายเดิมนั้น ประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป อเมริกา และออสเตรเลีย จึงได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งเปลี่ยนแปลงหลักกฎหมายที่เคยมีอยู่เดิมทั้งในแง่ความรับผิดชอบในทางสัญญาหรือละเมิดให้เอื้ออำนวยต่อการเยียวยาขาดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคให้มากขึ้น ทั้งนี้ โดยเน้นทั้งด้านการควบคุม กำกับกิจกรรมทางการผลิตโดยรัฐ เพื่อป้องกันความเสียหายและการฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อผู้บริโภค⁸

2.2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมการประกอบธุรกิจนำเข้า

ปัจจุบันมีการประกอบธุรกิจการค้าการลงทุน รวมทั้งการค้าบริการเสรีระหว่างกันทั่วโลก ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) จึง

⁸ สุขุม ศุภนิธย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, หน้า 24

มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งหนึ่งในความตกลงขององค์การการค้าโลกที่เกี่ยวกับการค้าบริการที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม คือความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ที่ประเทศสมาชิกต้องลดอุปสรรคทางการค้าบริการและทำการอนุวัติการณกฎหมายภายในให้สอดคล้องและเป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศตามหลักการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ⁹ รัฐบาลไทยเล็งเห็นถึงความสำคัญถึงปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้จากการที่มีการแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว จากที่เคยใช้บังคับตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 มาเป็นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เพื่อต้องการให้สอดคล้องกับนโยบายการลดอุปสรรคทางการค้าและบริการขององค์การการค้าโลก และเป็นการส่งเสริมให้มีการแข่งขันในการประกอบธุรกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวนั้นในพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ในบัญชี 3 ซึ่งกำหนดให้เป็นกิจการที่คนไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันในการประกอบธุรกิจดังกล่าวกับคนต่างด้าวได้ เช่นนี้จึงเป็นการส่งเสริมให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทยได้อย่างเสรี เมื่อสังคมโลกต้องการให้เกิดการค้าเสรีทั่วโลกจึงทำให้ประเทศไทยต้องมีการเปิดเสรีในด้านต่างๆ ให้ต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศได้ ซึ่งรวมถึงธุรกิจนำเที่ยวด้วย เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจของโลก¹⁰

⁹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รายงานผลการศึกษาเรื่องการค้าบริการ ผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (กรณีศึกษาพันธกรณีของแกตต์ อาเซียน และเอเปก กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เศรษฐกิจระหว่างประเทศและเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541 หน้า 1-2

¹⁰ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รายงานผลการศึกษา เรื่องการค้าภาคบริการ ผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (กรณีศึกษาพันธกรณีของแกตต์ อาเซียน และเอเปก กรุงเทพมหานคร ศูนย์เศรษฐกิจระหว่างประเทศ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541 หน้า 1-2

จะเห็นได้ว่า การประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้นรัฐจึงมีการกำหนดกรอบนโยบายในเรื่องดังกล่าวอย่างเหมาะสมและให้มีความกลมกลืนกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านอื่นๆ รวมทั้งการศึกษาและกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ นำเที่ยวให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ในอดีตนั้นประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายควบคุมธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบการจึงสามารถประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้อย่างอิสระส่งผลทำให้ธุรกิจประเภทดังกล่าวมีการพัฒนาและเจริญเติบโตตามลำดับ แต่ในภาวะปัจจุบันเมื่อธุรกิจท่องเที่ยวมีการแข่งขันกันมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะเป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวหรือผู้รับบริการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากผู้ประกอบการซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพรวมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ เป็นเหตุให้รัฐบาลกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจนำเที่ยว จึงได้ตราพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดให้ผู้จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะต้องขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวทุก 2 ปี พร้อมหลักประกัน ซึ่งอาจจะเป็นเงินสดหรือหลักฐานการเงินอย่างอื่น ๆ จำนวนหนึ่ง เพื่อประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว การจัดทำเอกสารนำเที่ยวที่จะต้องมียชื่อผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว สถานที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยว และเลขที่ใบอนุญาตปรากฏทุกครั้ง ถ้าผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎกระทรวงว่าด้วยมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว จะถูกสั่งพักหรือเพิกถอนใบอนุญาต ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมธุรกิจนำเที่ยวให้มีมาตรฐานและเพื่อประโยชน์บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ

การตราพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 แสดงให้เห็นได้ว่าธุรกิจนำเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญที่รัฐจะต้องเข้ามาควบคุมโดยผ่านกระบวนการทางกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวด้วยกันและระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวกับนักท่องเที่ยวในฐานะผู้บริโภค ทำให้เกิดความสอดคล้องกับแนวความคิดในการควบคุมการประกอบธุรกิจโดยใช้กฎหมายเข้า

มาเป็นมาตรการบังคับควบคุมให้ทุกฝ่ายจะต้องปฏิบัติหน้าที่ดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

2.3 ความหมายและความเป็นมาของธุรกิจนำเที่ยว

2.3.1 ความหมายของธุรกิจนำเที่ยว

ความหมายของธุรกิจนำเที่ยว หมายถึง การประกอบธุรกิจนำเที่ยวเกี่ยวกับการจัดหรือให้บริการหรืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร ทักษนาจรและมัคคเทศก์ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยมีมุ่งหมายถึงการนำเที่ยวเป็นสำคัญ และต้องมีการติดต่อโดยตรงกับนักท่องเที่ยวเพื่อจัดบริการไปท่องเที่ยว ณ สถานที่ต่างๆ ส่วนจะมีการจัดบริการด้านการเดินทาง ที่พัก อาหารหรือมัคคเทศก์ด้วยหรือไม่ หรือมีมากน้อยเพียงใดเป็นส่วนหนึ่งของการนำเที่ยวเท่านั้น และดำเนินการในเชิงธุรกิจ แต่ไม่รวมถึงธุรกิจให้เข้ายานพาหนะเพื่อเดินทาง ธุรกิจโรงแรมหรือร้านอาหาร ทักษนศึกษาเป็นครั้งคราว¹¹

นอกจากนั้นแล้วตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคเทศก์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีหน้าที่ควบคุมการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและอาชีพมัคคเทศก์ ได้กำหนดคำจำกัดความของคำว่า "ธุรกิจนำเที่ยว" หมายความว่า ธุรกิจเกี่ยวกับการนำนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวหรือเดินทางไปเพื่อวัตถุประสงค์อื่น โดยจัดให้มีบริการหรือการอำนวยความสะดวกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง อันได้แก่ สถานที่พัก อาหาร มัคคเทศก์ หรือบริการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

¹¹ พรประภา ชีวิตโสภณ, การเปิดเสรีการค้าบริการสาขาท่องเที่ยวภายใต้กฎเกณฑ์ WTO กับประเทศไทย, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), หน้า 128.

2.3.2 ความเป็นมาของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในยุคโบราณ ในอารยธรรมช่วงแรก ความยากลำบากและอันตรายในการเดินทางเป็นสิ่งสกัดกั้นการพัฒนาการท่องเที่ยว การเดินทางของมนุษย์ในช่วงนี้จึงเป็นการเดินทางเพื่อหาอาหาร หาหนังสัตว์เพื่อทำเครื่องนุ่งห่ม แสวงหาดินแดนที่อยู่ การเดินทางในอดีตจึงหมายถึงการทำงานหนัก สมัยอารยธรรมยุคสัมฤทธิ์ที่มีศูนย์กลางอยู่บนเกาะ ครีต (Minoan 2000-1500 ปีก่อนคริสตกาล) และอารยธรรมยุคไมซีเน (Mycenaena Civilizations 1600-1200 ปีก่อนคริสตกาล) ได้มีการสร้างถนนขึ้นแต่ไม่สมบูรณ์แบบ จึงไม่สะดวกที่จะใช้เดินทางทั้งยังมีอันตรายจากโจรที่ดักปล้นระหว่างทางอีกด้วย การเดินทางส่วนใหญ่มักจะได้รับแรงกระตุ้นจากการติดต่อทำการค้า ภาวะสงครามและการติดต่อคมนาคมระหว่างรัฐบาลกับอาณานิคมที่อยู่ไกลออกไป โอกาสที่จะเดินทางเพื่อความสำเร็จจึงยังถูกจำกัดอยู่ อย่างไรก็ตามยุคกรีกโบราณยังมีการท่องเที่ยวจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เช่น ศาสนา การกีฬา ในเมืองโอลิมเปีย (Olympia) มีการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก (Olympic Games) ขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นจุดหมายหนึ่งที่ได้รับคามนิยมจากนักท่องเที่ยวในยุคกรีกโบราณ¹²

จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวของชาวกรีกโบราณไม่มีลักษณะทำทนายมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับจารีตประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา ต่อมาชาวโรมันเป็นผู้เอาชนะอุปสรรคที่จำกัด การพัฒนาของการท่องเที่ยวในยุคโบราณ เพราะชาวโรมันสร้างถนนที่เป็นระบบทำให้สามารถเคลื่อนย้ายกลุ่มคน ฝูงสัตว์เป็นจำนวนมาก ง่ายต่อการปกครองคนและเพิ่มโอกาสให้พลเรือนได้เดินทาง นอกจากนี้ได้มีการสร้างสถานที่พักนักเดินทาง (Inns) ระหว่างการเดินทางเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง การเดินทางในช่วงนั้นจึงค่อนข้างจะสะดวกและปลอดภัย กลุ่มชนชั้นสูงชาวโรมันเริ่มเดินทางท่องเที่ยวไปยังเมืองต่างๆ เช่น เอเธนส์ กรีก ตรุกี จนในราวคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เรียกว่า "แกรนด์

¹² รัฐพร ตริณรงค์, แนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 5

ทัวร์" (grand tours) โดยกลุ่มคนหนุ่มสาวชาวโรมันเดินทางไปเอเธนส์และโรดิสเพื่อศึกษาคำความรู้ โดยทั่วไปชาวโรมันรู้จักที่จะเดินทางท่องเที่ยวจากรูปแบบของการอพยพ โดยผู้มีฐานะดีจะสร้างบ้านพักไว้ตามชานเมืองหรือตามเนินเขาเพื่อที่จะหนีจากความร้อนในเมือง ความนิยมนี้ไม่ได้มีแต่ในกรุงโรมเท่านั้น การสร้างบ้านพักตามชานเมืองยังพบได้ในหลายๆ เมืองทั่วอาณาจักรโรมัน การพัฒนาระบบสร้างถนนยังทำให้ขยายความนิยมเข้าไปในบริเวณสถานที่พักผ่อนริมทะเล ต่อมาความเป็นอยู่เหล่านี้ค่อยๆ หายไปพร้อมกับความเสื่อมของอาณาจักรโรมันเมื่อปีคริสต์ศตวรรษที่ 5 และไม่ปรากฏอีกเลยจึงเป็นสัญญาณที่บอกถึงจุดสิ้นสุดของการท่องเที่ยวและการเดินทาง¹³

การท่องเที่ยวในยุคกลางนี้จากการสิ้นสุดของยุคโรมันทำให้การเดินทางท่องเที่ยวเสื่อมลง ในยุคนี้อาณาจักรและพระในคริสต์ศาสนามีอิทธิพลมาก มีการกระตุ้นให้ศาสนิกชนออกเดินทางเพื่อจาริกแสวงบุญ เมืองเบธเลเฮม (Bethlehem) เป็นเมืองที่ผู้นับถือศาสนาคริสต์เดินทางไปนมัสการสังเคารบูชาในศาสนาบ่อยครั้งตั้งแต่วัยต้นของศตวรรษที่ 3 จนถึงเกือบศตวรรษที่ 10 ส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางโดยเท้า จุดหมายปลายทางหลัก 3 แห่ง คือ เยรูซาเล็ม (Jerusalem) โรม (Rome) และซานอาโก เดอคอมโพสเทลลา (Santiago de Compostella) เมืองทางตะวันตกเฉียงเหนือของสเปน 3 เมืองนี้ได้รับความสนใจจากผู้แสวงบุญมาก ดังนั้นในยุคกลางการท่องเที่ยวจึงเกี่ยวข้องกับศาสนาเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังมีการออกเดินทางผจญภัยไปในที่ไกลๆ เพื่อแสวงโชค ทรัพย์สิน และชื่อเสียง บุคคลผู้ออกแสวงโชคมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักคนหนึ่งคือ มาร์โคโปโล (Marco Polo) เขาได้ทำบันทึกการเดินทางเป็นภาษาอิตาเลียนเผยแพร่แก่สาธารณชนทั่วไป ต่อมาผู้ใช้ชื่อว่า "The Travels of Marco Polo" นับว่าเป็นการบันทึกการเดินทางฉบับแรกในโลก¹⁴

การท่องเที่ยวในยุค ค.ศ. 1600 ถึง ค.ศ. 1800 ช่วงศตวรรษที่ 17-18 เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อประวัติแห่งการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะช่วงนี้เป็นช่วงเริ่มต้นของการ

¹³ รัฐพร ตริณรงค์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 6

¹⁴ รัฐพร ตริณรงค์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 7

มีเสรีภาพในการท่องเที่ยวและมีรูปแบบการท่องเที่ยวแบบมวลชน¹⁵ ในราวศตวรรษที่ 18 การเดินทางท่องเที่ยวเริ่มมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีกำหนดการท่องเที่ยวที่แน่นอนขึ้น การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ใช้ระยะเวลาสั้น 3-4 ปี เป็นแนวปฏิบัติที่ทำเฉพาะชนชั้นผู้ดี ผู้มั่งคั่ง ที่จะส่งบุตรชายของตนไปศึกษาและท่องเที่ยวในยุโรป โดยมีครูพิเศษ คนรับใช้ ช่างวาดรูปติดตัวไปด้วย ศูนย์กลางของยุโรปเป็นแหล่งศึกษาที่ได้รับความนิยม พวกคนหนุ่มเหล่านี้ไม่ได้เรียนเฉพาะทางวิชาการ แต่ยังให้ความสนใจในภาษาและมารยาททางสังคมอีกด้วย

ในช่วงศตวรรษที่ 19 ถือว่าเป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของประวัติศาสตร์การท่องเที่ยว หลักสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวพัฒนาอย่างรวดเร็ว คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การพัฒนาของระบบคมนาคมขนส่ง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมและผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้เครื่องจักรกลเข้ามามีบทบาทแทนแรงงานคน ทำให้วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนไปจากรูปแบบเดิมที่เคยเป็นเจ้าของกิจการหรือประกอบกิจการก็มาเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการขยายตัวชนชั้นกลางมีฐานะดีขึ้น มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงและมีการศึกษา เริ่มมีการใช้วันหยุดประจำปีเพื่อการพักผ่อนหลบหนีความเครียดจากการทำงานและความกดดันในชีวิตอุตสาหกรรม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มีการนำเอาพลังงานชนิดใหม่ที่สามารถเคลื่อนที่จักรกลให้ทำงานได้มาสร้างเป็นรถไฟ เรือกลไฟ ทำให้การคมนาคมขนส่งสะดวกขึ้น นอกจากนี้ยังมีความเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่หันมาให้ความสนใจในความสวยงามทางธรรมชาติ ภูมิประเทศและประเพณี วัฒนธรรมของที่ต่างๆ ปัญหาส่วนใหญ่ของคนสมัยนั้นในการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ คือ ปัญหาของภาษา ความแตกต่างของสกุลเงินที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนเงินตรา ปัญหาเรื่องจุดหมายปลายทางและสถานที่พัก เป็นต้น บุคคลแรกที่จัดการท่องเที่ยวในเชิงการค้าอย่างเป็นระบบขึ้น คือ โทมัส คูก (Thomas Cook) ผู้ปฏิบัติการท่องเที่ยวโดยการจัดให้บริการอำนวยความสะดวกและช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปต่างประเทศ

¹⁵ ธรรมเนียม ประจวบเหมาะ, อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2543) หน้า 1.

วันที่ 15 ส.ค. 2557
= ๑๑๓๑๓ ๑.๑

๒พ.
343.07891
๔๖๑๖๗ ๑.๑๑๓.๑๑๑

เขาได้จัดการท่องเที่ยวแบบเหมาจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางจะรวมค่าเดินทาง ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ไว้ด้วยกัน

ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 20 สัญญาของการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ได้ขยายจำนวนมากขึ้นตั้งแต่ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 แม้ในช่วงระหว่างเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 การท่องเที่ยวยังคงเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงนี้การอาบแดดเป็นกิจกรรมยามว่างที่ได้รับความนิยม มีการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่น การเล่นสกี การขี่จักรยานไปนอกเมือง จนกระทั่งมีเที่ยวบินบรรทุกผู้โดยสารเที่ยวแรกระหว่างลอนดอนและปารีสในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1919 การบินในครั้งแรกนี้ถือว่าประสบความสำเร็จเพราะเป็นไปได้ช้า เสียงดัง และไม่สะดวกสบายต่อจากนั้นก็มีการคิดค้นพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ จนปัจจุบันการเดินทางทางอากาศกลายเป็นรูปแบบของการคมนาคมขนส่งที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้บริการ¹⁶

จากวิวัฒนาการของการท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเกิดขึ้นบนพื้นฐานของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่หลากหลายในประวัติศาสตร์ การผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้นในสังคมก็ส่งผลให้เกิดเงินตราและเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของผู้คนมากขึ้นด้วย ประกอบกับการปรับปรุงระบบการคมนาคมขนส่งทำให้การเดินทางท่องเที่ยวรวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น มีความปลอดภัยมากขึ้น และการปรับปรุงระบบการสื่อสารโทรคมนาคม โดยผ่านระบบการพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์จะช่วยประชาสัมพันธ์ทำให้ระบบการตลาดของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกว้างไกลยิ่งขึ้นเมื่อเทียบกับในยุคอดีต

2.3.3 ความเป็นมาของบริษัทนำเที่ยว

เป็นที่ยอมรับกันว่าบริษัทนำเที่ยวบริษัทแรก คือ บริษัทโทมัส คูก แอนด์ ซัน (Thomas Cook & Son) (Steven 1985:20) แห่งประเทศอังกฤษ กำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1841 โดยชาวอังกฤษ ชื่อ โทมัส คูก ได้จัดทัศนศึกษาเป็นกลุ่มแรกซึ่งเดินทางโดยรถไฟใช้

¹⁶ รัฐพร ตริณรงค์, แนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ, หน้า 9

เวลาในการท่องเที่ยว 1 วัน โดยเดินทางจากเลย์เชสเตอร์ (Leicester) ไปยัง ลัฟเบอร์โรว์ (Loughborough) มีนักท่องเที่ยวร่วมเดินทางทั้งสิ้น 540 คน โดยไม่ได้รับกำไรจากการจัดนำเที่ยวครั้งนี้ แต่ได้พบว่าการจัดนำเที่ยวนั้นต้องมีประสบการณ์และความชำนาญ ดังนั้น ภายในปี ค.ศ. 1845 โทมัส คุก จึงเป็นคนแรกที่ดำเนินการธุรกิจท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว โดยจัดทัศนจรด้วยรถไฟ ซึ่งต่อมามีสำนักงานตั้งอยู่ในประเทศแอตแลนติก เพื่อรับจองบัตรโดยสารเรือกลไฟ รถไฟ และรับจัดนำเที่ยวยุโรป และตะวันออกกลาง ในปี ค.ศ. 1972 บริษัทฯ มีประสบการณ์และความชำนาญในการจัดนำเที่ยวเป็นอย่างดี จึงได้ดำเนินการจัดนำเที่ยวรอบโลกเป็นครั้งแรก และบริษัทฯ ได้นำเชคเดินทางมาใช้เป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากโรงแรม ภัตตาคาร ร้านค้า สถานพักผ่อนประเภทต่างๆ และธนาคาร ในเวลาต่อมาบริษัทฯ ได้เปิดสำนักงานสาขาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากขึ้น โดยให้บริการแลกเปลี่ยนเชคเดินทางเป็นเงินสด บริการนำเที่ยว อำนวยความสะดวกในการเดินทาง ปัจจุบันนี้เครือข่ายการจัดธุรกิจนำเที่ยวของบริษัท โทมัส คุก แอนด์ ซัน เป็นที่ยอมรับว่าเป็นบริษัทนำเที่ยวที่ใหญ่บริษัทหนึ่งของโลก¹⁷

สำหรับธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศสหรัฐอเมริกา เกิดขึ้นใน พ.ศ. 1850 ที่มหานครนิวยอร์ก โดยบุคคลกลุ่มหนึ่งได้ร่วมตัวกันที่เมืองบัฟฟาโรโล (Buffalo) จัดตั้งบริษัทอเมริกันเอ็กซ์เพรส ให้บริการการขนส่งสินค้าของมีค่าและเงินให้กับประชาชนทั่วไป โดยขยายการบริการระบบเร่งด่วนไปยังมลรัฐต่างๆ ในปี ค.ศ. 1891 บริษัทอเมริกันเอ็กซ์เพรส นำระบบเชคเดินทางมาใช้และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป บริษัทจึงได้ขยายกิจการไปยังประเทศต่างๆ ในยุโรป ในปี ค.ศ. 1916 บริษัท อเมริกันเอ็กซ์เพรส ได้จัดนำเที่ยวเป็นครั้งแรก โดยจัดนำเที่ยวล่องเรือไปประเทศแถบตะวันออก จัดนำเที่ยวไปประเทศออสเตรเลีย น้ำตกไนแอองการา ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา บริษัทอเมริกันเอ็กซ์เพรส เป็นบริษัทนำเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดในโลกที่ให้บริการการนำเที่ยว บัตรสินค้า เชื้อ การธนาคาร การลงทุนและการประกันภัย

¹⁷ ศรัณยู วรากุลวิทย์, ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว, ในเอกสารประกอบการศึกษางานมัคคุเทศก์ 1 (ม.ป.ท.: ม.ป.ป.), หน้า 182

2.4 ความสำคัญของการประกอบธุรกิจนำเที่ยว

สถานการณ์แนวโน้มการท่องเที่ยวของโลกมีการคาดการณ์ขององค์การการท่องเที่ยวโลกว่าเมื่อถึงปี ค.ศ. 2020 จะมีการท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำนวนมากถึง 1,600 ล้านคนและรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะเพิ่มมากขึ้นกว่า 3 เท่าจากการคาดการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าธุรกิจท่องเที่ยวมีการพัฒนามากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ นั้นเอง ซึ่งธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยเองก็มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนทำให้สามารถนำเงินตาเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นการสร้างรายได้ให้กับประเทศ ดังปรากฏจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี โดยภาพรวมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในปี 2553 คาดการณ์ว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวนประมาณ 15.8 ล้านคน โดยปี 2550 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 5,005,653 คน มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 94,239.52 ล้านบาท ปี 2551 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 5,313,308 คน มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 101,684.44 ล้านบาท ปี 2552 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 3,375,931 คน มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน 94,006.88 ล้านบาท¹⁸

สำหรับแนวโน้มสถานการณ์ท่องเที่ยวปี 2554 โดยในปี 2554 จะมีปัญหาอัตราเงินเฟ้อ คาดว่าปัจจัยหนุนที่เกิดขึ้น จะมีกำลังมากกว่าปัจจัยฉุด โดยคาดว่าตลาดในประเทศคนไทย จะมีการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ จำนวน 91 ล้านคน-ครั้ง มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 432,000 ล้านบาท ในอัตราการเพิ่มร้อยละ 4.6 สำหรับด้านตลาดต่างประเทศ น่าจะสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 ประมาณการจำนวนรายได้ 600,000 ล้านบาท และประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยว 15.5 ล้านคน ซึ่งทาง PATA ได้พยากรณ์แนวโน้มการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในปี 2554 มีโอกาสเติบโตได้สูง ถึงร้อยละ 6 หรือมากกว่า ภายใต้เงื่อนไขที่ไม่มีผลกระทบทางการเมืองอีก ซึ่งประเทศไทย ยังคงอาศัยความเป็นมิตร ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว และความคุ้มค่าเงิน เป็นจุดแข็งของประเทศไทยในการแข่งขันในตลาดโลก โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.) จะใช้กลยุทธ์สร้างความเข้มแข็ง ให้แบนด์

¹⁸ ที่มา : กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

“ประเทศไทย” ใช้แคมเปญ “Amazing Thailand: Always Amazes You” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสน่ห์ของคนไทย/วิถีชีวิตของผู้คนชาวไทย ที่เป็นลักษณะเฉพาะของคนไทย เป็นตัวแทนของ “เสน่ห์ความเป็นไทย” ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เฉพาะตัว โดยการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่เชื่อมโยงเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างยั่งยืนนั่นเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของธุรกิจท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศและทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต นอกจากนี้ ยังพบว่าธุรกิจนำเที่ยวนั้น มีความสำคัญที่ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ดังนี้

2.4.1 ความสำคัญของธุรกิจนำเที่ยวที่มีต่อนักท่องเที่ยว

- 1) ประหยัดเวลาในการติดต่อเกี่ยวกับการเดินทาง สถานที่พักแรม การทำหนังสือเดินทาง การขอตรวจลงตรา (Visa) การแลกเปลี่ยนเงินตรา การซื้อบัตรเข้าชมสถานที่ต่างๆ
- 2) นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่คุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่ายไป เพราะบริษัทนำเที่ยวมีความชำนาญในการติดต่อธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว รู้วิธีการคัดเลือกบริการที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับราคา
- 3) นักท่องเที่ยวได้รับบัตรเพื่อรับบริการต่างๆ ในการท่องเที่ยวก่อนใช้บริการ เช่น บัตรรับประทานอาหาร เป็นต้น
- 4) นักท่องเที่ยวได้รับการอำนวยความสะดวกในการเข้า-ออกประเทศ เช่น การตรวจหนังสือเดินทาง การตรวจลงตรา การตรวจสัมภาระ
- 5) นักท่องเที่ยวจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายถ้าการนำเที่ยวไม่เป็นไปตามรายการที่กำหนดไว้
- 6) นักท่องเที่ยวจะได้รับเงินมัดจำคืนจากบริษัทนำเที่ยวถ้านักท่องเที่ยวบอกเลิกสัญญาการเดินทางและยอมชดเชยค่าใช้จ่ายที่บริษัทนำเที่ยวจ่ายไปแล้ว
- 7) นักท่องเที่ยวสามารถประมาณการค่าใช้จ่ายล่วงหน้าได้

2.4.2 ความสำคัญของธุรกิจนำเที่ยวที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ธุรกิจนำเที่ยวเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ มีการเจริญเติบโตและขยายบทบาทอย่างต่อเนื่อง สามารถที่จะแยกประโยชน์ของธุรกิจนำเที่ยว ดังต่อไปนี้

- 1) บริษัทนำเที่ยวจะเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญของตลาดการท่องเที่ยว ทำให้ทราบถึงรสนิยมความต้องการ และการเคลื่อนไหวในตลาดการท่องเที่ยว
- 2) บริษัทนำเที่ยวเป็นผู้จัดนำให้นักท่องเที่ยวได้กระจายไปตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในฤดูกาลท่องเที่ยวและนอกฤดูกาลท่องเที่ยว
- 3) บริษัทนำเที่ยวเป็นผู้ขยายตลาดท่องเที่ยว
- 4) สถานที่พักแรม สามารถรู้จำนวนการใช้ห้องพักในช่วงระยะเวลาต่างๆ
- 5) สถานบริการอาหาร เช่น ร้านอาหาร หรือภัตตาคารจะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการจัดปริมาณอาหารให้เพียงพอและเหมาะสมในแต่ละช่วงระยะเวลา
- 6) สถานบริการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ มีลูกค้าตลอดปี

2.4.3 ประเภทของธุรกิจนำเที่ยว

กฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ได้มีการแบ่งประเภทของธุรกิจนำเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท เนื่องจากธุรกิจนำเที่ยวมีขนาดกิจการที่ต่างกัน ดังนี้

- 1) ธุรกิจนำเที่ยวเฉพาะพื้นที่หมายถึงการนำเที่ยวในจังหวัดและเขตจังหวัดที่ติดต่อกัน
- 2) ธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ หมายถึง การนำเที่ยวไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดในราชอาณาจักร (Domestic)
- 3) ธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศหมายถึงการนำเที่ยวไปยังต่างประเทศ (Outbound) หรือการนำชาวต่างประเทศท่องเที่ยวในประเทศ (Inbound) และรวมถึงการนำเที่ยวในราชอาณาจักร (Domestic) ด้วย

2.4.4 องค์ประกอบของการประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว จำแนกเป็น

- 1) บุคคลธรรมดา / ห้างหุ้นส่วนสามัญ
- 2) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน
- 3) ห้างหุ้นส่วนจำกัด
- 4) บริษัทจำกัด / บริษัทมหาชนจำกัด

ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวทั้ง 4 ประเภท จะต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่อนายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเสียก่อน จึงจะสามารถประกอบธุรกิจได้ หากประกอบธุรกิจโดยไม่ได้รับอนุญาตจะเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมาย มีโทษปรับได้ถึง 500,000 บาท และปรับได้ทุกวันละ 1,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจะต้องวางหลักประกันเพื่อประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว จำแนกตามประเภทใบอนุญาต ดังนี้

ก) ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวเฉพาะพื้นที่ (ประกอบธุรกิจนำเที่ยวไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดในจังหวัดหนึ่งจังหวัดใด และจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดนั้น) มีเงินหลักประกันเป็นจำนวน 10,000 บาท

ข) ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ (ประกอบธุรกิจนำเที่ยวไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดภายในราชอาณาจักร) มีเงินหลักประกันเป็นจำนวน 50,000 บาท

ค) ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ ประเภท (Inbound) (ประกอบธุรกิจนำเที่ยว เฉพาะนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดภายในประเทศ) มีเงินหลักประกันเป็นจำนวน 100,000 บาท

ง) ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ (ประเภท Inbound และ Outbound) (ประกอบธุรกิจนำเที่ยวไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดในต่างประเทศ

(Outbound) หรือนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดภายในประเทศ (Inbound) มีเงินหลักประกันเป็นจำนวน 200,000 บาท

หากผู้ประกอบการก็นำเที่ยวฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามประเภทใบอนุญาตที่ได้รับ จะมีโทษตามกฎหมาย

2.4.5 นโยบายและบทบาทของรัฐในการส่งเสริมธุรกิจนำเที่ยว

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ถือเป็นหน้าที่ประการสำคัญส่วนหนึ่งของรัฐบาลทุกๆ ประเทศ ซึ่งรัฐบาลจะวางนโยบายด้านต่างๆ เพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวม แต่เนื่องจากทรัพยากรมีจำกัดจึงจำเป็นต้องมีการจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินการต่างๆ ดังนั้น แผนพัฒนาโดยส่วนรวมของประเทศมักจะมุ่งเป้าหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้ทวีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา สิ่งจำเป็นที่ตามมาคือรัฐบาลควรจะมีการกำหนดกรอบนโยบายในเรื่องนี้อย่างเหมาะสม มีความกลมกลืนกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้านอื่นๆ¹⁹

แนวทางที่รัฐบาลสามารถสนับสนุนและผลักดันความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ เช่น การสนับสนุนภาคเอกชนในการลงทุน การใช้กลไกของรัฐในการผลักดันให้เอกชนมีการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงการผลิตโดยรัฐเอง เพราะเนื่องจากการท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ บางส่วนจึงเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงที่จะทำการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของชาติ หรือการสร้างปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นแก่สังคม บทบาทและหน้าที่ของรัฐบาลโดยทั่วไปในการท่องเที่ยว ได้แก่

¹⁹ ชาญชัย ดวงจิตต์ “บทบาทของรัฐโดยทั่วไปในเรื่องของการท่องเที่ยว”, จุลสารอุตสาหกรรมกรรมการท่องเที่ยว 5, 2 (เมษายน 2546) : 93

1) การศึกษาและการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของต่างประเทศ รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติในเรื่องที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเพื่อประโยชน์ทั้ง การวิจัยและการกำหนดนโยบายทางการท่องเที่ยวของประเทศ

2) จัดทำหรือสนับสนุนการศึกษาหรือวิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดศักยภาพในพื้นที่ตลาดที่จะดำเนินการส่งเสริมและเผยแพร่

3) ทำการสำรวจทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวจาก ประเทศต่างๆ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการส่งเสริมและเผยแพร่ให้สอดคล้องกับ ความสนใจและความชอบของนักท่องเที่ยวในแต่ละประเทศหรือแต่ละตลาด

4) วางแผนและพัฒนากลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง กับแนวทางข้างต้น รวมถึงการวางแผนการใช้ที่ดินและแผนกายภาพเพื่อกำหนด ศักยภาพในการพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรลงไปในพื้นที่ต่างๆ เพื่อการท่องเที่ยว รวมถึงการเสนอแนะให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพิจารณาและให้ การสนับสนุนการท่องเที่ยว

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยว

กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นับว่ามีความสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องประกอบวิชาชีพเกี่ยวข้องกับธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประเภทนี้ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ล้วนแล้วแต่มีส่วนที่ต้องไปเกี่ยวข้องกับกฎหมายทั้งสิ้น โดยเริ่มต้นที่การที่จะเข้ามาเป็นผู้ประกอบกิจการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการประกอบกิจการนำเที่ยวทั้งภายในประเทศ และนอกประเทศ ผู้ประกอบการต้องขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประกอบการตามกฎหมายก่อนทั้งสิ้น จึงจะสามารถประกอบกิจการได้ นอกจากนี้ผู้ประกอบการในธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจสถานบริการ ธุรกิจด้านโบราณวัตถุ ผู้ประกอบกิจการเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องมีใบอนุญาตประกอบกิจการตามกฎหมาย ก่อนการประกอบกิจการเช่นกัน

จึงจะเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวนั้น นับว่าสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องควรรู้และศึกษาเพื่อที่จะได้เข้าใจในกฎเกณฑ์ สิทธิและหน้าที่ของตนเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่สังคมโดยรวมต่อไปนั่นเอง ในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงกฎหมายต่างๆ ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยว ผู้ที่ต้องการจะประกอบธุรกิจนำเที่ยว จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับใด รวมถึงสนธิสัญญาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจที่ประเทศไทยได้ลงนามไว้ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก็มีหลายฉบับ ดังต่อไปนี้

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

“รัฐธรรมนูญ” หมายความว่า กฎหมายขั้นมูลฐานของรัฐ ซึ่งกล่าวถึงกฎเกณฑ์ที่จัดวางระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้การปกครอง เป็นกฎหมายที่อยู่ในฐานะสูงกว่ากฎหมายอื่น ๆ ทั้งปวง ซึ่งกฎหมายอื่น ๆ จะมีวิธีการจัดทำหรือมีข้อความที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่กำหนดถึง

กฎเกณฑ์การปกครองทางด้านการเมืองอย่างกว้าง ๆ กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดรูปบริหารในทางการเมืองของรัฐหรือประเทศ

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านการต่างประเทศ

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยได้มีการบัญญัติไว้ครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 หมวดที่ 5 ว่าด้วย “แนวนโยบายแห่งรัฐ” เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ถือเป็นกรอบสำหรับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลว่านโยบายที่กำหนดออกมานั้นจะต้องครอบคลุมถึงเรื่องใด และจะเป็นหลักประกันว่า แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลไปกี่ชุดแนวนโยบายของรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศจะยังคงเดิม คือ อยู่ในกรอบแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ส่วนเรื่องนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีความแตกต่างจากรัฐธรรมนูญในอดีต 2 ประการ คือ ประการแรก การกำหนดให้บทบัญญัติในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเป็นเจตจำนงเพื่อให้มีสภาพบังคับให้คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการตรากฎหมายหรือกำหนดนโยบายให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญในอดีตที่กำหนดเป็นเพียงแนวทางในการดำเนินการ ประการที่สอง การกำหนดให้มีสภาพบังคับ ได้แก่ การกำหนดหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีต้องชี้แจงในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐนี้อย่างไร และในเรื่องใดบ้าง และในแต่ละปี คณะรัฐมนตรีจะจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อแสดงมาตรการและวิธีการในการปฏิบัติ รวมทั้งต้องมีแผนกฎหมายที่จะแสดงว่าได้ดำเนินการให้เกิดผล และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านการต่างประเทศไว้ในส่วนที่ 6 และกำหนดไว้ในมาตรา 82 ดังนี้

"รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศ และพึงถือหลักในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค ตลอดจันต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้งตามพันธกรณีที่ได้กระทำไว้กับนานาประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ รัฐต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับนานาประเทศ ตลอดจันต้องให้ความคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ"

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 82 นี้ มีเพื่อกำหนดให้รัฐบาลต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศด้วยหลักแห่งความเสมอภาค เพื่อผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติในการร่วมมือกับนานาประเทศ รัฐบาลพึงถือหลักความเสมอภาค หลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติหรือหลักต่างตอบแทนเยี่ยงคนชาติ ทั้งต้องถือตามพันธกรณีที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญากับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ โดยรัฐบาลต้องตรากฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมาย หรือตีความกฎหมาย ให้สอดคล้องและอนุวัติตามสนธิสัญญาดังกล่าวด้วยรัฐบาลต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับนานาประเทศ และต้องคุ้มครองดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศด้วย

3.2 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551

"ธุรกิจนำเที่ยว" ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 นั้น หมายถึง ธุรกิจเกี่ยวกับกานำนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวหรือเดินทางไปเพื่อวัตถุประสงค์อื่น โดยจัดให้มีบริการหรือการอำนวยความสะดวกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง อันได้แก่ สถานที่พัก อาหาร มัคคุเทศก์ หรือบริการอื่นๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหมายถึง "การนำเที่ยว" เป็นสำคัญ โดยต้องมีการติดต่อโดยตรงกับนักท่องเที่ยว เพื่อจัดบริการในการไปท่องเที่ยว ณ ที่ต่างๆ การจะมีการจัดบริการด้านการเดินทาง สถานที่พัก อาหาร มัคคุเทศก์หรือไม่มีมากนักน้อยเพียงใดเป็นส่วนหนึ่งของการนำเที่ยว

“ธุรกิจนำเที่ยว” นี้ไม่รวมถึงธุรกิจให้เช่ายานพาหนะเพื่อการเดินทาง ธุรกิจรับจ้างขนส่งผู้เดินทาง ธุรกิจโรงแรม หรือธุรกิจร้านอาหาร นอกจากนั้น “ธุรกิจนำเที่ยว” จะต้องเป็นการนำเที่ยวในเชิงธุรกิจด้วย กล่าวคือต้องมีการดำเนินการเป็นกิจการ โดยมีผลตอบแทนในลักษณะธุรกิจ “ธุรกิจนำเที่ยว” จึงไม่รวมถึงการไปทอดกฐิน การไปทอดผ้าป่าและการทัศนศึกษาเป็นครั้งคราว ดังนั้น บริษัทให้เช่ารถนำเที่ยวและบริษัทผู้แทนจำหน่ายบัตรโดยสารจึงไม่เป็นธุรกิจนำเที่ยว

หากผู้ใดประสงค์จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่อนายทะเบียน เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงจะสามารถประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้

ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 แยกพิจารณาได้ดังนี้

1) การขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ในปัจจุบัน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยในแต่ละปี มีไม่ต่ำกว่า 7 ล้านคน อุตสาหกรรมนี้ทำรายได้ให้กับประเทศถึง 2 แสนล้านบาทต่อปี ธุรกิจนำเที่ยวจึงเป็นธุรกิจหนึ่งที่มีอัตราการเติบโตที่สูง บริษัทจำนวนมากจะใช้บริการนำเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยว เพื่อการนำเที่ยวให้กับพนักงานไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสวัสดิการให้กับพนักงานขององค์กร นอกจากนี้ บุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีรถส่วนตัว หรือ มีรถส่วนตัวแต่ไม่ชอบขับรถเอง ก็อาศัยบริการของบริษัทนำเที่ยว เพราะไม่ต้องห่วงเรื่องเหนื่อยต่อการขับรถ ไม่ต้องจองโรงแรม ไม่ต้องห่วงเรื่องอาหารการกิน ดังนั้น ธุรกิจนำเที่ยวในประเทศยังเป็นธุรกิจที่เป็นที่นิยมของบริษัทต่างๆ รวมทั้งบุคคลทั่วไป เพราะสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง การจัดสถานที่พัก อาหาร การนำทัศนจาร การให้บริการด้านมัคคุเทศก์ ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยมุ่งหมายถึง “การนำเที่ยว” เป็นสำคัญ ธุรกิจนี้จึงเป็นธุรกิจที่เป็นที่นิยมของผู้ที่สนใจในการเดินทาง เพื่อการพักผ่อนอย่างแท้จริง ไม่ต้องเหนื่อยในการวางแผนเรื่องการขับรถ การจองสถานที่พัก และ เรื่องอาหารการกิน ธุรกิจนำเที่ยวเป็น

ธุรกิจที่ไม่ต้องใช้การลงทุนที่สูง แต่สิ่งที่ทำให้ธุรกิจนี้ประสบความสำเร็จคือการให้บริการที่ประทับใจแก่ลูกค้าในหลายๆ ด้าน ดังนั้น การบริหารจัดการที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อความสำเร็จของธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่สนใจในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว ควรจะเป็นผู้ที่ชอบเดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ เพื่อชมทัศนียภาพตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ เช่น ป่าไม้ น้ำตก ทะเล เกาะ เป็นต้น รวมทั้งมีความรู้พื้นฐานในธุรกิจนำเที่ยว และติดตามความเคลื่อนไหวของธุรกิจนี้อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ผู้ที่สนใจในการทำธุรกิจนี้ต้องมีความรู้และมีข้อมูลการเดินทาง สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร โรงแรม แหล่งซื้อขายของที่ระลึก เป็นต้น และหากมีความสนใจดังกล่าวและศึกษาข้อมูลที่เพียงพอก็สามารถประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้ โดยสามารถไปยื่นขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้

2) คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

การยื่นขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวนั้น กฎหมายได้แบ่งประเภทของผู้ยื่นคำขอไว้ 2 ประเภท คือ บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล และจะต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

ก) บุคคลธรรมดา ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว
- (2) มีสัญชาติไทย
- (3) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย

ไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นบุคคลล้มละลาย หรืออยู่ในระหว่างถูกพิทักษ์ทรัพย์
- (2) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(3) เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

(4) เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา 46 (1) (2) (3) หรือ (4) หรือใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา 63 (1) (2) (3) หรือ (4) และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

(5) เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา 46 (5) หรือใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา 63 (5)

(6) เคยถูกเพิกถอนทะเบียนเป็นผู้นำเที่ยวมาแล้วยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ข) นิติบุคคล ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบเป็นผู้มีสัญชาติไทย ถ้าเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ทุนของบริษัทไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดต้องเป็นของบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย และกรรมการของบริษัทเกินกึ่งหนึ่งต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย

(2) กรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16

ไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(1) เป็นนิติบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16 (2)

(ค) (ง) หรือ (จ)

(2) มีผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16 (2) (ค) (ง) หรือ (จ) หรือซึ่งพ้นจากการเป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามตาม (2) (ก) มาแล้วยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

(3) มีผู้ถือหุ้นซึ่งถือหุ้นเกินร้อยละห้ามีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา 16 (2) (ค) (ง) หรือ (จ) หรือซึ่งพ้นจากการเป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามตาม (2) (ก) มาแล้วยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันยื่น คำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยว

ความใน (2) (ข) และ (ค) ไม่นำมาใช้บังคับกับผู้ซึ่งเคย เป็นหุ้นส่วน กรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนร่วมหรือรู้เห็นกับการกระทำของนิติบุคคลที่เป็นเหตุให้มีลักษณะต้องห้ามตาม (2) (ก)

ทั้งนี้ไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจ ของคนต่างด้าวมาใช้บังคับแก่การประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นคนต่างด้าวภายใต้ความตกลงที่ประเทศไทย มีข้อผูกพันอยู่กับรัฐบาลต่างประเทศ มิให้นำความในมาตรา 15 (2) ก และ (2) (ค) (ง) และ (จ) มาใช้บังคับแก่ผู้นั้น

ฉะนั้น นายทะเบียนย่อมมีอำนาจตามกฎหมาย สำหรับการออก ใบอนุญาตหรือไม่ออกใบอนุญาตที่ได้มีผู้ยื่นคำขอ การพิจารณาออกใบอนุญาตของ นายทะเบียนนั้น หากผู้ยื่นขอมีคุณสมบัติครบถ้วน และไม่มีลักษณะต้องห้าม และได้ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยว แล้ว นายทะเบียนจะต้องออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวแก่ผู้ยื่นคำขอ

การยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยว โดยบุคคลธรรมดา กฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอดังกล่าวไว้ใน (6) "ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดย ประมาทหรือความผิดลหุโทษ" ปรากฏว่าเมื่อปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลขณะนั้นได้มีการ ประกาศนโยบายค่าเงินบาทเป็นระบบลอยตัว ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทกับเงิน สกุลอื่นเปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินสกุลเหรียญสหรัฐอเมริกา จากเดิม ประมาณ 25 บาท ต่อ 1 เหรียญสหรัฐ เป็น 40-45 บาท ต่อ 1 เหรียญสหรัฐ ทำให้ผู้ ประกอบธุรกิจแขนงต่างๆ ดำเนินธุรกิจโดยอิงเงินสกุลเหรียญสหรัฐอเมริกาประสบ ปัญหาการขาดทุนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประกอบกับธนาคารพาณิชย์มีนโยบายไม่ปล่อย

เงินกู้ให้กับภาคเอกชนที่ประสงค์จะลงทุนในการดำเนินธุรกิจ จึงทำให้ธุรกิจด้านนำสินค้าต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย (Import) ประสบกับปัญหาการขาดทุนอย่างหนัก และเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการหลายรายมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก บางรายถึงกับมีหนี้สินล้นพ้นตัวถูกฟ้องทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา บางรายถึงกับถูกลงโทษจำคุก เช่น นาย ก. เป็นเจ้าของกิจการธุรกิจด้านนำสินค้าจากต่างประเทศมาจำหน่ายในประเทศไทย ได้ชำระหนี้ค่าสินค้าด้วยเช็ค ปรากฏว่าถึงวันกำหนดชำระหนี้ นาย ก. ไม่มีเงินในบัญชีเป็นเหตุให้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค เจ้าหนี้จึงไปฟ้องเป็นคดีอาญา ศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุก นาย ก. เป็นระยะเวลา 3 เดือน เมื่อพ้นโทษออกมา นาย ก. ซึ่งมีความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ ประสงค์จะดำเนินธุรกิจใหม่และเห็นว่าธุรกิจนำเที่ยวที่ตนเองสามารถดำเนินการได้ทันที นาย ก. จึงได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่อนายทะเบียน จากการตรวจสอบปรากฏว่า นาย ก. เคยต้องโทษจำคุกมาแล้ว ดังนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ นาย ก. ขาดคุณสมบัติในการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว นายทะเบียนจึงไม่สามารถออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามที่นาย ก. ร้องขอได้

การกำหนดคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอไว้เป็นการเฉพาะ โดยให้ความสำคัญของการต้องโทษไว้ นั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายมองว่า บุคคลที่จะเข้าสู่ภาคธุรกิจนำเที่ยวเบื้องต้นจะต้องเป็นบุคคลที่ปราศจากมลทินต่างๆ โดยเฉพาะความผิดทางอาญาและไม่ต้องการคนที่มีประวัติอาชญากรเข้าสู่วงการท่องเที่ยวซึ่งอาจจะเป็นภัยแก่นักท่องเที่ยวได้ ซึ่งข้อเท็จจริงก็ไม่ได้เป็นความจริงเสมอไปว่าบุคคลที่ไร้มลทินจะมีพฤติกรรมที่ซอซอซอ ไม่ฉ้อโกง หลอกหลวงนักท่องเที่ยว หรือไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่วงการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กรุงเทพมหานครแจ้งว่ามีบริษัทที่มีพฤติกรรมหลอกหลวงหรือฉ้อโกงนักท่องเที่ยว และผลจากการสอบสวนปรากฏว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 เป็นเหตุให้นายทะเบียนใช้อำนาจสั่งพักใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งข้อสรุปกล่าวได้ว่าการ

กำหนดคุณสมบัติไว้เช่นนั้น มิได้มีส่วนช่วยในการรับรองว่าบุคคลดังกล่าวจะไม่มีพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อนักท่องเที่ยวแต่อย่างใด

การกำหนดคุณสมบัติเป็นการเฉพาะของนิติบุคคลซึ่งจะยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว โดยเฉพาะกรณีนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด กรรมการบริษัทจำกัดจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งต้องมีสัญชาติไทยและทุนของบริษัทจำกัดไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดต้องเป็นของบุคคลธรรมดา ซึ่งมีสัญชาติไทย และบริษัทจำกัดนั้นจะต้องไม่มีข้อบังคับอนุญาตให้ออกใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือในการยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว โดยนิติบุคคลจะต้องแสดงเอกสารหลักฐานให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ กรุงเทพมหานครพบเอกสารประกอบแบบคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการถือครองหุ้นในบริษัทจำกัด ตลอดจนการดำเนินการบริหารในนิติบุคคล มีการแอบแฝง หรือเข้าครอบงำโดยคนต่างด้าวอย่างชัดเจน เช่น นาย ก. เป็นกรรมการผู้จัดการบริษัทนำเที่ยว 10 บริษัท และแต่ละบริษัทจะมีคนต่างด้าวเข้าร่วมเป็นกรรมการผู้จัดการเพื่อให้เป็นไปตามสัดส่วนที่กฎหมายกำหนด และกรณีเดียวกับ นาย ก. กับพวกเขาจะเข้าชื่อเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทเหล่านั้น ทำให้รายชื่อกลุ่มคนไทยดังกล่าวจะซ้ำซ้อนกันอย่างชัดเจน จนอาจสันนิษฐานได้ว่าบริษัทเหล่านี้ดำเนินการโดยคนต่างด้าวทั้งสิ้น แต่ด้วยหลักฐานและเอกสารประกอบคำขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวครบถ้วน นายทะเบียนจะต้องออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวแก่ผู้ยื่นคำขอรายนั้น

มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบผู้ประกอบการประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งอาจถูกครอบงำโดยคนต่างด้าว นายทะเบียนสามารถดำเนินการได้โดยสอบข้อเท็จจริงเพื่อหาหลักฐานยืนยันว่า ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวถูกครอบงำโดยคนต่างด้าว หรือโดยบุคคลอื่นซึ่งจะเป็นการฝ่าฝืนมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว และนายทะเบียนมีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการลงโทษผู้ประกอบการประกอบธุรกิจนำเที่ยวดังกล่าว โดยพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้มีกำหนดระยะเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกินครั้งละหกเดือน นอกจากมาตรการทางภาษีกาจะมีส่วนช่วยในการตรวจสอบอีกทางหนึ่ง

กล่าวคือนายทะเบียนจะต้องแจ้งกรมสรรพากรในการตรวจสอบและเรียกเก็บเงินภาษีเงินได้ของบุคคลที่เข้าร่วมเป็นกรรมการผู้จัดการ ตลอดจนเป็นผู้ถือหุ้นในนิติบุคคลดังกล่าว

3) การประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2536 ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ได้มีการแบ่งประเภทของการประกอบธุรกิจนำเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท ทั้งนี้ เนื่องจากการประกอบธุรกิจนำเที่ยวมีขนาดของกิจการที่แตกต่างกัน ดังนี้

ก) การประกอบธุรกิจนำเที่ยวเฉพาะพื้นที่ (Local travel agency) หมายความว่า การประกอบธุรกิจนำเที่ยวไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดในจังหวัดหนึ่งจังหวัดใด และจังหวัดที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดนั้น

ข) การประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ (Domestic) หมายความว่า การประกอบธุรกิจนำเที่ยวไปยังสถานที่ใดภายในราชอาณาจักร

ค) การประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ (Outbound) หมายความว่า การประกอบธุรกิจนำเที่ยวไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดในต่างประเทศ หรือนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดภายในประเทศ

ผู้ประกอบการนำเที่ยวต่างประเทศจะประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศด้วย ก็ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตอีก

เมื่อผู้ประกอบการนำเที่ยวซึ่งได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวแล้วจะต้องประกอบธุรกิจนำเที่ยวภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น หากตรวจสอบพบว่าผู้ประกอบการนำเที่ยวรายใดมีพฤติการณ์ฝ่าฝืนยอมมีความผิดตามกฎหมาย กล่าวคือ นายทะเบียนมีสิทธิสั่งพักใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้ครั้งละไม่เกิน 6 เดือน

4) การพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

การยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว นั้น จะต้องยื่นคำขอต่อสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ที่มีเขตอำนาจครอบคลุมสำนักงานของผู้ขอรับใบอนุญาต และในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครจะยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดของจังหวัดที่ตนจะตั้งสำนักงานก็ได้ เมื่อได้ยื่นคำขอแล้วเจ้าหน้าที่จะออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นไว้เป็นหลักฐาน และจะดำเนินการตรวจสอบเอกสารหลักฐานประกอบคำขอว่าถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ เพียงใด และถ้าเป็นการยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดให้เสนอความเห็นไปยังสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ที่มีเขตอำนาจครอบคลุมสำนักงานของผู้ขอรับใบอนุญาต เพื่อให้นายทะเบียนพิจารณาดำเนินการต่อไป อนึ่ง เมื่อนายทะเบียนได้รับแบบคำขอรับใบอนุญาตแล้ว เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนในการพิจารณาออกใบอนุญาตให้กับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกัน และประสานประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง กฎหมายจึงได้มีการกำหนดขั้นตอนการพิจารณา ดังนี้

ก) หน่วยงานจ่ายแบบคำขอ (สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ กรุงเทพมหานคร สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์จังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือผู้ว่าราชการจังหวัด) แจกจ่ายแบบคำขอใบอนุญาตที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดพิมพ์และส่งให้

ข) หน่วยงานรับแบบคำขอใบอนุญาต พร้อมเอกสารประกอบคำขอตามที่พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 และที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงแล้วตรวจสอบความถูกต้องของแบบคำขอและเอกสารก่อนคืนต้นฉบับและออกใบรับแบบคำขอสำหรับธุรกิจนำเที่ยวให้แก่ผู้ยื่นคำขอนั้นๆ ไว้เป็นหลักฐาน

ค) หน่วยงานรับแบบคำขอ ตรวจสอบแบบคำขอและเอกสารประกอบในรายละเอียดอีกครั้งหนึ่ง หากเอกสารรายการใดยังไม่สมบูรณ์ต้องแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอนำเอกสารมาเพิ่มเติม หรือแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน

ง) หน่วยรับแบบคำขอ ออกหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ กำหนดวันและเวลาที่จะส่งพนักงานเจ้าหน้าที่ไปตรวจสถานที่ตามที่ยื่นคำขอแจ้งไว้ เพื่อประกอบการพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่อไป

จ) กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหน่วยรับแบบคำขอ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเสนอความเห็นให้ออกใบอนุญาตหรือไม่ออกใบอนุญาตต่อนายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ผู้รับผิดชอบเขตพื้นที่นั้นๆ เพื่อให้นายทะเบียนพิจารณา ดำเนินการต่อไป

ฉ) กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหน่วยรับแบบคำขอในกรณีที่ยื่น ใบอนุญาต นายทะเบียนต้องมีหนังสือแจ้งให้หน่วยรับแบบคำขอทราบ และมีหนังสือแจ้งให้แก่ผู้ยื่นคำขอทราบและไปรับใบอนุญาตภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ยื่นคำขอ

ช) ในกรณีไม่ออกใบอนุญาต นายทะเบียนต้องมีหนังสือแจ้งให้ หน่วยรับแบบคำขอทราบและมีหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบ ภายใน 60 วัน นับแต่ วันที่ยื่นคำขอ

ฌ) ในหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอไปรับใบอนุญาตนั้น ผู้ยื่นคำขอ ต้องนำหลักฐานเหล่านี้มาติดต่อขอรับใบอนุญาตภายใน 30 วัน นับแต่วันที่กำหนด คือ

- (1) หนังสือแจ้งให้ไปรับใบอนุญาต
- (2) ใบรับแบบคำขอสำหรับธุรกิจนำเที่ยว
- (3) หลักประกัน
- (4) ค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต

ญ) ในกรณีต่ออายุและออกใบแทนใบอนุญาต หน่วยรับแบบคำขอรับแบบคำขอพร้อมหลักฐานที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงแล้วแจ้งให้นายทะเบียนทราบ และจัดส่งใบอนุญาตหรือใบแทนใบอนุญาตแล้วแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอไปรับใบอนุญาตหรือ ใบแทนพร้อมชำระค่าธรรมเนียม ในกรณีหลักประกันสิ้นอายุต้องวางหลักประกันใหม่ ก่อนด้วย

5) คณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

คณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ประกอบด้วยปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงแรงงาน ผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ผู้บังคับการตำรวจท่องเที่ยว ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ และผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนเจ็ดคน เป็นกรรมการ ให้นายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กลาง เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยภาระหน้าที่รวมทั้งอำนาจของคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ดังกล่าว รวมถึงการกำหนดแผนงานและมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริม พัฒนาและกำกับ ดูแลคุมธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมทั้งการพิจารณาเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ออกระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยวของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว การปฏิบัติหน้าที่ การแต่งกาย มารยาท และความประพฤติของมัคคุเทศก์ และการอย่างอื่นที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยเสนอผ่านคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นอกจากนั้น การพิจารณาดำเนินการตามมาตรา 21 กล่าวคือ การพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรณีนายทะเบียนเสนอขอให้นำหลักประกัน ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยววางไว้มาชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ร้องเรียน หรือกรณีจำนวนเงินค่าเสียหายเกินวงเงินที่คณะกรรมการกำหนดไว้ ซึ่งนายทะเบียนจะต้องเสนอเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วแจ้งผลการดำเนินการให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้นั้นทราบโดยเร็ว และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อนายทะเบียนมีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ทั้งผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ ผู้ถูกกลงโทษไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง คณะกรรมการจึงมีหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ซึ่งคำวินิจฉัยของ

คณะกรรมการให้เป็นที่สุด และให้คณะกรรมการพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์

นอกจากการทำหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ดังรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการต้องวางระเบียบเกี่ยวกับการเปิดบัญชีเงินฝากและการเบิกจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากสำหรับหลักประกันที่เป็นเงินสดตามมาตรา 12 (5) รวมทั้งปฏิบัติการอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ คือ การกำหนดแผนงานและมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมทั้งการออกกฎกระทรวงต่างๆ เพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและการประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ด้วย

6) การวางหลักประกัน

เมื่อผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว ต้องวางหลักประกัน ซึ่งได้แก่ เงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไทยค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง รวมกันต่อผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวมีอยู่กับนักท่องเที่ยว และหรือผู้ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งนี้ตามจำนวนเงินประกัน ดังต่อไปนี้

ก) ประเภทเฉพาะพื้นที่	10,000 บาท
ข) ประเภทในประเทศ	50,000 บาท
ค) ประเภทต่างประเทศ	100,000 บาท

เว้นแต่มิได้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดในต่างประเทศต้องวางหลักประกันเป็นเงินจำนวน 200,000 บาท

กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยววางหลักประกันเป็นเงินสดไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมการท่องเที่ยวเป็นผู้รับผิดชอบเงิน

จำนวนดังกล่าว โดยจะต้องนำเงินไปเปิดบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ในนามของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวแต่ละราย รวมทั้งการเบิกจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากกับธนาคาร ทั้งนี้จะต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กำหนด ส่วนสำหรับดอกผลที่เกิดจากเงินฝากที่เป็นเงินสดนั้น ให้ตกเป็นของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่วางหลักประกันไว้¹

สำหรับการวางหลักประกันของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งเป็นหนังสือค้ำประกันของธนาคาร หนังสือค้ำประกันของธนาคารดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งหนังสือค้ำประกันดังกล่าวจะมีอายุการประกันเป็นเวลา 3 ปี ทั้งนี้ เนื่องจากใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวนั้นมีอายุครบ 2 ปี หนังสือค้ำประกันจะมีอายุมากกว่าใบอนุญาต 1 ปี ทั้งนี้เนื่องจากหากผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงและเกิดความเสียหายขึ้น การชดใช้ค่าเสียหาย โดยหนังสือค้ำประกันทำให้ผู้ปฏิบัติงานนี้เสียเวลาสำหรับการดำเนินการเรียกร้องกับธนาคารผู้ค้ำประกันได้

7) มาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวนั้น ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของการประกอบธุรกิจนำเที่ยว ดังรายละเอียดต่อไปนี้²

- ก) มีสถานประกอบการที่แน่นอน
- ข) สำหรับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ และผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ ต้องจัดให้มีโทรศัพท์หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารไว้ประจำสถานที่ประกอบการ
- ค) พาหนะที่ใช้ในการนำเที่ยวต้องมีบุคลากร มีลักษณะและมีอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

¹ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2536) ออกตามความในพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

² เรื่องเดียวกัน

ง) เก็บเอกสารโฆษณารายการนำเที่ยวตามมาตรา 26 ไว้เป็นหลักฐานเป็นเวลาเก้าสิบวัน นับแต่วันที่เลิกการนำเที่ยวตามโฆษณาดังกล่าว

จ) สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในประเทศ และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวต่างประเทศ เมื่อได้ตกลงกันในการนำเที่ยวรายได้แล้ว ให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวออกเอกสารแสดงรายการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวไว้เป็นหลักฐาน เว้นแต่การตกลงนำเที่ยวนั้นเป็นการตกลงกับผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวของต่างประเทศ

ในการออกเอกสารแสดงรายการนำเที่ยวตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการตกลงกันเฉพาะเจ้าหน้าที่ระหว่างการเดินทาง จะออกเป็นเอกสารฉบับเดียวให้ไว้กับหัวหน้ากลุ่มนักท่องเที่ยวก็ได้

ฉ) ผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ กรรมการ หรือกรรมการผู้จัดการ จะต้องไม่ให้หรือยินยอมให้บุคคลอื่นดำเนินกิจการธุรกิจนำเที่ยวของตน

ช) ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวว่าจ้างมัคคุเทศก์ในการนำเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจะต้องจ้างมัคคุเทศก์ให้ตรงตามประเภทของงานที่ระบุไว้ในใบอนุญาตและมีคุณลักษณะที่ไว้วางใจได้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะมอบหมายให้ทำ

ซ) ต้องไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียชื่อเสียงเกียรติยศและจรรยาบรรณของธุรกิจนำเที่ยว

กฎกระทรวงดังนั้น เจตนารมณ์ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์จากการเลือกซื้อบริการนำเที่ยวอย่างมีคุณภาพ คุ่มค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายไปในระดับมาตรฐานเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเป็นประการสำคัญ ฉะนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเมื่อได้ดำเนินธุรกิจไปแล้วย่อมต้องตระหนักและมีความรับผิดชอบโดยคำนึงถึงการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายพาหนะเดินทางต้องได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด อาทิ รถยนต์โดยสาร เป็นไปตามพระราชบัญญัติขนส่งทางบก หรือพระราชบัญญัติรถยนต์ หรือเรือนำเที่ยวเป็นไปตามกฎหมายเรือไทย เป็นต้น นอกจากนั้นเมื่อผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวได้มีการตกลงรับจัดบริการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวแล้ว จะต้องออกเอกสารหรือหลักฐานแสดงรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ยึดถือไว้เป็นสำคัญ หรือเงื่อนไขในการบริการนำ

เที่ยว หากผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวบิดพลิ้ว หรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว และ เป็นเหตุให้นักท่องเที่ยวได้รับความเสียหายแล้ว นักท่องเที่ยวยอมใช้สิทธิโดยชอบธรรม ร้องเรียกค่าเสียหายจากกรณีดังกล่าวได้เช่นกัน สาระสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวว่าจ้างมัคคุเทศก์ในการนำเที่ยวนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว จะต้องคำนึงถึงคุณภาพและความสามารถของมัคคุเทศก์ในการนั้นด้วย เพราะ กฎหมายกำหนดให้การว่าจ้างมัคคุเทศก์นั้นต้องตรงตามประเภทของงานที่ระบุไว้ใน ใบอนุญาต และต้องมีคุณลักษณะที่ไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะมอบหมายให้ทำ ทั้งนี้ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับสาระจากการเดินทางท่องเที่ยวทั้งด้านสันถนาการ เนื้อหาของภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศิลปวัฒนธรรมอย่างถูกต้องและ สมบูรณ์ด้วยเนื้อหาเป็นประการสำคัญ

3.3 กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

3.3.1 ที่มา ความสำคัญ และเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการประกอบ ธุรกิจของคนต่างด้าว

ประเทศไทยเริ่มมีกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เพื่อ ควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเป็นการทั่วไปฉบับแรกเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2515 โดยจอมพลถนอม กิตติขจร ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิวัติในขณะนั้น ได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 เพื่อสงวนธุรกิจบางประเภทไว้สำหรับคนไทย โดยมีเหตุผลที่สำคัญคือเพื่อรักษาดุลอำนาจทางการค้าและเศรษฐกิจของประเทศและ เพื่อให้การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม³

³ เหตุผลของคำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 คือ "ในปัจจุบันได้มีคนต่างด้าว ประกอบธุรกิจอยู่ในราชอาณาจักรเป็นจำนวนมากและทวีขึ้นเป็นลำดับ ประกอบกับ ประชาชนชาวไทยมีความสามารถทั้งในด้านวิทยาการและกำลังเงินที่จะประกอบธุรกิจ สาขาต่างๆ ได้มากขึ้น สมควรกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเพื่อ

เหตุการณ์ที่นำไปสู่การออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ดังกล่าวนั้น คือ กระแสความรู้สึกชาตินิยมที่รุนแรงในช่วงปี 2515 เพราะการปล่อยเสรีการลงทุนของต่างชาติในช่วงเวลาก่อนหน้านั้น ได้ก่อให้เกิดการปรากฏตัวมากไปของคนญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยการแสดงปฏิภริยาครั้งแรกคือการจัดสัปดาห์ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น ซึ่งจัดโดยสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายน 2515 มีการเดินขบวนบอยคอตครั้งหน้าห้างสรรพสินค้าของญี่ปุ่น ซึ่งจัดโดยสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายน 2515 มีการเดินขบวนบอยคอตครั้งหน้าห้างสรรพสินค้าของญี่ปุ่น “ไคมารุ” ความรู้สึกที่ว่าประเทศไทยจำเป็นต้องเพิ่มความเข้มแข็งในการควบคุมการลงทุนของต่างชาติได้เริ่มก่อตัวขึ้น ซึ่งรัฐมนตรีบางท่าน (พจน์ สารสิน) ได้แสดงความกลัวที่ว่า “วันหนึ่ง เราอาจตื่นขึ้นมาและพบว่าชาวญี่ปุ่นกำลังควบคุมอุตสาหกรรมนี้หรืออุตสาหกรรมนั้นอยู่” นอกจากนั้น ยังได้มีการตีพิมพ์บทความในนิตยสารชั้นนำ “สังคมปริทรรศน์” เกี่ยวกับการปรากฏตัวของญี่ปุ่นในประเทศไทยว่า “ถ้าเอารถญี่ปุ่นทั้งหมดออกไป ถนนทุกสายในประเทศไทยคงจะว่างเปล่า” ถ้าหากวิทยุโทรทัศน์ เครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าของญี่ปุ่นทั้งหมดหายไปจากครัวเรือนไทยในทันทีแล้ว บ้านเรือนทั้งหลายคงจะเจียบเหงาดังป่าช้า ถ้าเราดึงเสื้อผ้าของญี่ปุ่นออกไปจากประชาชนชาวไทยแล้ว คนไทยคงจะเปลือยกันหมด คนไทยนี้ช่างตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของญี่ปุ่นโดยสิ้นเชิงเสียนี้กระไร⁴

สาระสำคัญของประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ คือ การกำหนดประเภทธุรกิจที่คนต่างด้าวประกอบได้และไม่ได้ เป็นบัญชี ก. ข. และ ค. โดยห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ก. หรือบัญชี ข. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ เว้นแต่จะให้มีพระราชกฤษฎีกาอนุญาต พระราชกฤษฎีกาอาจกำหนดเงื่อนไขประการใดก็ได้ และห้ามมิให้ คนต่างด้าวประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. ท้ายประกาศของคร

รักษาอุตสาหกรรมทางการค้าและเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อให้การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม...จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้”

⁴ โยเซชิฮะระ คูนิโยะ, แปลโดยสุกัญญา นิธังกร, 2541:101

ปฏิวัติฉบับนี้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบัญชี ค. ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา (ข้อ 4) โดยคนต่างด้าวซึ่งประสงค์จะประกอบธุรกิจประเภทใดที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. ท้ายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดีและในกรณีที่เหมาะสมควรให้ออกใบอนุญาต อธิบดีจะกำหนดเงื่อนไขตามที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงที่จะให้ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามนี้ก็ได้ (ข้อ 5 และข้อ 8)

- 1) อัตราส่วนเงินทุนกับเงินกู้ที่จะใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต
- 2) เงินที่ผู้รับใบอนุญาตจะต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อใช้ประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต
- 3) อัตราส่วนเงินทุนของคนไทยกับคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต
- 4) อัตราส่วนของจำนวนกรรมการคนไทยกับคนต่างด้าวหรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินธุรกิจที่ได้รับอนุญาตซึ่งจะต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

ต่อมา กระทรวงพาณิชย์ได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2516) ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2516⁵ กำหนดเงื่อนไขที่จะกำหนดไว้ในใบอนุญาตให้ผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติ ดังนี้

⁵ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 90 ตอนที่ 59 วันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้คือ “เพื่อควบคุมเงินกู้ที่จะใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต เงินที่จะต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาตและเงินทุนของผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือเจ้าของกิจการที่ใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต และกำหนดจำนวนกรรมการคนไทยและคนต่างด้าว รวมทั้งภูมิลำเนาของผู้รับผิดชอบในการดำเนินธุรกิจ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้”

- 1) เงินกู้ทั้งสิ้นที่จะใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต ต้องไม่เกิน 7 เท่าของส่วนเงินทุนส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือเจ้าของกิจการแล้วแต่กรณี
 - 2) เงินที่จะต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต ต้องไม่น้อยกว่าเงินที่ผู้รับใบอนุญาตแจ้งว่าจะนำมาลงทุนในราชอาณาจักรภายในเวลาที่กำหนดไว้ตามโครงการประกอบธุรกิจที่ขอรับใบอนุญาต แต่ทั้งนี้ต้องนำเข้ามาไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาท ภายใน 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต
 - 3) เมื่อครบกำหนดเวลาที่ระบุไว้ใน (ก) (ข) หรือ (ค) เงินทุนของผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือเจ้าของกิจการ แล้วแต่กรณีที่ใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต ส่วนที่เป็นของคนไทยต้องไม่น้อยกว่าส่วนที่เป็นของคนต่างด้าว
 - ก) 10 ปี นับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาต สำหรับธุรกิจตามที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. หมวด 1(1) (2) (3) และ (4) หมวด 3 (1) และหมวด 4 (1)
 - ข) 15 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต สำหรับธุรกิจตามที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. หมวด 2 (1) (2) (3) (4) (5) และ (6)
 - ค) 20 ปี นับแต่วันที่ได้รับใบอนุญาต สำหรับธุรกิจตามที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. หมวด 2 (7) และ (8)
 - 4) จำนวนกรรมการคนไทยและคนต่างด้าว ต้องเป็นไปตามอัตราส่วนเงินทุนของคนไทยและคนต่างด้าว
 - 5) ผู้รับผิดชอบในการดำเนินธุรกิจที่ได้รับอนุญาต ต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรไม่น้อยกว่า 1 คน
- แต่ทั้งนี้ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ก็ได้ยกเว้นกรณีที่คนต่างด้าวได้รับการส่งเสริมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน ให้ประกอบธุรกิจประเภทที่กำหนดไว้ในบัญชี ค. คนต่างด้าวผู้นั้นไม่ต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจ แต่ให้ได้รับการส่งเสริมนั้นแจ้งต่ออธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับบัตรส่งเสริม เมื่อได้รับการแจ้งและอธิบดีได้ออกหนังสือรับรองให้เป็นหลักฐานแล้ว ให้ผู้นั้นประกอบกิจการนั้นได้

หลักเกณฑ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ดังกล่าวได้กำหนดคํานิยาม “คนต่างด้าว” ไว้อย่างเข้มงวด เพื่อกำหนดบุคคลที่จะต้องถูกควบคุมการประกอบกิจการตามที่ได้ระบุไว้ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ดังนี้

“ ข้อ 3 คนต่างด้าว หมายถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและให้หมายความรวมถึง

1) นิติบุคคล ซึ่งทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นเป็นของคนต่างด้าว

2) นิติบุคคลซึ่งมีคนต่างด้าวถือหุ้น เป็นหุ้นส่วนหรือเป็นสมาชิก ตั้งแต่กึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้เป็นสมาชิก ไม่ว่าจะคนต่างด้าวนั้นจะลงทุนเท่าใดก็ตาม

3) ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียน ซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นคนต่างด้าว

เพื่อประโยชน์แห่งคํานิยามนี้ ให้ถือว่าหุ้นของบริษัทจำกัดที่มีใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือเป็นหุ้นของคนต่างด้าว เว้นแต่จะได้มีกฎกระทรวงกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น”

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ข้อ 3 ได้กำหนดคํานิยาม “คนต่างด้าว” ว่านอกจากจะหมายถึง “บุคคลธรรมดา” (Natural Person) และ “นิติบุคคล” (Juristic Person หรือ Juridical Person) ที่จดทะเบียนในต่างประเทศแล้ว ยังหมายถึง “นิติบุคคล” ซึ่งทุนตั้งแต่ 50 % ของนิติบุคคลนั้นเป็นของคนต่างด้าว ซึ่งกินความหมายรวมถึง “นิติบุคคล” ที่มีการถือหุ้นทางอ้อมเป็นชั้นๆ⁶ หรือ “นิติบุคคล” ที่มีจำนวนผู้ถือ

⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ตีความคำว่า “คนต่างด้าว” ซึ่งเป็นนิติบุคคลที่ถือหุ้นโดยนิติบุคคลต่างด้าว ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ในข้อ 3 ว่า การพิจารณาเรื่อง “ทุน” หรือ “จำนวนหุ้น” ของคนต่างด้าวตาม ข้อ 3 จะต้องพิจารณาจาก “ทุน” ของคนต่างด้าวตามความเป็นจริงลงไปถึงทุนของคนต่างด้าวในนิติบุคคลอื่นที่เข้ามาร่วมลงทุนในบริษัทนั้นด้วย โดยพิจารณาลงไปถึงสัดส่วนของทุนของคนต่างด้าว

หุ้นหรือสมาชิกตั้งแต่ 50 % ของนิติบุคคลนั้น หรือห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นคนต่างด้าวด้วย และเพื่อประโยชน์แห่งคำนิยามนี้ ให้ถือว่าหุ้นของบริษัทจำกัดที่มีใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือเป็นหุ้นของคนต่างด้าว เว้นแต่จะได้มีกฎกระทรวงกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

นอกจากนั้น ยังห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งเป็นผู้รับใบอนุญาต หรือคนต่างด้าวซึ่งถือหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วนในนิติบุคคลตาม ข้อ 3 เข้าเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทใดอื่นเกิดหนึ่งในสามของจำนวนหุ้นของบริษัท หรือเกินหนึ่งในสามของทุนของห้างหุ้นส่วนนั้น หรือซื้อกิจการนั้นๆ ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีในการอนุญาตนั้น อธิบดีจะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ (ข้อ 9) หากฝ่าฝืนตามข้อ 9 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท และให้ศาลสั่งเลิกการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นหรือสั่งเลิกกิจการที่คนต่างด้าวซื้อไว้นั้นเสีย (ข้อ 26 ทวิ) และห้ามมิให้มีการถือหุ้นแทนกัน (Nominee) โดยผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดถือหุ้นในฐานะเป็นตัวแทนของคนต่างด้าวในห้างหุ้นส่วนที่เป็นนิติบุคคลหรือบริษัทจำกัด เพื่อให้นิติบุคคลนั้นประกอบธุรกิจโดยฝ่าฝืนประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือคนต่างด้าวซึ่งให้ผู้มีสัญชาติไทย

ในแต่ละนิติบุคคล แล้วนำมาคิดรวมในอัตราเป็นสัดส่วนกัน เพราะทุนของคนต่างด้าวดังกล่าวย่อมถือว่ามีส่วนร่วมลงทุนในบริษัทแม่ และเป็นส่วนหนึ่งของทุนของบริษัทแม่นั้นเอง การพิจารณาความหมายของบทบัญญัติในเรื่องนี้โดยพิจารณาเฉพาะทุนของคนต่างด้าวที่นำมาลงในบริษัทแม่โดยตรงเท่านั้นย่อมเป็นหนทางให้มีการหลีกเลี่ยงกฎหมาย มีการอำพรางสถานะที่แท้จริงของนิติบุคคลนั้น หรือมีการแอบแฝงเพื่อเข้ามาใช้สิทธิประกอบกิจการตามประเภทที่กำหนดอันมีผลทำให้บริษัทที่มีทุนของคนต่างด้าวตามความเป็นจริงตั้งแต่กึ่งหนึ่งสามารถเข้ามาประกอบกิจการตามประเภทที่กำหนดไว้ในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ได้ โดยอาศัยสิทธิในนามของนิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทย อันเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้ตราขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ที่เป็นพิเศษแตกต่างไปจากกฎหมายอื่น (เรื่องเสรีที่ 335/2535)

กระทำการดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สามหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท และให้ศาลสั่งเลิกการประกอบธุรกิจนั้นเสีย (ข้อ 29) ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า โทษของการฝ่าฝืนนั้นมีเพียงโทษปรับและให้ศาลมีคำสั่งเลิกการถือหุ้นหรือเลิกกิจการนั้นเท่านั้น แต่ไม่กำหนดโทษจำคุกด้วย ซึ่งเป็นโทษที่ไม่ร้ายแรงนัก

สิ่งที่ยืนยันอีกประการหนึ่งที่ว่าประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้เกิดการครอบงำเศรษฐกิจโดยทุนต่างชาตินั้นถูกระบุอยู่ในข้อ 30 ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ดังกล่าว กล่าวคือ ได้กำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งประกอบธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้อยู่แล้วในวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ จะประกอบธุรกิจนั้นต่อไปได้ต่อเมื่อได้รับหนังสือรับรองจากอธิบดี ซึ่งต้องอยู่ภายในเงื่อนไข คือ หากเป็นธุรกิจตามบัญชี ก. จะประกอบธุรกิจนั้นต่อไปได้อีกสองปีนับแต่วันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ หากเป็นธุรกิจตามบัญชี ข. และ ค. จะประกอบธุรกิจนั้นต่อไปได้โดยไม่มีกำหนดเวลา แต่ห้ามมิให้ผู้รับหนังสือรับรองเพิ่มปริมาณการผลิตหรือการจำหน่ายของธุรกิจนั้นในรอบปีบัญชีต่อไป เกินกว่าร้อยละสามสิบของปริมาณการผลิตหรือการจำหน่ายของธุรกิจนั้นตามที่ปรากฏหลักฐานทางบัญชีในรอบปีบัญชี พ.ศ. 2515 หรือตั้งสาขาของธุรกิจนั้นเพิ่มขึ้นจากที่ปรากฏหลักฐานในวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ แต่ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี และการจะขอหนังสือรับรองได้ จะต้องได้ประกอบธุรกิจนั้นมาโดยมีรายได้ติดต่อกันตามปกติวิสัยของธุรกิจนั้นเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเป็นระยะเวลาไม่ถึงหนึ่งปี เว้นแต่อธิบดีเห็นว่าได้ประกอบธุรกิจนั้นมาเป็นหลักฐานเพียงพอแล้ว

แต่ในทางปฏิบัติ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 กลับไม่ได้ส่งผลกระทบต่อบริษัทต่างชาตินัก เนื่องจากกฎหมายไม่ได้ถูกบังคับใช้อย่างจริงจัง บริษัทการค้าญี่ปุ่นมักใช้วิธีตั้งบริษัทร่วมทุน เพื่อเข้าดำเนินกิจกรรมแทน โดยถือหุ้นร้อยละ 49 ด้วยตัวเอง ในขณะที่กระจายส่วนที่เหลือซึ่งเป็นหุ้นส่วนฝ่ายไทยไปให้แก่ลูกจ้างของบริษัทและแก่บริษัทมหาชนจำกัดของไทย หรือบริษัทไทยที่บริการการค้าญี่ปุ่นได้สร้างสัมพันธ์เอาไว้ การทำเช่นนี้ทำให้ฝ่ายญี่ปุ่นยังคงมีการควบคุมกิจการที่ร่วมทุนนี้

อย่างได้ผล และมีเสรีภาพในการดำเนินกิจการเหมือนหนึ่งเป็นบริษัทญี่ปุ่นโดยแท้จริง⁷ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากบทกำหนดโทษของการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีเพียงโทษปรับเท่านั้น บริษัทต่างชาติจึงไม่เกรงกลัว และผลของการไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังทำให้เกิด การถือหุ้นทางอ้อมเป็นชั้นๆ และการถือหุ้นแทนกัน (Nominee) อย่างกว้างขวาง จนกระทั่งต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ในปี 2535 ใน สมัยที่นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขคำนิยาม “คนต่างด้าว” ใน ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ข้อ 3 (1)⁸ ดังนี้

ข้อ 3 (1) “นิติบุคคลซึ่งมีหุ้นอันเป็นทุนจดทะเบียน ตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติ บุคคลนั้น ถือโดยคนต่างด้าวหรือนิติบุคคลซึ่งมีคนต่างด้าวลงหุ้นมีมูลค่าตั้งแต่กึ่งหนึ่ง ของทุนทั้งหมดในนิติบุคคลนั้น”

เหตุผลในการแก้ไขคำนิยาม คือ “คนต่างด้าว” ในข้อ 3 แห่งประกาศของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ที่กำหนดให้ “คนต่างด้าว” หมายความรวมถึงนิติบุคคลที่มีทุน ตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นเป็นของคนต่างด้าว ได้ก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณา ทุนของนิติบุคคลว่าจะรวมถึงทุนของคนต่างด้าวในนิติบุคคลอื่นที่เข้าถือหุ้นเป็นหุ้นส่วน หรือเป็นสมาชิกด้วยหรือไม่ เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการพิจารณาความหมายของ บทบัญญัติดังกล่าว จึงได้แก้ไขคำนิยามดังกล่าวให้ชัดเจนว่า การพิจารณาทุนของนิติ

⁷ โยะชิฮาระ คุนิโอะ, แปลโดยสุกัญญา นิธิกร, 2541:102

⁸ เหตุผลในการแก้ไขคำนิยาม คือ “เนื่องจากบทนิยามคำว่า “คนต่างด้าว” ในข้อ 3 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2515 ที่กำหนดให้ คนต่างด้าวหมายความรวมถึงนิติบุคคลที่มีทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นเป็นของ คนต่างด้าว ได้ก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาทุนของนิติบุคคลว่าจะรวมถึงทุนของคน ต่างด้าวในนิติบุคคลอื่นที่เข้าถือหุ้น เป็นหุ้นส่วนหรือเป็นสมาชิกด้วยหรือไม่ เพื่อมิให้ เกิดปัญหาในการพิจารณาความหมายของบทบัญญัติดังกล่าว สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบท นิยามดังกล่าวให้ชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น”

บุคคลนั้น จะไม่รวมถึงทุนของคนต่างด้าวในนิติบุคคลอื่นที่เข้าถือหุ้นในนิติบุคคลนั้นด้วย

เหตุผลของการแก้ไขคำนิยามเพื่อให้การถือหุ้นทางอ้อมเป็นชั้นๆ เป็นการกระทำที่ถูกต้องกฎหมายนั้น น่าจะมาจากการที่รัฐบาลในขณะนั้นยึดถือนโยบายใช้การลงทุนจากต่างประเทศเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และหารัฐยังคงบังคับใช้กฎหมายเดิมอยู่ ก็จะทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในขณะนั้นระส่ำระสาย นอกจากนั้น รัฐจะต้องมีต้นทุนหรือเสียค่าใช้จ่ายในการตรวจตรา (Monitor) ผู้กระทำ ความผิดในจำนวนมากด้วยเพราะมีการถือหุ้นทางอ้อมกันอย่างกว้างขวาง

ต่อมาในปี 2540 ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า "วิกฤติการต้มยำกุ้ง" รัฐบาลในขณะนั้นมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ตัดสินใจขอความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2540 รัฐบาลไทยได้เข้าทำ "บันทึกแนวทางการดำเนินนโยบายเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจไทย (Memorandum on Economic Policy - MEP)" กับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ที่กำหนดให้ประเทศไทยต้องปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจตามที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศกำหนด (Structural Adjustment Program: SAP)

รัฐบาลไทยได้มีหนังสือแสดงเจตจำนง (Letter of Intend) ฉบับที่ 2 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2540 ส่งถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เพื่อยืนยันว่า รัฐบาลชุดใหม่ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ได้ให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ระบุไว้ในบันทึกแนวทางการดำเนินนโยบายเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจไทย (Memorandum on Economic Policy - MEP) ที่ตกลงกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศไว้ และต่อมา รัฐบาลไทยได้ทำหนังสือแสดงเจตจำนง (Letter of Intend) ฉบับที่ 5 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2541 เพื่อยืนยันกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศว่า รัฐบาลไทยมีความมุ่งมั่นในการเปิดประเทศต่อไป เพราะเห็นว่า ที่ผ่านมานั้นเศรษฐกิจหลายภาคไม่ได้เปิดสำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ทำให้จำกัดการเคลื่อนย้ายเงินทุนและบุคลากรที่เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว รัฐบาลไทย

กำลังดำเนินการแก้ไขประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวให้เป็นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่เปิดกว้างและทันสมัยกว่าเดิม โดยพิจารณาถึงดุลยภาพระหว่างความต้องการเงินทุนจากต่างประเทศ และความละเอียดอ่อนของปัญหาภายในประเทศ⁹

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติและนำเสนอร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาเป็นเรื่องเร่งด่วน โดยอ้างเหตุผลว่าเนื่องจากเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ การลงทุน และการค้าระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องดำเนินการประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายโดยเร่งด่วน¹⁰ ซึ่งรัฐบาลโดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้น (นายไพฑูรย์

⁹ หนังสือแสดงเจตจำนง ฉบับที่ 5 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2541 ส่วนหนึ่ง ระบุว่า

“ทางการมีความมุ่งมั่นในการเปิดประเทศต่อไป เนื่องจากที่ผ่านมาเศรษฐกิจหลายภาคไม่ได้เปิดสำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ทำให้จำกัดการเคลื่อนย้ายเงินทุนและบุคลากรที่เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวทางการกำลังดำเนินการแก้ไขประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวให้เป็นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวที่เปิดกว้างและทันสมัยกว่าเดิม โดยพิจารณาถึงดุลยภาพระหว่างความต้องการเงินลงทุนจากต่างประเทศ และความละเอียดอ่อนของปัญหาภายในประเทศ นอกจากนี้ ทางการกำลังเริ่มโครงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในสาขาสาธารณูปโภค ซึ่งกระบวนการแปรรูปรัฐวิสาหกิจดังกล่าวจะทำให้เกิดรายได้ที่จะใช้ในการดูแลผู้ใช้แรงงานและลดหนี้ภาครัฐ” (ฉบับแปลเป็นภาษาไทยจากเว็บไซต์ของธนาคารแห่งประเทศไทย : www.bot.or.th)

¹⁰ ตามหนังสือที่ นร 0204/13205 ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2541 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว นอกจากนั้น ยังมีผู้เสนอร่าง

แก้วทอง) ได้มีการแถลงหลักการและเหตุผลต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยให้เหตุผลประกอบการนำเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวอย่างชัดเจนว่าเป็นการแก้ไขสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนจากต่างประเทศ ได้แก่ การแก้ไขธุรกิจสงวนที่กำหนดไว้ในบัญชี ก. และ ข. ท้ายประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 เนื่องจากเป็นธุรกิจต้องห้ามเด็ดขาด โดยคนต่างด้าวไม่สามารถขออนุญาตได้ ซึ่งธุรกิจสงวนบางประเภท ได้หมดความจำเป็นหรือไม่มีเหตุผลที่จะต้องสงวนไว้แล้ว และได้แก้ไขข้อกำหนดบางประการของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ที่เป็นอุปสรรคต่อการขยายการลงทุนของต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจอยู่ในประเทศไทย ได้แก่ ข้อห้ามของคนต่างด้าวเข้าซื้อกิจการ หรือถือหุ้นเกิน 1 ใน 3 ของธุรกิจอื่น หรือข้อห้ามเพิ่มปริมาณการผลิต หรือจำหน่ายเกินกว่าที่กำหนด รวมทั้งข้อห้ามในการขยายสาขาด้วย นอกจากนี้ การเปิดให้ต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจในการแข่งขันในประเทศไทยนั้น ย่อมจะทำให้การผลิตสินค้าและการให้บริการของภาคธุรกิจมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและราคาถูกลง แม้ในระยะแรกผู้ประกอบการธุรกิจของไทยจะได้รับผลกระทบจากการที่มีต่างชาติเข้ามาแข่งขันแย่งชิงตลาด แต่จะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบธุรกิจของไทยได้ปรับปรุงประสิทธิภาพของการผลิตให้สามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ในระยะยาว และเป็นการเตรียมรับการเปิดเสรีทางการค้าของโลก ตามข้อตกลงต่างๆ ที่ได้ทำไว้ รวมทั้งที่อยู่ในระหว่างการเจรจาด้วย¹¹

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 จึงได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 4

พระราชบัญญัตินี้เป็นอีกร่างหนึ่ง คือ นายพีระพันธ์ สาสิรัฐวิภาค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ตามหนังสือ ลงวันที่ 10 กันยายน 2541 เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน

¹¹ จากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 20 ปีที่ 2 ครั้งที่ 33 เล่ม 2 (สมัยนิติบัญญัติ) วันพฤหัสบดีที่ 15 ตุลาคม 2541 หน้าที่ 233-235 โดย ศูนย์ข่าวและพิมพ์ดีด สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ธันวาคม 2542 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2543 เป็นต้นมา โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันในการประกอบธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับประเทศไทยโดยส่วนรวม ทั้งยังเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้วย ดังนั้นกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวฉบับปัจจุบัน จึงได้เปลี่ยนบทบาทและความสำคัญไป จากเดิมเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ที่ต้องการรักษาดุลอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยการควบคุมไม่ให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศส่งผลเสียต่อความมั่นคงและอธิปไตยของชาติ กลายเป็นกฎหมายที่เน้นการเปิดประเทศมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากผลประโยชน์ที่ประเทศจะได้รับจากการลงทุนจากต่างประเทศ ส่วนวัตถุประสงค์ของการรักษาดุลอำนาจทางเศรษฐกิจนั้นได้ถูกลดความสำคัญลงไป

3.3.2 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

1) หลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

พ.ศ. 2542

ก) นิยามและประเภทของ "คนต่างด้าว"

นิยามของ "คนต่างด้าว"

มาตรา 4 บัญญัติค่านิยาม "คนต่างด้าว" ว่าหมายถึง

- (1) บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย
- (2) นิติบุคคลซึ่งไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย
- (3) นิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนในประเทศไทย และมี

ลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) นิติบุคคล ซึ่งมีหุ้นอันเป็นทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นถือโดยบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือนิติบุคคลซึ่งมีบุคคลตาม (1) หรือ (2) ลงทุนมีมูลค่าตั้งแต่กึ่งหนึ่งของทุนทั้งหมดในนิติบุคคลนั้น

(ข) ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วน
สามัญ ที่จดทะเบียน ซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นบุคคลตาม (1)

(4) นิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนในประเทศไทย ซึ่งมี
หุ้นอันเป็นทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้นถือโดยบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3) หรือนิติ
บุคคลซึ่งมีบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3) ลงทุนมีมูลค่าตั้งแต่กึ่งหนึ่งของทุนทั้งหมดในนิติ
บุคคลนั้น

เพื่อประโยชน์แห่งคำนิยามนี้ให้ถือว่าหุ้นของ
บริษัทจำกัดที่มีใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือเป็นหุ้นของคนต่างด้าว เว้นแต่จะได้มี
กฎกระทรวงกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

สรุปคำนิยามดังกล่าว เป็นหลักเกณฑ์ดังตารางที่ 4-1¹²

ตารางที่ 1. หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดคำนิยาม “คนต่างด้าว” ตามมาตรา 4

องค์ประกอบของข้อเท็จจริงของคำนิยาม “คนต่างด้าว”	เกณฑ์ที่ใช้
(1) บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย	กฎหมายสัญชาติบุคคล ธรรมดาของแต่ละประเทศ
(2) นิติบุคคลที่ไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย	สถานที่ก่อตั้งนิติบุคคล
(3) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทย และมีลักษณะ ดังต่อไปนี้ (ก) นิติบุคคลที่มีหุ้นอันเป็นทุนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคล นั้นถือโดยบุคคลตาม (1) หรือ (2) หรือนิติบุคคลซึ่งมี บุคคลตาม (1) หรือ (2) ลงทุนมีมูลค่าตั้งแต่กึ่งหนึ่งของ ทุนทั้งหมดในนิติบุคคลนั้น (ข) ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนซึ่ง หุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นบุคคลตาม (1)	สัดส่วนการถือหุ้น หรือความ เป็นเจ้าของ อำนาจการจัดการ
(4) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งมีหุ้นอันเป็นทุน ตั้งแต่กึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้น ถือโดยบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3) หรือนิติบุคคลซึ่งมีบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3) ลงทุนมีมูลค่าตั้งแต่กึ่งหนึ่งของทุนทั้งหมดในนิติบุคคลนั้น	สัดส่วนการถือหุ้น หรือความ เป็นเจ้าของ

¹² วิชาญ กิตติรัตนพันธ์, เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการบังคับใช้
กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550),
หน้า 64.

ตามองค์ประกอบของคำนิยามดังกล่าว ใช้หลักเกณฑ์ ดังนี้

1) นิติบุคคลที่ไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย ใช้หลักเกณฑ์ "สถานที่ ก่อตั้งนิติบุคคล"

2) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทย

ก) ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนสามัญ ที่จดทะเบียนซึ่ง หุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นคนต่างด้าว ใช้หลักเกณฑ์ "อำนาจการจัดการ"

ข) นิติบุคคลที่ไม่ใช่ตาม (1) เช่น บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด ใช้หลักเกณฑ์ "สัดส่วนการถือหุ้นหรือความเป็นเจ้าของ"

จากคำนิยาม "คนต่างด้าว" ดังกล่าว บุคคลธรรมดาตาม (1) และนิติ บุคคลที่มีได้จดทะเบียนในประเทศไทยตาม (2) นั้น ไม่มีปัญหาในการพิจารณาสัญชาติ ของบุคคล ทั้งนี้เพราะเป็นที่ชัดเจนอยู่แล้วว่าไม่มีสัญชาติไทย แต่นิติบุคคลที่จด ทะเบียนในประเทศไทยตาม (3) และ (4) นั้น จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอื่นประกอบว่า เป็น "คนไทย" หรือ "คนต่างด้าว" โดยพิจารณาจากจำนวน "หุ้น" หรือ "ทุน" จำนวน "กึ่งหนึ่ง" (ร้อยละ 50) ของทุนในนิติบุคคลนั้น เป็นสำคัญ

คำว่า "ทุน" นั้น มาตรา 4 ได้ให้คำนิยามไว้อีกว่า หมายถึง "ทุนจด ทะเบียนของบริษัทจำกัด หรือทุนชำระแล้วของบริษัทมหาชนจำกัด หรือเงินที่ผู้เป็น หุ้นส่วนหรือสมาชิกนำมาลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือนิติบุคคลนั้น" ซึ่งสรุปได้ว่า ในกรณี การพิจารณา "บริษัท" หรือ "บริษัทมหาชน จำกัด" ใดที่จดทะเบียนในประเทศไทยว่า เป็น "คนต่างด้าว" หรือไม่ จะพิจารณาเพียงระดับการถือหุ้นที่ร้อยละ 50 ของทุนจด ทะเบียน (ในกรณีที่เป็นบริษัทจำกัด) และร้อยละ 50 ของทุนชำระแล้ว ในกรณีที่เป็น บริษัทมหาชนจำกัด เพียงขั้นเดียวเท่านั้น (ซึ่งเหมือนกับประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 หลังจากที่ได้มีการแก้ไขคำนิยามในปี 2535) โดยจะไม่รวมถึงทุนของคนต่างด้าว ในนิติบุคคลอื่นที่เข้าถือหุ้นในนิติบุคคลนั้นด้วย ทั้งนี้ คำว่า "หุ้น" หรือ "ทุน" นั้น จะ หมายความว่ารวมถึงทั้ง "หุ้นสามัญ" และ "หุ้นบุริมสิทธิ" โดยไม่คำนึงถึงว่า คนต่างด้าวที่ ถือหุ้นอยู่ในนิติบุคคลนั้น จะมีอำนาจในการบริหารจัดการด้วยหรือไม่ และจะได้รับ ผลตอบแทนเท่าใด

มีข้อสังเกตว่า สำหรับห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ตามมาตรา 4 (3) (ข) นั้น ไม่ได้ใช้หลักของสัดส่วนของทุนในการพิจารณาว่าเป็นคนต่างด้าวหรือไม่ แต่กลับไปพิจารณาว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนสามัญที่จดทะเบียนใดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการเป็นบุคคลต่างด้าว (บุคคลธรรมดา) ก็ให้ถือว่าเป็นคนต่างด้าว แม้ว่าคนไทยจะมีสัดส่วนการถือหุ้นมากกว่าคนต่างด้าวก็ตาม

คำนิยามดังกล่าวนี้แตกต่างจากคำนิยามของ “คนต่างด้าว” ตามที่ได้กำหนดไว้ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 คือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 คือ มิได้กำหนดให้ “นิติบุคคล” ที่มีจำนวนผู้ถือหุ้นหรือสมาชิกตั้งแต่ 50% ของนิติบุคคลนั้น เป็น “คนต่างด้าว” ไม่ว่าคนต่างด้าวนั้นจะลงทุนเท่าใดก็ตามด้วย แต่โดยรวมแล้ว คำนิยาม “คนต่างด้าว” ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 นั้น แพบไม่ต่างจากคำนิยามเดิมที่ได้กำหนดไว้ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 หลังจากที่ได้แก้ไขในปี 2535 แล้ว

การเป็น “คนต่างด้าว” ตามคำนิยามในกฎหมายฉบับนี้ จะมีผลให้ “คนต่างด้าว” ผู้นั้น ถูกควบคุมการประกอบธุรกิจตามที่ระบุในกฎหมายดังกล่าวตามประเภทและสิทธิในการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวในหัวข้อ (1.2)

3.3.2.1 ประเภทของ “คนต่างด้าว” และสิทธิในการประกอบธุรกิจคนต่างด้าว แบ่งออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1) คนต่างด้าว ตามมาตรา 6 ได้แก่ คนต่างด้าวที่ถูกเนรเทศหรือรอกการเนรเทศตามกฎหมาย และคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองหรือกฎหมายอื่น

คนต่างด้าวตามมาตรา 6 นี้ จะมีได้แต่เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น และจะถูกห้ามมิให้ประกอบธุรกิจใดๆ ไม่ว่าจะ เป็นธุรกิจภายในหรือนอกบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ

2) คนต่างด้าวตามมาตรา 7 ได้แก่ คนต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักร แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติหรือตามกฎหมาย

อื่น หรือคนต่างด้าวโดยผลของการถูกถอนสัญชาติตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติหรือตามกฎหมายอื่น

คนต่างด้าว ตามมาตรา 7 นี้ จะประกอบธุรกิจได้เมื่อได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีและจะประกอบธุรกิจได้เฉพาะประเภทที่ธุรกิจและในท้องที่ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรี โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร แต่ประเภทธุรกิจที่คนต่างด้าวตามมาตรา 7 สามารถประกอบได้นี้ เป็นคนละรายการกับธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ

3) คนต่างด้าวตามมาตรา 8 ได้แก่ คนต่างด้าวที่ไม่ใช่คนต่างด้าวตามมาตรา 6 และมาตรา 7 เป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ซึ่งจะถูกจำกัดสิทธิในการประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติซึ่งแบ่งออกเป็น 3 บัญชีคือ

บัญชี 1 ห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจจำนวน 9 ประเภทด้วยเหตุผลพิเศษ

บัญชี 2 ห้ามประกอบธุรกิจจำนวน 13 ประเภทด้วยเหตุผลเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือความมั่นคงของประเทศ ธุรกิจที่มีผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือธุรกิจที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรี แต่ที่ผ่านมายังไม่เคยมีคนต่างด้าวได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจในบัญชีสองเลย¹³

บัญชี 3 ห้ามมิให้ประกอบธุรกิจจำนวน 21 ประเภทที่คนไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันในการประกอบกิจการกับคนต่างด้าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

อนึ่ง กฎหมายนี้ได้ให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนประเภทธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้อย่างน้อยครั้งหนึ่งในทุกกรอบระยะเวลา 1 ปี นับ

¹³ ข้อมูลจากเว็บไซต์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า www.dbd.go.th

แต่วันที่กฎหมายนี้มีผลใช้บังคับแล้วทำความเห็นเสนอคณะรัฐมนตรีและการปรับปรุงหรือแก้ไขประเภทธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ทำเป็นพระราชกฤษฎีกา เว้นแต่ธุรกิจตามบัญชีหนึ่งหรือบัญชีสอง หมวด 1 ให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ (มาตรา 9) แต่ที่ผ่านมา ยังไม่เคยมีการปรับปรุงหรือแก้ไขประเภทธุรกิจท้ายบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้เลย

4) คนต่างด้าว ตามมาตรา 9 ได้แก่ คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจ ซึ่งมีเป็นธุรกิจที่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ คือ ประกอบธุรกิจซึ่งเป็นธุรกิจที่ไม่ต้องห้ามหรือต้องขออนุญาตอยู่แล้ว ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงประเภทธุรกิจ ทำให้ธุรกิจที่เดิมประกอบได้โดยไม่ต้องขออนุญาตกลายเป็นธุรกิจที่ต้องขออนุญาต

คนต่างด้าวตามมาตรา 9 นี้ หากประสงค์จะประกอบธุรกิจต่อไป กฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิที่มีอยู่เดิม ให้สามารถประกอบธุรกิจได้ต่อไป เพียงแต่แจ้งต่ออธิบดีเพื่อขอหนังสือรับรองโดยไม่ต้องขออนุญาต

5) คนต่างด้าว ตามมาตรา 10 ได้แก่

คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติโดยได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยเป็นการเฉพาะกาล สามารถประกอบธุรกิจได้โดยไม่ต้องขออนุญาต เพียงแต่แจ้งต่ออธิบดี เพื่อขอหนังสือรับรอง โดยเงื่อนไขต่างๆ ให้เป็นไปตามที่รัฐบาลกำหนด

คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติโดยสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือผูกพันตามพันธกรณี เช่น สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2511 สนธิสัญญาเขตการค้าเสรีต่างๆ ซึ่งสามารถประกอบธุรกิจได้โดยไม่ต้องขออนุญาต เพียงแต่แจ้งต่ออธิบดี เพื่อขอหนังสือรับรองโดยสิทธิในการประกอบธุรกิจให้เป็นไปตามที่กำหนดในสนธิสัญญานั้นๆ

6) คนต่างด้าวตามมาตรา 12 ได้แก่ คนต่างด้าวซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนและคนต่างด้าวที่ได้รับ

อนุญาตเป็นหนังสือให้ประกอบอุตสาหกรรมหรือประเภทการค้าเพื่อส่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมหรือตามกฎหมายอื่น

คนต่างด้าวตามมาตรา 12 นี้ สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวได้โดยไม่ต้องขออนุญาต เพียงแต่แจ้งต่ออธิบดีเพื่อขอหนังสือรับรองเท่านั้น ส่วนธุรกิจที่จะประกอบจะต้องเป็นไปตามที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือตามกฎหมายอื่น แล้วแต่กรณี

7) คนต่างด้าวตามมาตรา 44 ได้แก่ คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิหรือได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คนต่างด้าวประเภทนี้ คือคนต่างด้าวที่ได้รับความคุ้มครองสิทธิที่มีอยู่เดิม โดยให้สามารถประกอบธุรกิจนั้นต่อไปได้ตามเงื่อนไขและระยะเวลาของการได้รับหนังสือรับรองหรือใบอนุญาต

8) คนต่างด้าวตามมาตรา 45 ได้แก่ คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจประเภทที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ซึ่งธุรกิจดังกล่าวเป็นธุรกิจที่ไม่ได้กำหนดไว้ในบัญชีท้ายประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 กฎหมายได้ให้ความคุ้มครอง โดยหากคนต่างด้าวนั้นจะประกอบธุรกิจดังกล่าวต่อไป ก็ให้แจ้งต่ออธิบดีเพื่อขอหนังสือรับรอง แต่ต้องแจ้งภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

จากการจัดประเภทของ “คนต่างด้าว” ออกเป็น 8 ประเภทดังกล่าว สามารถจัดได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 คนต่างด้าวที่ไม่สามารถประกอบธุรกิจใดๆ ได้เลย ได้แก่ คนต่างด้าวตามมาตรา 6

กลุ่มที่ 2 คนต่างด้าวที่ต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจ ได้แก่ คนต่างด้าวตามมาตรา 7 และคนต่างด้าวตามมาตรา 8

กลุ่มที่ 3 คนต่างด้าวที่ไม่ต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจ แต่ต้องขอหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจ ได้แก่ คนต่างด้าวตามมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 12 และมาตรา 45

กลุ่มที่ 4 คนต่างด้าวที่ไม่ต้องขออนุญาตและหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจ ได้แก่ คนต่างด้าวตามมาตรา 44

3.3.2.2 การขออนุญาตประกอบธุรกิจ

กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้คนต่างด้าวต้องขออนุญาตจากรัฐบาลไทยก่อนเริ่มประกอบกิจการนั้นๆ เพื่อให้กิจการนั้นเข้าสู่ระบบการตรวจสอบของรัฐ โดยการขออนุญาตประกอบธุรกิจนั้น จะมีได้เฉพาะคนต่างด้าวตามมาตรา 7 แคนต่างด้าวตามมาตรา 8 เท่านั้น แต่เนื่องจากการขออนุญาตประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ตามมาตรา 7 นั้น เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในการกำหนดประเภทธุรกิจและพื้นที่ที่จะสามารถประกอบกิจการได้ซึ่งเป็นคนละรายการกับบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ดังนั้น ในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะการขออนุญาตของคนต่างด้าวตามมาตรา 8 เท่านั้น ซึ่งคนต่างด้าวตามมาตรา 8 จะขออนุญาตประกอบธุรกิจได้ตามบัญชี 2 และบัญชี 3 เท่านั้น

3.3.2.3 คุณสมบัติของผู้ขออนุญาต (มาตรา 16)

คนต่างด้าวซึ่งจะขอรับใบอนุญาตได้ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- 1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- 2) มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง
- 3) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- 5) ไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาหรือถูกเปรียบเทียบปรับในความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ลงวันที่

24 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

6) ไม่เคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาในความผิดฐานฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ยกยอก ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาหรือในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนหรือในความผิดตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

7) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ในระยะเวลาห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

ในกรณีนิติบุคคลเป็นผู้ขอรับใบอนุญาต กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้นที่เป็นคนต่างด้าวต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวด้วย

นอกจากนั้น กฎหมายยังได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะของคนต่างด้าวที่จะประกอบธุรกิจตามบัญชี 2 ด้วยว่า จะต้องเป็นคนไทยหรือนิติบุคคลที่ไม่ใช่คนต่างด้าวตามพระราชบัญญัตินี้ถือหุ้นอยู่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของทุนของคนต่างด้าวที่เป็นนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะมีเหตุสมควร รัฐมนตรีโดยการอนุมัติของคณะรัฐมนตรี อาจผ่อนผันสัดส่วนในเรื่องดังกล่าวให้น้อยลงได้ แต่ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 และต้องมีกรรมการที่เป็นคนไทยไม่น้อยกว่า 2 ใน 5 ของจำนวนกรรมการทั้งหมด (มาตรา 15)

3.3.2.4 หลักเกณฑ์การขออนุญาตและผู้มีอำนาจอนุญาต(มาตรา 17)

การขออนุญาตประกอบธุรกิจตามบัญชี 2 ให้ยื่นคำขออนุญาตต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยปัจจุบันได้มีกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ได้แก่ “กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขออนุญาตประกอบธุรกิจตามมาตรา 17 พ.ศ. 2546” โดยผู้มีอำนาจ

ในการพิจารณาอนุญาต คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยการอนุมัติของ คณะรัฐมนตรี ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีต้องพิจารณาอนุมัติให้แล้วเสร็จภายในกำหนด 60 วัน นับแต่วันยื่นคำขอ ถ้าคณะรัฐมนตรีไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน สามารถ ขยายระยะเวลาต่อไปอีกเท่าที่จำเป็นแต่ไม่เกิน 60 วัน

การขออนุญาตประกอบธุรกิจตามบัญชี 3 ให้ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดี กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการขออนุญาตประกอบธุรกิจตามมาตรา 17 พ.ศ. 2546 เช่นเดียวกับการ ขออนุญาตประกอบธุรกิจตามบัญชี 2 โดยผู้มีอำนาจอนุมัติได้แก่อธิบดีกรมพัฒนา ธุรกิจการค้า โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ทั้งนี้ อธิบดีต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน โดยกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้มีการ ขยายเวลาการพิจารณาดังเช่น กรณีการพิจารณาอนุมัติของคณะรัฐมนตรีตามบัญชี 2

เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติหรืออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าอนุญาตแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์หรืออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (แล้วแต่กรณี) ออกใบอนุญาตภายใน 15 วัน นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติหรืออธิบดีอนุญาต

3.3.2.5 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาต (มาตรา 5)

ผู้อนุญาต (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หรืออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจ การค้า แล้วแต่กรณี) จะต้องพิจารณาการอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจตาม พระราชบัญญัตินี้ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียต่อสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ
- 2) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- 3) ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- 4) ศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของประเทศ
- 5) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 6) การพลังงานและการรักษาสิ่งแวดล้อม
- 7) การคุ้มครองผู้บริโภค

8) ขนาดของกิจการ

9) การจ้างงาน

10) การถ่ายทอดเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นกรอบกว้าง ซึ่งสามารถพิจารณาได้ทั้งในแง่ที่เป็นบวกหรือเป็นลบก็ได้ เช่น การพิจารณาอนุญาตให้ประกอบธุรกิจบางประเภท อาจมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการคนไทย แต่หากได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่พิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นประโยชน์ก็สามารถอนุญาตได้ เป็นต้น¹⁴

3.3.2.6 การไม่อนุมัติหรือไม่อนุญาตให้ประกอบธุรกิจ (มาตรา

17)

ในกรณีที่เป็นการขออนุญาตประกอบธุรกิจตามบัญชี 2 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แจ้งให้คนต่างด้าวทราบเป็นหนังสือภายใน 30 วัน โดยต้องระบุเหตุที่ไม่ให้การอนุมัติทราบโดยชัดแจ้ง

ในกรณีที่เป็นการขออนุญาตประกอบธุรกิจตามบัญชี 3 อธิบดีต้องแจ้งให้คนต่างด้าวนั้นทราบเป็นหนังสือ ภายใน 15 วัน โดยระบุเหตุที่ไม่ให้การอนุญาตไว้โดยชัดแจ้ง

การไม่อนุมัติหรือไม่อนุญาตนั้น จะถือเป็นที่สุดเ็นทางปกครอง เพราะเป็นขั้นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของฝ่ายบริหาร ดังนั้น ผู้ขออนุญาตนั้นจะอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองไม่ได้ แต่ถ้าเป็นคำสั่งไม่อนุญาตให้ประกอบธุรกิจตามบัญชี 3 โดยอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ผู้ขออนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ภายใน 30 วัน ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

¹⁴ สกล หาญสุทธิวารินทร์, 2548 หน้า 37

3.3.2.7 หลักเกณฑ์เงื่อนไขที่คนต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติ (มาตรา 18)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดเงื่อนไขใดให้คนต่างด้าวผู้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติ ดังนี้

- 1) อัตราส่วนทุนกับเงินกู้ที่จะใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต
- 2) จำนวนกรรมการที่เป็นคนต่างด้าวซึ่งจะต้องมีภูมิลำเนาหรือที่อยู่ในราชอาณาจักร
- 3) จำนวนและระยะเวลาในการดำรงไว้ซึ่งทุนขั้นต่ำภายในประเทศ
- 4) เทคโนโลยีหรือทรัพย์สิน
- 5) เงื่อนไขอื่นที่จำเป็น

ปัจจุบันยังไม่มีกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ดังนั้น จึงต้องใช้กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2516) ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2516 ที่ออกตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 281 ไปก่อนสำหรับเงื่อนไขใน (1) คือ เงินกู้ทั้งสิ้นที่จะใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาตต้องไม่เกิน 7 เท่าของส่วนเงินทุนส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือเจ้าของกิจการแล้วแต่กรณี และใน (2) ที่กำหนดให้เงินที่จะต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต ต้องไม่น้อยกว่าเงินที่ผู้รับใบอนุญาตแจ้งว่าจะนำมาลงทุนในราชอาณาจักรภายในเวลาที่กำหนดไว้ตามโครงการการประกอบธุรกิจที่ขอรับใบอนุญาต แต่ทั้งนี้ต้องนำเข้ามาไม่น้อยกว่า 1 ล้านบาท ภายใน 2 ปี นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต ส่วนใน (3) - (6) นั้น กฎกระทรวงฉบับนี้ไม่ได้กำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ จึงทำให้ขณะนี้ไม่มีหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวแต่อย่างใด

ทุนขั้นต่ำ (มาตรา 14)

“ทุนขั้นต่ำ”¹⁵ เป็นหลักเกณฑ์ที่เพิ่มเติมขึ้นมาในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งไม่ได้เป็นหลักเกณฑ์ที่ถูกกำหนดไว้ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 มาก่อน โดยหลักเกณฑ์ใหม่นี้กำหนดให้คนต่างด้าวที่ประกอบกิจการในประเทศไทย แม้ว่าจะไม่ใช่ธุรกิจที่ต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจก็ตาม จะถูกบังคับเรื่อง “ทุนขั้นต่ำ” ที่ใช้ในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย โดยคนต่างด้าวจะต้องมีทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงแต่ต้องไม่น้อยกว่าสองล้านบาท ในกรณีที่ไม่ใช่ธุรกิจที่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ และในกรณีที่การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเป็นธุรกิจที่ต้องได้รับอนุญาตตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ทุนขั้นต่ำที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับแต่ละธุรกิจต้องไม่น้อยกว่าสามล้านบาท

ในปัจจุบันมีกฎกระทรวงกำหนดจำนวนทุนขั้นต่ำออกมาใช้บังคับ คือกฎกระทรวงกำหนดทุนขั้นต่ำและระยะเวลาในการนำหรือส่งทุนขั้นต่ำเข้ามาในประเทศไทย พ.ศ. 2545 ซึ่งสาระสำคัญของกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว สรุปได้คือ

1) ทุนขั้นต่ำที่คนต่างด้าวใช้ในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทยที่ไม่ใช่ธุรกิจที่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ต้องมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป

2) ทุนขั้นต่ำที่คนต่างด้าวใช้ในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทยที่เป็นธุรกิจที่ต้องขออนุญาตตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้าของค่าเฉลี่ยต่อปีของงบประมาณรายจ่ายในการประกอบธุรกิจแต่ละธุรกิจของคนต่างด้าวเป็นเวลาสามปี แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามล้านบาท

¹⁵ “ทุนขั้นต่ำ” หมายความว่าทุนของคนต่างด้าวในกรณีที่คนต่างด้าวเป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทย และในกรณีที่คนต่างด้าวเป็นนิติบุคคลที่ไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทยหรือเป็นบุคคลธรรมดาให้หมายถึงเงินตราต่างประเทศที่คนต่างด้าวนำมาใช้เมื่อเริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย

3.3.2.8 ข้อยกเว้นที่ไม่ต้องนำกฎหมายนี้มาใช้บังคับ

กฎหมายฉบับนี้มีข้อยกเว้นโดยบัญญัติให้ไม่ต้องนำพระราชบัญญัติหรือบทบัญญัติส่วนใดส่วนหนึ่งมาใช้บังคับในกรณีดังต่อไปนี้

1) มีกฎหมายเฉพาะกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวไว้

หากมีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องการถือหุ้น การเป็นหุ้นส่วนหรือการลงทุนของคนต่างด้าว การอนุญาตหรือการห้ามคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจบางประเภท หรือกำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวไว้เป็นประการใด ให้บังคับตามกฎหมายดังกล่าว และมีให้นำความในพระราชบัญญัตินี้ไปบังคับใช้ในส่วนที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว (มาตรา 13) ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุผลในการออกกฎหมายเฉพาะนั้นๆ ว่าประสงค์จะควบคุมการลงทุนของคนต่างด้าวให้เป็นเช่นใด

อย่างไรก็ดี กฎหมายเฉพาะดังกล่าว เป็นการยกเว้นไม่ต้องนำเฉพาะส่วนที่มีบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเท่านั้น มิได้หมายความว่า จะยกเว้นพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ทั้งฉบับ ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวยังคงมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ในส่วนที่กฎหมายเฉพาะนั้นๆ มิได้บัญญัติถึง หากฝ่าฝืนข้อกำหนดใดๆ ก็จะมีผลผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ตามแต่กรณีด้วย

2) ได้รับการส่งเสริมการลงทุน หรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือให้ประกอบอุตสาหกรรมหรือประกอบการค้าเพื่อการส่งออก

ในกรณีที่ธุรกิจของคนต่างด้าวซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน หรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือให้ประกอบอุตสาหกรรมหรือประกอบการค้าเพื่อส่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยหรือกฎหมายอื่น เป็นธุรกิจตามบัญชี 2 หรือบัญชี 3 ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้คนต่างด้าวดังกล่าวแจ้งต่ออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเพื่อขอ

หนังสือรับรอง ในกรณีนี้ คนต่างด้าวนั้นจะได้รับยกเว้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติ นี้ เว้นแต่มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 39 มาตรา 40 และมาตรา 42 กล่าวคือ ยังคงต้องแสดงหนังสือรับรองไว้ ณ สถานที่ประกอบธุรกิจของตนในที่เปิดเผย หรือต้องแจ้งการเลิกประกอบธุรกิจหรือการย้ายสำนักงานภายใน 15 วัน หรือจะต้องปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือหนังสือเรียกของนายทะเบียน ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามก็ยังคงต้องรับโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา 12)

กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 โดยกำหนดให้กิจการที่จะได้รับการส่งเสริมนั้น จะต้องเป็นกิจการที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ กิจการผลิตเพื่อส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ กิจการที่ใช้ทุนแรงงาน หรือบริการในอัตราสูงหรือกิจการที่ใช้ผลิตผลการเกษตร หรือทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเห็นว่ากิจการนั้นยังไม่มีในราชอาณาจักร หรือมีในราชอาณาจักรไม่เพียงพอ หรือกรรมวิธีการผลิตยังไม่ทันสมัย (มาตรา 16) โดยเฉพาะกิจการที่ประเทศไทยให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ กิจการบริการและสาธารณูปโภค นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น อุตสาหกรรมการผลิตต่างๆ

แม้ว่าพระราชบัญญัติการส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 จะมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมการลงทุนโดยตรง แต่ก็ได้มีการบัญญัติเปิดช่องให้มีการควบคุมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไว้ด้วยเช่นกัน โดยให้อำนาจคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในการกำหนดเงื่อนไขอันเป็นการควบคุมการลงทุนไว้ในบัตรส่งเสริม เพื่อให้ผู้ได้รับการส่งเสริมรายนั้นต้องปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องได้ตามที่เห็นสมควร เช่น จำนวนทุนและแหล่งที่มาของทุน สัญชาติและจำนวนผู้ถือหุ้น ขนาดของกิจการซึ่งรวมถึงชนิดของผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ กรรมวิธีการผลิตหรือประกอบ และกำลังการผลิตหรือประกอบ, ปริมาณวัตถุดิบภายในประเทศที่จะต้องใช้ สัญชาติและจำนวนคนงาน ช่างฝีมือ และผู้ชำนาญการ การฝึกและใช้กำลังคนในการ

ปฏิบัติงาน การรายงานผลการปฏิบัติงานของช่างฝีมือและผู้ชำนาญการซึ่งเป็นคนต่างด้าว ว่าได้ฝึกอบรมให้คนไทยได้รับความรู้ ความชำนาญเพียงไร เป็นต้น (มาตรา 20)

อำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ได้รับบัตรส่งเสริมต้องปฏิบัติตามนี้ มีผลยกเว้นไม่ต้องนำพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาบังคับใช้ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว

3.3.2.9 สนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี หรือมีความผูกพันตามพันธกรณี

หากมีสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี หรือมีความผูกพันตามพันธกรณี ให้ได้รับยกเว้นจากการบังคับใช้บทบัญญัติตามมาตรา 5 มาตรา 8 มาตรา 15 มาตรา 17 และมาตรา 18 กล่าวคือ ไม่ต้องพิจารณาถึงผลดี ผลเสียด้านต่างๆ ไม่ต้องมีการขออนุญาตประกอบธุรกิจและในกรณีที่เป็นธุรกิจในปีบัญชี 2 ก็ไม่จำกัดการถือหุ้นหรือจำนวนกรรมการที่เป็นคนไทย และให้เป็นไปตามบทบัญญัติและเงื่อนไขของสนธิสัญญานั้น ซึ่งอาจรวมถึงการให้สิทธิคนไทยและวิสาหกิจของคนไทยเข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศสัญชาติของคนต่างด้าวนั้นเป็นการตอบแทนด้วย (มาตรา 10) เพียงแต่แจ้งต่ออธิบดีเพื่อขอหนังสือรับรองเท่านั้น (มาตรา 11)

สนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือมีความผูกพันตามพันธกรณี ได้แก่

1) ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) เป็นข้อตกลงย่อยจากการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) มีผลให้ประเทศไทยต้องผูกพันในการเปิดตลาดการค้าบริการ ซึ่งมีอยู่หลายลักษณะ แต่ลักษณะที่สำคัญคือ การบริการในลักษณะที่ผู้ให้บริการของประเทศหนึ่งให้บริการผ่านสถานประกอบการในประเทศผู้รับบริการอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งต้องถือว่าการบริการในลักษณะนี้เป็นการประกอบธุรกิจบริการของคนต่างด้าวในประเทศไทย และความตกลง GATS นี้ นอกจากจะเป็นข้อยกเว้นของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.

2542 แล้ว ยังเป็นกรอบในการร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ด้วย

หลักการทั่วไปของความตกลง GATS นี้ ประเทศสมาชิกจะต้องเปิดตลาดบริการ โดยประเทศสมาชิกที่ให้ข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) เกี่ยวกับการเปิดตลาดบริการใด ประเทศนั้นจะต้องให้การปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment: NT) แก่ผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่นๆ สำหรับบริการประเภทนั้น นอกจากนี้ ยังมีข้อผูกพันเพิ่มเติมจากหลัก NT ตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการข้อ 16 วรรค 2 โดยจะไม่ใช่มาตรการต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก) การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ โดยการให้การผูกขาด หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ

ข) การจำกัดมูลค่ารวมทั้งหมดของธุรกรรมทางการค้า หรือทรัพย์สิน

ค) การจำกัดจำนวนการให้บริการทั้งหมด หรือยอดปริมาณการให้บริการ

ง) การจำกัดจำนวนบุคคลธรรมดาที่อาจทำงานในสาขาบริการใดโดยเฉพาะ หรือจำกัดจำนวนคนที่ผู้ให้บริการอาจจ้าง หรือกำหนดบุคคลที่จำเป็นต้องมีในบริการประเภทนั้นๆ

จ) การกำหนดให้บริการผ่านนิติบุคคลบางประเภท หรือบริษัทร่วมทุน

ฉ) การจำกัดการร่วมทุนต่างชาติ โดยการกำหนดสัดส่วนการถือหุ้น หรือมูลค่ารวมของการลงทุนจากต่างชาติหรือของแต่ละบุคคล

ในขณะนี้ ประเทศไทยได้ให้ข้อผูกพันเฉพาะเกี่ยวกับการเปิดตลาดบริการตามเอกสาร General Agreement on Trade in Service GATS/SC/85 15 April 1994 (94-1083) Thailand Schedule on Specific Commitments ที่

น่าสนใจ ได้แก่ ธุรกิจบริการทุกประเภท ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจธนาคาร/บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ รวมถึง ธุรกิจโทรคมนาคม กล่าวคือ

1) ธุรกิจบริการทุกประเภท

ประเทศไทยไม่ผูกพันที่จะให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ นอกจากนี้ที่ได้ผูกพันไว้ต่างหากเฉพาะกรณี การบริการที่ให้ผ่านสถานประกอบการในประเทศไทย จะต้องให้ผ่านบริการจำกัดจดทะเบียนในประเทศไทย โดยคนต่างชาติถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 และจำนวนผู้ถือหุ้นต่างด้าวน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง

2) ธุรกิจประกันภัย

คนต่างชาติถือหุ้นในธุรกิจประกันภัยได้ไม่เกินร้อยละ 25 การตั้งบริษัทประกันภัยใหม่ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการสำหรับธุรกิจนายหน้าประกันนั้น คนต่างชาติถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 25

3) ธุรกิจธนาคาร/บริษัทเงินทุน/บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

คนต่างชาติถือหุ้นในธนาคารที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทยได้ไม่เกินร้อยละ 25 และผู้ถือหุ้นแต่ละคนรวมทั้งญาติไม่เกินร้อยละ 5 โดยต้องมีกรรมการ 3 ใน 4 ต้องมีสัญชาติไทย และธนาคารต่างชาติขอเปิดสาขาในประเทศไทยต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ

4) ธุรกิจโทรคมนาคม

ประเทศไทย ได้สงวนสิทธิที่จะจำกัดการเข้าสู่ตลาดโทรคมนาคมของเอกชน¹⁶ กล่าวคือ จะเปิดเสรีโทรคมนาคมพื้นฐานเพียง 4 บริการ คือ โทรศัพท์พื้นฐาน (Voice telephone) โทรเลข (Telegraph) โทรสาร (Facsimile) และเทเล็กซ์ (Telex) โดยไม่ได้รวมบริการโทรคมนาคมพื้นฐานอื่นๆ โดยมีเงื่อนไขทั่วไป คือ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมจะต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการการประกอบกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ซึ่งจำนวนใบอนุญาตจะมีอย่างจำกัด โดยผู้ให้บริการ

¹⁶ โปรดดู Thailand – Schedule of Specific Commitments ZWORLD TRADE GATS/85/Suppl.2) 11 April 1997

โทรคมนาคมนั้นจะถูกจำกัดให้คนต่างด้าวสามารถเข้าถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของทุนจดทะเบียน และจำนวนของผู้ถือหุ้นต่างด้าวจะต้องไม่เกินร้อยละ 20 ของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัท

โดยบริการทั้ง 4 นั้น หากเป็นการค้าใน Mode 1 (Cross – border supply) และ Mode 2 (Consumption aboard) จะต้องผ่าน Gateway ในประเทศไทยซึ่งให้บริการโดยผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาต นอกจากนี้ การจัดหาบริการจะต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตทั้งสองฝ่าย ส่วนการค้าใน Mode 3 (Commercial presence) มีข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดตามกฎหมายประกอบกิจการโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้อง โดยจะเริ่มมีผลใช้ในปี 2549 และการค้าใน Mode 4 (Presence of natural persons) ไม่มีข้อผูกพันใดๆ

นอกจากนั้น ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดของการปฏิบัติอย่างคนชาติ โดยหากเป็นการค้าบริการใน Mode 1 และ Mode 2 นั้นไม่มีข้อจำกัดการค้าใน Mode 3 จะมีข้อจำกัดตามกฎหมายโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้อง โดยจะเริ่มมีผลใช้บังคับในปี 2549 และการค้าบริการใน Mode 4 ไม่มีข้อผูกพันใดๆ

2) สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา (TREATY OF AMITY AND ECONOMIC RELATIONS BETWEEN THE KINGDOM OF THAILAND AND THE UNITED STATES OF AMERICA)

ตามสนธิสัญญาข้อ 4 ได้ให้สิทธิอย่างคนชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดตั้งตลอดจนการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในวิสาหกิจทุกประเภท เพื่อประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์อุตสาหกรรม การคลัง และธุรกิจอื่นๆ (แต่ไม่รวมถึงการประกอบวิชาชีพ หรืออาชีพที่ได้สงวนไว้สำหรับคนชาติของภาคีแต่ละฝ่าย) ยกเว้นธุรกิจในการคมนาคม การขนส่ง การหน้าที่รับดูแลทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคารที่เกี่ยวข้องกับการหน้าที่รับฝากเงิน การแสวงหาประโยชน์จากที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือในการค้าภายในเกี่ยวกับผลิตผลทางเกษตรพื้นเมือง ซึ่งให้สิทธิอย่างคนชาติที่สาม

3) ความตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) ที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่างๆ เช่น ไทย - ออสเตรเลีย

ความตกลงเขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย ในส่วนของการเปิดเสรีการลงทุนนั้น ใช้หลักการเกี่ยวกับการเปิดตลาดการค้าบริการ กล่าวคือ จะให้การปฏิบัติไม่ด้อยไปกว่าคนชาติต่อการลงทุนและผู้ลงทุนของอีกประเทศในการเข้ามาลงทุน เฉพาะในสาขาธุรกิจที่ระบุไว้ในตารางข้อผูกพัน (Pre-Establishment National Treatment Commitments) ยกเว้นแต่จะมีเงื่อนไขกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ความตกลง ได้กำหนดผู้ลงทุนของภาคีสัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับสิทธิในการจัดตั้งธุรกิจ และการได้มาซึ่งธุรกิจที่ดินแดนของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งเท่ากับผู้ลงทุนของฝ่ายนั้น (ข้อ 904) เมื่อตั้งธุรกิจหรือทำการลงทุนแล้ว ผู้ลงทุนหรือธุรกิจที่ได้ลงทุนโดยคนชาติภาคีสัญญาจะได้รับการปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment) และการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) (ข้อ 907,910) แต่ทั้งนี้ ยกเว้นธุรกิจที่ความตกลงได้สงวนไว้ หรือมีเงื่อนไขให้คนต่างชาติได้สิทธิน้อยกว่าคนไทย หรือให้สิทธิเพิ่มเติมจากหลักการทั่วไป

ความผิดและอัตราโทษ (มาตรา 34-42)

ความผิดและอัตราโทษแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ กรณีที่เป็นความผิดร้ายแรง ความผิดที่ไม่ร้ายแรง และมีกฎหมายบัญญัติที่เป็นความผิดเล็กน้อย กล่าวคือ

1) กฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิดร้ายแรง

ความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรง เป็นความผิดเกี่ยวกับการกระทำเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาตประกอบธุรกิจ ได้แก่ ความผิดในกรณีที่คนต่างด้าวถูกสั่งพักใช้หรือถูกเพิกถอนหรือระงับการประกอบธุรกิจ แต่คนต่างด้าวนั้นยังคงประกอบธุรกิจนั้นต่อไป (มาตรา 34) หรือคนต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตแต่มีการกระทำเพื่อให้คนต่างด้าวยื่นขึ้นนั้นหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 35) หรือผู้มีสัญชาติไทยหรือนิติบุคคลที่มีใช่คนต่างด้าวให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนหรือร่วมประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว โดย

คนต่างด้าวนั้นมีได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจดังกล่าว หรือความผิดฐาน Nominee รวมทั้งคนต่างด้าวที่ใช้ Nominee (มาตรา 36) หรือคนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจโดยไม่มีสิทธิหรือไม่ได้รับอนุญาต (มาตรา 37) ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับตั้งแต่ 1 แสนบาทถึง 1 ล้านบาท (และโทษปรับสำหรับการกระทำความผิดต่อเนื่อง รวมถึงการสั่งให้เลิกประกอบธุรกิจหรือร่วมประกอบธุรกิจแล้วแต่กรณี)

ตารางที่ 2. ความผิดที่ร้ายแรงของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

ความผิด	บทกำหนดโทษ
มาตรา 34 คนต่างด้าวซึ่งได้รับใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองผู้ใดถูกสั่งพักใช้หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือถูกสั่งระงับการประกอบธุรกิจตามหนังสือรับรองและหมดสิทธิอุทธรณ์หรือรัฐมนตรีมีคำวินิจฉัยเป็นที่สุดให้พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตหรือให้ระงับการประกอบธุรกิจแล้ว แต่คนต่างด้าวนั้นยังคงประกอบธุรกิจนั้นต่อไป	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละหนึ่งหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่
มาตรา 35 คนต่างด้าวซึ่งได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัตินี้ หากร่วมทำธุรกิจอันเป็นของคนต่างด้าวรายอื่นซึ่งมีได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัตินี้หรือประกอบธุรกิจที่คนต่างด้าวรายอื่นนั้นเป็นเจ้าของร่วมโดยแสดงออกว่าเป็นธุรกิจของตนแต่ผู้เดียว เพื่อให้คนต่างด้าวรายอื่นนั้นหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้	ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเลิกการร่วมทำธุรกิจหรือการประกอบธุรกิจนั้นเสีย หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษปรับวันละหนึ่งหมื่นบาทถึงห้าหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน

ความผิด	บทกำหนดโทษ
<p>มาตรา 36 ผู้มีสัญชาติไทยหรือนิติบุคคลที่มีใช้คนต่างด้าวตามพระราชบัญญัตินี้ให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนหรือร่วมประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว อันเป็นธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ โดยคนต่างด้าวนั้นมิได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจดังกล่าว หรือร่วมประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว โดย</p> <p>แสดงออกว่าเป็นธุรกิจของตนแต่ผู้เดียว หรือถือหุ้นแทนคนต่างด้าวในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด หรือนิติบุคคลใดๆ เพื่อให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจโดยหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งคนต่างด้าวซึ่งยินยอมให้ผู้มีสัญชาติไทยหรือนิติบุคคลที่มีใช้คนต่างด้าวตามพระราชบัญญัตินี้กระทำการดังกล่าว</p>	<p>ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งให้เลิกการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุน หรือสั่งให้เลิกการร่วมประกอบธุรกิจหรือสั่งให้เลิกการถือหุ้น หรือการเป็นหุ้นส่วนนั้นเสีย แล้วแต่กรณี หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษปรับวันละหนึ่งหมื่นบาทถึงห้าหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่</p>
<p>มาตรา 37 คนต่างด้าวผู้ใดประกอบธุรกิจโดยฝ่าฝืนมาตรา 6 มาตรา 7 หรือมาตรา 8 (เป็นกรณีคนต่างด้าวประกอบธุรกิจโดยที่ไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย)</p>	<p>ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเลิกการประกอบธุรกิจหรือเลิกกิจการ หรือสั่งเลิกการเป็นผู้ถือหุ้นหรือเป็นหุ้นส่วน แล้วแต่กรณี หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ต้องระวางโทษปรับ</p>

ความผิด	บทกำหนดโทษ
	วันละหนึ่งหมื่นบาทถึงห้าหมื่นบาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

ที่มา: พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

นอกจากนั้น กฎหมายฉบับนี้ยังบัญญัติให้ กรรมการ หุ้นส่วนหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลซึ่งรู้เห็นเป็นใจกับการกระทำความผิดหรือมิได้จัดการตามสมควร เพื่อป้องกันมิให้นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 34 มาตรา 35 มาตรา 36 หรือมาตรา 37 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับด้วย (มาตรา 41)

2) กฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง

กฎหมายกำหนดแต่อัตราโทษปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท และปรับวันละหนึ่งหมื่นบาทถึงห้าหมื่นบาท ตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ โดยไม่มีโทษจำคุก (มาตรา 38) กล่าวคือ เป็นความผิดที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับทุนขั้นต่ำ ได้แก่ การที่คนต่างด้าวฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ในเรื่องของจำนวนทุนขั้นต่ำที่ใช้ในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจในประเทศไทย (ตามมาตรา 14) กรณีหนึ่ง หรือการที่คนต่างด้าวฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ในกฎกระทรวงที่กำหนดถึงเงื่อนไขของจำนวนและระยะเวลาในการดำรงไว้ซึ่งทุนขั้นต่ำภายในประเทศ ตามมาตรา 18 (3) อีกกรณีหนึ่ง

3) กฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิดเล็กน้อย

กฎหมายกำหนดเพียงโทษปรับไม่เกิน 5 พันบาทเท่านั้น โดยกฎหมายกำหนดให้อธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่อธิบดีหรือผู้ที่อธิบดีมอบหมายได้เปรียบเทียบภายใน 30 วัน นับแต่วันเปรียบเทียบ ให้คดีนั้นเป็นอันเลิกกัน (มาตรา 42) ความผิดดังกล่าวปรากฏอยู่ในมาตรา 39 และ 40 ซึ่งสรุปได้ ดังนี้ คือ

1) ผู้รับใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองไม่แสดงใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองดังกล่าวไว้ ณ สถานที่ประกอบธุรกิจของตนในที่เปิดเผย

2) ใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองชำรุดหรือสูญหาย แล้วผู้รับ ใบอนุญาตหรือหนังสือรับรองไม่ยื่นคำขอรับใบแทนต่อนายทะเบียนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ทราบการชำรุดหรือสูญหาย

3) ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือสอบถามหรือหนังสือเรียกของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ข้อเท็จจริง หรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐาน เมื่อนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สอบถามหรือเรียกตรวจสอบหรือไม่ให้ความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยไม่มีเหตุอันสมควร

องค์การผู้บังคับใช้กฎหมาย (Organization)

ผู้บังคับใช้กฎหมายในที่นี้จะกล่าวเฉพาะผู้บังคับใช้กฎหมายในทางปกครองเท่านั้น ซึ่งได้แก่

1) คณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในฝ่ายบริหารและเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติการประกอบธุรกิจตามบัญชี 2

2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาอนุญาตให้ประกอบธุรกิจตามบัญชี 2 มีอำนาจในการออกกฎกระทรวงต่างๆ ที่พระราชบัญญัตินี้ให้อำนาจไว้

3) คณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ก) องค์ประกอบ (มาตรา 123)

- คณะกรรมการโดยตำแหน่งมี 20 ราย คือ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรรมการและเลขานุการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 5 คน ประกอบด้วยผู้มีความรู้ความชำนาญด้านเศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม การค้า การลงทุน การ

บริหารธุรกิจ หรือ การอุตสาหกรรม ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นที่ปรึกษาพรรคการเมืองหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ข) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ (มาตรา 26)

- อำนาจหน้าที่ที่มีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ที่สำคัญได้แก่ การให้ความเห็นชอบ ในการอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจตาม บัญชี 3 โดยอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า, การพิจารณาทบทวนประเภทธุรกิจตาม บัญชีท้ายพระราชบัญญัติอย่างน้อยครั้งหนึ่งในทุกะยะรอบหนึ่งปี นับตั้งแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ แล้วทำความเห็นเสนอรัฐมนตรี เป็นต้น

- อำนาจหน้าที่นอกเหนือจากที่ระบุใน (1) ที่สำคัญ ได้แก่ การให้คำปรึกษา เสนอแนะ หรือให้ความเห็นแก่รัฐมนตรีในเรื่อง การตรา พระราชกฤษฎีกา และการออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัตินี้, การกำหนดประเภท ธุรกิจและท้องที่ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ตามมาตรา 7, และการขออนุมัติจาก คณะรัฐมนตรี ตามมาตรา 8 (2) การที่รัฐมนตรีเสนอขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีอนุญาต ให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจตามบัญชีสอง

4) นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่

ก) คำนิยาม

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า บุคคลผู้ซึ่งรัฐมนตรี แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ปัจจุบัน รัฐมนตรีแต่งตั้งให้ข้าราชการ พลเรือนสามัญตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไปในสังกัดกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่

“นายทะเบียน” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ เป็นนายทะเบียน การประกอบธุรกิจต่างด้าว ปัจจุบันรัฐมนตรีแต่งตั้งให้อธิบดีกรม พัฒนาธุรกิจการค้า รองอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า นิติกร 9 ชช. นักวิชาการพาณิชย์ 9 ชช. ผู้อำนวยการสำนักงานทะเบียนธุรกิจ ผู้อำนวยการสำนักบริการข้อมูล ผู้อำนวยการสำนักกำกับดูแลธุรกิจ ผู้อำนวยการกองนิติการและข้าราชการพลเรือน

สามัญตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวและสำนักบริการข้อมูลธุรกิจกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นนายทะเบียน

ข) อำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่
อำนาจของนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น

(ตามมาตรา 30)

- มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง รวมทั้งให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่มีความจำเป็นต่อการตรวจสอบข้อเท็จจริง

- ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดี นายทะเบียน และพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มีผลในกรณีที่ต้องรับผิดอาจต้องรับผิดในฐานะเป็นเจ้าพนักงาน ขณะเดียวกันก็ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติตามหน้าที่ด้วย

3.4 สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา

1) ความเป็นมาและสาระสำคัญของสนธิสัญญาไมตรีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา

ในสมัยอดีต ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาทางไมตรีพาณิชย์และการเดินเรือ ซึ่งครอบคลุมความสัมพันธ์เกือบทุกด้าน โดยกำหนดหลักการใหญ่ๆ เกี่ยวกับการเข้าเมืองของคนชาติคู่ภาคี การเก็บอากรศุลกากรของสินค้าที่ค้าขายระหว่าง 2 ประเทศคู่ภาคีสหิทธิการเดินเรือ สิทธิการตั้งถิ่นฐานและการประกอบธุรกิจ ข้อบทที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนี้จะเกี่ยวข้องกับการลงทุน สนธิสัญญาประเภทนี้ที่ประเทศไทยได้ทำกับต่างประเทศฉบับที่สำคัญและมีข้อผูกพันชัดเจน ส่วนใหญ่ได้ถูกยกเลิกไปหมดแล้ว ยกเว้นสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกา สนธิสัญญาทางไมตรีบางฉบับที่ยังไม่ได้ยกเลิก ก็เนื่องจากไม่มีข้อผูกพันที่สำคัญ เช่น ไม่ให้สิทธิการเดินเรือ หรือสิทธิการประกอบธุรกิจเท่ากับคนชาติ

เป็นต้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบอกเลิก เพราะไม่ขัดกับนโยบายเกี่ยวกับการสงวนสิทธิการประกอบธุรกิจบางประเภทไว้สำหรับคนไทย

ประเทศไทยได้ทำหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีกับสหรัฐอเมริกาฉบับแรกเมื่อ ค.ศ. 1833 และได้มีการทำสนธิสัญญาทางไมตรีฉบับใหม่เพื่อแก้ไขฉบับอีก 2-3 ฉบับ สนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาฉบับที่ใช้อยู่ในขณะนี้ได้ทำที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2009 (ค.ศ. 1966) โดยใช้ชื่อว่าสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา (Treaty of Amity and Economic Relations between the Kingdom of Thailand and the United States of America) ซึ่งสาระสำคัญของสนธิสัญญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจมีดังนี้

ก) การเคารพสิทธิที่ได้มาโดยชอบธรรม

ข้อ 3 วรรค 1 ของสนธิสัญญาทางไมตรี ได้บัญญัติให้ทรัพย์สินและวิสาหกิจของคนชาติและบริษัท จะได้รับการละเว้นจากการใช้มาตรการอันไม่สมเหตุผลหรือเลือกปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้เสื่อมเสียสิทธิและผลประโยชน์ที่ได้มาแล้วตามกฎหมาย ดังถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“Each Party....to their property and enterprises ; shall refrain from applying unreasonable or discriminatory measures that would impair their legally acquired rights and interests ;....”

ข้อบทเกี่ยวกับการเคารพสิทธิที่ได้มาโดยชอบธรรมนี้ เป็นการยืนยันหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

ข) สิทธิในการประกอบธุรกิจ

ตามสนธิสัญญา ข้อ 4 ได้ให้สิทธิอย่างคนชาติและคนชาติที่สาม ในการจัดตั้ง การซื้อ การดำเนินกิจการ การควบคุมและการบริหารจัดการธุรกิจทุกประเภท ยกเว้น ธุรกิจในการคมนาคม การขนส่ง การดูแลทรัพย์สินของผู้อื่น การธนาคาร การเกษตร เหมือนแร่ และการค้าสินค้าเกษตร ซึ่งให้สิทธิอย่างคนชาติที่สามเท่านั้น

สิทธิตามข้อบนี้ เป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรง เป็นการให้สิทธิอย่างชัดเจนในทุกแง่มุมของการลงทุน เพื่อคุ้มครองให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ตั้งแต่การจัดตั้งโดยจะต้องอนุญาตให้คนอเมริกันมีสิทธิถือหุ้นในบริษัทที่ตั้งอยู่แล้ว หรือตั้งบริษัทใหม่ได้เช่นเดียวกับคนไทย รวมทั้งการบริหารธุรกิจจนกระทั่งเลิกสัมกิจการ คนอเมริกันจะมีสิทธิเท่าเทียมกับคนไทย

หลังจากที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาฉบับนี้แล้ว ก็มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2515 ซึ่งในขณะนั้นมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พงศ. 2542 ห้ามคนต่างด้าวหรือบริษัทที่มีคนต่างด้าวถือหุ้นถึงหนึ่งประกอบธุรกิจบางประเภท โดยเฉพาะธุรกิจทางด้านบริการ แต่กฎหมายเหล่านี้ต้องบัญญัติข้อยกเว้นให้แก่คนอเมริกันหรือบริษัทอเมริกัน เพราะบุคคลเหล่านี้ได้สิทธิเท่าเทียมกับคนไทยตามสนธิสัญญาทางไมตรีฯ มีบริษัทของคนชาติที่สามที่ประกอบธุรกิจที่เข้าข่ายห้ามประกอบ ต้องโอนหุ้นบางส่วนให้กับคนอเมริกัน เพื่อจะได้ประกอบธุรกิจนั้นต่อไป

ค) สิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์

สนธิสัญญาได้ให้คนอเมริกันได้การปฏิบัติอย่างคนไทยในการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ในการซื้ออสังหาริมทรัพย์ทุกชนิด ยกเว้นการซื้อหุ้นของธุรกิจประเภทที่ถูกต้องข้อจำกัดตามที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญา ข้อ 4 และข้อ 12 และคนอเมริกันมีสิทธิในการจำหน่ายทรัพย์สินทุกชนิดเท่าเทียมกับคนไทยด้วย

สนธิสัญญาทางไมตรีฉบับนี้มีได้บัญญัติให้คนชาติภาคีมีสิทธิการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน บริษัทของคนชาติอเมริกันอาจจะถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินตามกฎหมายส่งเสริมการลงทุนของไทย

คนไทยในสหรัฐอเมริกาซื้อบ้านและที่ดินได้ เนื่องจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกาให้สิทธินี้แก่คนต่างด้าวทุกคน โดยไม่ต้องอาศัยสิทธิตามสนธิสัญญา

สำหรับการปฏิบัติอย่างคนชาติในการเช่าอสังหาริมทรัพย์นั้น หมายความว่า คนอเมริกันมีสิทธิเช่าที่ดินได้เท่าเทียมกับคนไทย คือ เช่าที่ดินไม่เกิน 30

ปี สำหรับบ้านนั้นคนอเมริกันมีกรรมสิทธิ์ได้ เพราะกฎหมายไทยมิได้ห้ามคนต่างด้าวซื้อบ้าน

ส่วนการปฏิบัติอย่างคนชาติในการซื้อสังหาริมทรัพย์นั้น หมายถึง คนอเมริกันมีสิทธิที่จะซื้อของทุกชนิดได้เช่นเดียวกับคนไทย หรือถือหุ้นได้ 100% ทุกบริษัท เช่นเดียวกับคนไทย ยกเว้น การซื้อหุ้นของบริษัทที่ทำธุรกิจขนส่ง ธนาคาร เหมืองแร่ ฯลฯ คนอเมริกันมีสิทธิเท่ากับคนชาติที่สาม หากมีกฎหมายไทยกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นสำหรับคนต่างด้าว ไว้อย่างใด คนอเมริกันก็จะมีสิทธิเท่ากับคนต่างด้าวเท่านั้น

ง) ภาระทางภาษีอากร

คนและบริษัทอเมริกันนอกประเทศไทย ไม่มีภาระเสียภาษี หรือค่าธรรมเนียมใดๆ มากไปกว่าคนชาติที่สาม สำหรับคนชาติอเมริกันที่พำนักอยู่ในประเทศไทย และบริษัทที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย ก็จะมีภาระทางภาษีหรือค่าธรรมเนียมเท่ากับคนไทยและบริษัทไทย ยกเว้นค่าธรรมเนียมใบต่างด้าว

3.5 การควบคุมการลงทุนในธุรกิจนำเที่ยวของคนต่างด้าวตามกฎหมายไทย

ผู้ให้บริการระหว่างประเทศที่จะต้องลงทุนในประเทศไทยโดยการตั้งสาขาหรือบริษัทใหม่ก็ต้องดำเนินการตามกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการควบคุมสิทธิการลงทุนของคนต่างด้าว สำหรับธุรกิจบริการในประเทศไทย ผู้ให้บริการต่างด้าวหากจะลงทุนในบริษัทที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย โดยถือหุ้นน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของหุ้นทั้งหมดของบริษัท บริษัทนั้นก็จะประกอบธุรกิจได้เช่นเดียวกับคนไทยหรือบริษัทไทย ทั้งนี้ เป็นไปตามความหมายของคำว่า "คนต่างด้าว" ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

1) การควบคุมการลงทุนในธุรกิจนำเที่ยวของคนต่างด้าวด้วยวิธีการขอใบอนุญาต

ธุรกิจบริการที่ระบุไว้ในบัญชีหนึ่ง บัญชีสอง และบัญชีสาม ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ครอบคลุมถึงธุรกิจบริการทุกประเภท ทั้งนี้ เพราะบัญชีสาม ได้บัญญัติให้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

ครอบคลุมถึง “การทำธุรกิจบริการอื่น ยกเว้นธุรกิจบริการที่กำหนดในกฎกระทรวง” ขณะนี้ยังไม่ปรากฏว่ามีกฎกระทรวงที่ยกเว้นธุรกิจบริการใด จึงถือได้ว่า ธุรกิจบริการทุกประเภทที่คนต่างด้าวประสงค์จะทำในประเทศไทยจะต้องขออนุญาตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 หรือตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติธุรกิจการเงิน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ฯลฯ

การขอใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เป็นกรณีที่คนต่างด้าวเท่านั้นที่จะต้องขออนุญาตเป็นกรณีพิเศษ ส่วนคนไทยที่จะประกอบธุรกิจประเภทเดียวกันไม่ต้องขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

ก) อายุของใบอนุญาต กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และระยะเวลาการอนุญาตให้ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ตามมาตรา 7 พ.ศ. 2546 ข้อ 10 ได้กำหนดใบอนุญาตประกอบธุรกิจมีอายุสามปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต และเมื่อใบอนุญาตหมดอายุต้องขอรับใบอนุญาตใหม่

ข) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต กฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2544 ได้กำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับธุรกิจบัญชีสอง ดังนี้

บุคคลธรรมดา 40,000 บาท

นิติบุคคล ร้อยละ 1 ของทุนจดทะเบียน แต่ไม่ต่ำกว่า 40,000 บาท และไม่เกิน 500,000 บาท

สำหรับธุรกิจบัญชีสาม ค่าธรรมเนียม คือ

บุคคลธรรมดา 20,000 บาท

นิติบุคคล ร้อยละ 0.5 ของทุนจดทะเบียน แต่ไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท และไม่เกิน 250,000 บาท

ค) คนต่างด้าวที่ได้รับยกเว้นจากการขอใบอนุญาต สำหรับคนต่างด้าวที่จะประกอบธุรกิจบริการซึ่งมีสนธิสัญญาให้สิทธิเท่าเทียมกับคนไทยหรือการให้การปฏิบัติอย่างคนชาติ ก็ไม่ต้องขออนุญาตเช่นเดียวกับคนไทย คนต่างด้าวเพียงแต่แจ้งให้

เจ้าหน้าที่ออกหนังสือรับรองให้เท่านั้น ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว มาตรา 11 ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้

"คนต่างด้าวตามมาตรา 10 หากประสงค์จะประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้แจ้งต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเพื่อขอหนังสือรับรอง และให้อธิบดีออกหนังสือรับรองให้คนต่างด้าวนั้นโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากคนต่างด้าว เว้นแต่อธิบดีเห็นว่าการแจ้งมิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือกรณีไม่เป็นไปตามมาตรา 10 ให้อธิบดีแจ้งแก่คนต่างด้าวนั้นทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากคนต่างด้าว

หนังสือรับรองต้องระบุเงื่อนไขตามที่รัฐบาลกำหนด หรือตามที่กำหนดในสนธิสัญญาด้วย"

สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1966 ข้อ 4 ได้ให้การปฏิบัติอย่างคนชาติแก่บริษัทอเมริกาที่จะประกอบธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม การคลัง และธุรกิจอื่นๆ ในประเทศไทย โดยมีข้อยกเว้นธุรกิจที่เกี่ยวกับการคมนาคม การขนส่ง การดูแลทรัพย์สิน การธนาคาร การแสวงหาประโยชน์จากที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาติ การค้าภายในเกี่ยวกับผลผลิตทางเกษตร นอกจากนี้ คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจบริการ ซึ่งได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน หรือได้รับอนุญาตให้ประกอบอุตสาหกรรมหรือการค้าเพื่อส่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือตามกฎหมายอื่น ก็ไม่ต้องขออนุญาต

ตามมาตรา 112 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิยกเว้นจากการขออนุญาตเพียงแต่แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ แล้วเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือรับรองให้ หนังสือรับรองจึงเป็นหนังสือยืนยันสิทธิในการประกอบธุรกิจ จึงต่างกับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ ซึ่งผู้ขอใบอนุญาตต้องเสียค่าธรรมเนียมมากพอสมควรด้วย

2) การควบคุมการลงทุนในธุรกิจนำเที่ยวของคนต่างด้าวในด้านการถือ หุ้น

ในประเทศไทย ธุรกิจบริการเกือบทุกประเภทเป็นธุรกิจที่คนต่างด้าวถูกควบคุมในเรื่องสัดส่วนการถือหุ้น และถูกควบคุมในลักษณะที่แตกต่างกันตามประเภทธุรกิจบริการ คือ ธุรกิจบริการที่คนต่างด้าวต้องถือหุ้นน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ธุรกิจบริการที่คนต่างด้าวอาจถือหุ้นได้ถึง ร้อยละ 60 หรือ ร้อยละ 100

ก) ธุรกิจบริการที่คนต่างด้าวต้องถือหุ้นน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ตามบัญชีหนึ่งของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ได้กำหนดธุรกิจบริการไว้เพียงประเภทเดียว คือ การขายทอดตลาดโบราณวัตถุของไทย หรือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของประเทศ การค้าบริการประเภทนี้ต้องเป็นธุรกิจที่คนต่างด้าวถือหุ้นน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ถ้าคนต่างด้าวถือหุ้นตั้งแต่กึ่งหนึ่ง บริษัทนั้นก็ห้ามประกอบธุรกิจบริการประเภทนี้ ยกเว้นในกรณีที่เป็นบริษัทอเมริกาซึ่งได้รับสิทธิจากสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1966 ซึ่งให้สิทธิประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการขายทอดตลาดโบราณวัตถุของไทยได้

ข) ธุรกิจบริการที่คนต่างด้าวอาจถือหุ้นได้ร้อยละ 60 หรือ 80

ตามบัญชีสอง ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้การขนส่งภายในประเทศทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศเป็นธุรกิจที่คนต่างด้าวอาจขออนุญาตประกอบได้ โดยถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 60 หากคนต่างด้าวถือหุ้นถึงร้อยละ 80 ก็ต้องมีกรรมการที่เป็นคนต่างด้าวไม่เกินกว่าสามในห้าของกรรมการทั้งหมด

ธุรกิจบริการเกี่ยวกับการขนส่ง การถือหุ้นของคนต่างด้าวอยู่ภายใต้การควบคุมของของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาตรา 15 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กิจการการบินก็มีระเบียบกฎหมายที่ควบคุมการถือหุ้นของคนต่างด้าวแตกต่างออกไป เรื่องเกี่ยวกับการขนส่ง คนต่างด้าวไม่ได้สิทธิจาก

สนธิสัญญาทางไมตรีฯ และประเทศไทยก็ยังไม่ให้การปฏิบัติอย่างคนชาติภายใต้
องค์การการค้าโลก

ค) ธุรกิจบริการที่คนต่างด้าวอาจถือหุ้นทั้งหมดได้

ตามบัญชีสามของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว
พ.ศ. 2542 ได้ระบุธุรกิจบริการไว้ ดังนี้ การบริการทางบัญชี การบริการทางกฎหมาย
การบริการทางสถาปัตยกรรม การบริการทางวิศวกรรม การก่อสร้าง นายหน้าตัวแทน
การขายทอดตลาด การค้าภายในเกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตรพื้นเมือง การค้าปลีก
สินค้าที่มีทุนน้อยกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท การค้าส่งสินค้าที่มีทุนน้อยกว่าหนึ่งร้อยล้าน
บาท การโฆษณา การโรงแรม การนำเที่ยว การขายอาหาร หรือเครื่องดื่ม และธุรกิจ
บริการอื่นๆ ซึ่งผู้ลงทุนอาจขออนุญาตประกอบธุรกิจบริการตามบัญชีสามดังกล่าว
ข้างต้นโดยถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทได้

ตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย
กับสหรัฐอเมริกา ธุรกิจบริการทางบัญชี การบริการทางกฎหมาย นายหน้า ตัวแทน คน
อเมริกันมีสิทธิในการประกอบธุรกิจบริการเหล่านี้เท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายการประกอบ
วิชาชีพของไทย คนอเมริกันมีสิทธิถือหุ้นหรือเป็นเจ้าของกิจการได้เท่าเทียมกับคนไทย
สำหรับการบริหารงานนั้น หากเป็นตำแหน่งบริหารที่ต้องเกี่ยวกับวิชาชีพกฎหมาย หรือ
บัญชี หรือนายหน้า คนอเมริกันก็ทำไม่ได้หากไม่มีคุณสมบัติทางด้านการประกอบ
วิชาชีพ

3.6 การลงทุนในธุรกิจนำเที่ยวของคนต่างด้าวตามสนธิสัญญา

1) การค้าบริการที่เปิดให้แก่คนต่างด้าวตามสนธิสัญญา

คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิตามสนธิสัญญา ซึ่งให้การปฏิบัติเท่าเทียมกับคนไทย ใน
ธุรกิจบริการใดๆ ก็จะสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจ หรือถือหุ้นร้อยละ 100 ของบริษัทที่
ประกอบธุรกิจบริการนั้นได้ รวมทั้งสิทธิในการบริหารธุรกิจบริการนั้นด้วย

สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับ
สหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1966 ข้อ 4 ได้บัญญัติให้สิทธิแก่คนชาติภาคีสัญญา ดังนี้

"1. Nationals and companies of either Party shall be accorded national treatment with respect to establishing, as well as acquiring interests in, enterprises of all types for engaging in commercial, industrial, financial and other business activities within the territories of the other Party.

2. Each Party reserves the right to prohibit aliens from establishing or acquiring interests, or to limit the extent to which aliens may establish or acquire interests, in enterprises engaged within its territories in communications, transport, fiduciary, banking involving depository functions the exploitation of land, or other natural resources, or domestic trade in indigenous agricultural products, provided that it shall accord to nationals and companies of the other Party treatment no less favorable in this connection than that accorded nationals and companies of any third country."

ตามบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง คนอเมริกันจะมีสิทธิเท่าเทียมกับคนไทยในการลงทุนประกอบธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่นๆ ในประเทศไทย ยกเว้นธุรกิจที่ระบุไว้ในวรรค 2 ซึ่งคนอเมริกันอาจถูกห้ามตามกฎหมายไทยในการประกอบธุรกิจจากคมนาคม การขนส่ง ธุรกิจรับดูแลทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคาร การแสวงหาประโยชน์จากดินหรือทรัพยากรธรรมชาติ การค้าภายในเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกษตรพื้นเมือง

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาตรา 8 (3) ได้ห้ามคนต่างด้าวทำกิจการโฆษณา ซึ่งระบุไว้ในบัญชีสาม (16) โดยที่ธุรกิจโฆษณาไม่อยู่ในข้อยกเว้นของสนธิสัญญาแม่ตรี ไทย-สหรัฐ ข้อ 4 วรรค 2 หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คนอเมริกันหรือบริษัทอเมริกามีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของบริษัทที่ประกอบธุรกิจโฆษณาหรือเป็นผู้ถือหุ้น ร้อยละ 100 บริษัทโฆษณาในประเทศไทย จึงเป็นกรณีที่คนต่างด้าวได้สิทธิเท่าเทียมกับคนไทยตามสนธิสัญญา หรือเป็นการค้าบริการที่เปิดเสรีให้แก่คนต่างด้าวตามสนธิสัญญา

สำหรับพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาตรา 10 วรรคสอง ได้รองรับข้อผูกพันสนธิสัญญาเช่นนี้ โดยบัญญัติว่า

“คนต่างด้าวที่ประกอบธุรกิจตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้โดยสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือมีความผูกพันตามพันธกรณี ให้ได้รับยกเว้นจากการบังคับใช้บทบัญญัติแห่งมาตราต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง และให้เป็นไปตามบทบัญญัติและเงื่อนไขของสนธิสัญญานั้น ซึ่งอาจรวมถึงการให้สิทธิคนไทยและวิสาหกิจของคนไทยเข้าไปประกอบธุรกิจในประเทศสัญชาติของคนต่างด้าวนั้นเป็นการต่างตอบแทนด้วย”

บทบัญญัติข้างต้นได้ให้คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิตามสนธิสัญญาไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ซึ่งเป็นการยอมรับให้สนธิสัญญามีผลบังคับใช้เหนือกฎหมายไทย¹⁷

2) มาตรการที่สนธิสัญญาห้ามใช้เพื่อกีดกันคนต่างด้าวในการทำการค้าบริการ

สนธิสัญญารุ่นใหม่เริ่มมีการบัญญัติมาตรการที่ห้ามรัฐภาคีใช้เพื่อกีดกันการลงทุนในธุรกิจบริการของคนชาติของภาคีอื่น อย่างเช่น ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ความตกลงเขตการค้าเสรี ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อมิให้คนชาติภาคีที่ได้รับการปฏิบัติอย่างคนชาติแต่ไม่อาจจะประกอบธุรกิจได้ เนื่องจากมีมาตรการที่ใช้กับคนชาติและคนต่างด้าวเท่าเทียมกัน แต่คนต่างด้าวจะเสียเปรียบคนพื้นเมืองตามสภาพความเป็นจริง สนธิสัญญารุ่นใหม่จึงมีข้อบทห้ามนำมาตรการบางอย่างมาใช้ ทั้งที่มาตรการเหล่านั้นสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติอย่างคนชาติก็ตาม

¹⁷ สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร, กฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, หน้า 13-33), 2553.

ตามความตกลงระหว่างไทยและญี่ปุ่น สำหรับความเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ข้อ 74 วรรค 2 ได้บัญญัติห้ามประเทศไทยนำมาตรการ 6 ประเภท มาใช้กับการค้าบริการ สาขาที่ประเทศไทยผูกพันการเข้าสู่ตลาดแล้วหรือถ้าหากมีมาตรการเหล่านี้อยู่ก่อนก็ ต้องยกเลิกมาตรการนั้นเมื่อมีการผูกพันการเข้าสู่ตลาด

มาตรการที่ 1 ข้อจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของ โควตา การผูกขาด ผู้ให้บริการได้รับสิทธิแต่ผู้เดียว หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการทดสอบ ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ

ประเทศไทยจะใช้วิธีการเหล่านี้ไม่ได้หากมีการผูกพันการเข้าตลาด เพราะถ้าประเทศไทยใช้มาตรการนี้โดยมีจำนวนผู้ให้บริการครบแล้ว ผู้ให้บริการญี่ปุ่นก็ ไม่สามารถเข้ามาประกอบธุรกิจบริการนั้นแม้จะได้รับสิทธิอย่างคนชาติก็ตาม

ในยุโรปบางประเทศได้ใช้มาตรการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เพื่อกีดกันคนต่างด้าว การทดสอบจะอ้างว่าในตำบลนี้มีร้านอาหารอยู่ 5 ร้าน พอเพียงที่จะ ให้บริการแก่ลูกค้า จึงไม่มีความจำเป็นทางเศรษฐกิจที่จะมีร้านอาหารที่ 6 ซึ่งโดย ปกติคนต่างด้ามักจะถูกปฏิเสธเช่นนี้ ทำให้การตั้งร้านอาหารไทยในอิตาลีหรือประเทศ สวิสเซอร์แลนด์เกิดขึ้นได้ยากมาก เพราะต้องไปซื้อร้านอาหารที่ตั้งอยู่แล้วซึ่งมีราคาสูง และต้องลงทุนมาก

มาตรการที่ 2 ข้อจำกัดเรื่องมูลค่าโดยรวมของธุรกรรมทางการค้า บริการ ถ้าหากใช้มาตรการนี้แล้ว ผู้ให้บริการญี่ปุ่นอาจจะเข้ามาให้บริการไม่ได้ เพราะ ธุรกรรมรวมของการค้าบริการประเภทนั้นอาจถูกกำหนดไว้ในระดับที่พอดีกับธุรกรรม รวมของการค้าบริการที่มีอยู่แล้ว ไม่มีมูลค่าเหลือที่จะให้ผู้ให้บริการญี่ปุ่นเข้ามาทำ ธุรกิจบริการนั้น

มาตรการที่ 3 ข้อจำกัดเรื่องจำนวนโดยรวมของการประกอบการบริการ ความตกลงได้ห้ามการจำกัดจำนวนหรือปริมาณของการประกอบการบริการ เพราะถ้า กำหนดปริมาณของทั้งประเทศไว้ในระดับปริมาณที่มีการให้บริการอยู่แล้ว ผู้ให้บริการ คนใหม่ก็จะเข้าสู่ตลาดไม่ได้ นอกจากจะซื้อกิจการของผู้ให้บริการที่ตั้งอยู่แล้ว หรือถ้า จำกัดปริมาณของการประกอบการบริการของแต่ละบริษัทไว้ในระดับต่ำ ก็จะทำให้

บริษัทต่างด้าวซึ่งสนใจจะทำการให้บริการในปริมาณมากถูกถ่วงน้ำหนัก การถ่วงน้ำหนักบริษัทใหญ่ไม่ขัดกับหลักการปฏิบัติอย่างคนชาติ แต่เป็นมาตรการที่บริษัทท้องถิ่นซึ่งเป็นบริษัทเกกว่าอาจได้ประโยชน์ที่ไม่มีบริษัทใหญ่มาแข่งขัน สนธิสัญญาจึงห้ามใช้มาตรการนี้ เพื่อไม่ให้มีการกีดกันบริษัทต่างด้าวที่เป็นบริษัทใหญ่

มาตรการที่ 4 ข้อจำกัดเรื่องจำนวนโดยรวมของบุคคลธรรมดาที่อาจได้รับการว่าจ้างในสาขาบริการที่เฉพาะเจาะจง หากมีการจำกัดจำนวนคนที่จะทำงานในการค้าบริการประเภทใด เมื่อจำนวนคนทำงานเต็มแล้ว บริษัทใหม่ก็ไม่สามารถว่าจ้างคนได้เพียงพอ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะใช้กีดกันบริษัทต่างด้าวที่มาใหม่ สนธิสัญญาจึงห้ามใช้มาตรการนี้

มาตรการที่ 5 การกำหนดประเภทนิติบุคคล หรือบริษัทที่ผู้ให้บริการอาจให้บริการผ่านหรืออาจร่วมทุน ถ้าประเทศเจ้าภาพกำหนดให้ผู้ให้บริการต่างชาติต้องให้บริการผ่านรัฐวิสาหกิจหรือบริษัทมหาชน ก็จะทำให้การให้บริการถูกจำกัดหรือถูกควบคุมมาก แต่ถ้าให้บริการผ่านบริษัทจำกัด ก็ไม่เป็นการสร้างอุปสรรคเพราะมีบริษัทประเภทนี้มากมายให้เลือก หรือตั้งขึ้นใหม่ได้ง่าย

มาตรการที่ 6 ข้อจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นโดยคนต่างด้าวโดยรวม หรือสัดส่วนการถือหุ้นโดยคนต่างด้าวแต่ละราย ในขณะนี้เรามีพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 16 กำหนดให้คนต่างด้าวถือหุ้นสถาบันการเงินต่ำกว่าร้อยละ 25 ของหุ้นที่มีสิทธิออกเสียง และมาตรา 18 กำหนดให้ผู้ถือหุ้นแต่ละคนถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 10 ของหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่ง ยกเว้นกรณีที่ได้รับอนุญาต

หากประเทศไทยยอมรับข้อผูกพันการเข้าสู่ตลาดของธุรกิจสถาบันการเงินก็ต้องยกเลิกการกำหนดสัดส่วนการถือหุ้นของพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงินดังกล่าวข้างต้น

ประเทศที่ไม่ประสงค์จะให้คนต่างด้าวมาซื้อกิจการสาธารณูปโภคด้วยเหตุผลทางความมั่นคง ก็อาจกำหนดให้ผู้ถือหุ้นแต่ละคนถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 0.0000001 ของหุ้นในบริษัทที่ประกอบธุรกิจประเภทนั้น ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้กับคน

พื้นเมืองและคนต่างด้าวเท่าเทียมกัน แต่คนที่อยู่ในต่างประเทศอาจไม่สนใจมาซื้อหุ้นจำนวนเล็กน้อย ไม่คุ้มกับเวลาที่ต้องใช้ในการดูแลหุ้นจำนวนเล็กน้อยนั้น วิธีการนี้อาจจะเหมาะกับการขายหุ้นการไฟฟ้าฝ่ายผลิต การประปา การรถไฟ เพื่อให้คนไทยจำนวนมากได้ถือหุ้นกันอย่างทั่วถึง และคนต่างชาติที่ซื้อหุ้นก็คงจะเป็นคนต่างชาติ ที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น นอกจากนี้ ยังเป็นหลักการที่จะขัดขวางนักการเมืองฉวยโอกาสหาผลประโยชน์จากการขายกิจการสาธารณูปโภคของรัฐ กฎเกณฑ์เหล่านี้อาจเขียนไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทที่ตั้งขึ้นมาดำเนินกิจการต่อรัฐวิสาหกิจ หรือออกเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการโอนรัฐวิสาหกิจให้เป็นกิจการของภาคเอกชนก็ได้

วิเคราะห์ปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
พ.ศ. 2551 กรณีคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยและสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2509 กำหนดให้นักลงทุนซึ่งเป็นคนชาติอเมริกันสามารถเข้าสู่ตลาดการลงทุนในประเทศไทยได้โดยผ่านสนธิสัญญา และได้กำหนดหลักการให้คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด จะได้รับผลปฏิบัติเยี่ยงคนชาติในเรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้ง การได้มาซึ่งผลประโยชน์ในวิสาหกิจทุกประเภท ให้สามารถประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่นภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งได้โดยเสรี รวมถึงไม่ต้องเสียภาษีและค่าธรรมเนียมมากกว่าคนชาติ ตลอดจนได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับที่คนไทยและบริษัทไทยได้รับ ทั้งนี้คนชาติและบริษัทอเมริกันที่จะขอใช้สิทธิตามสนธิสัญญานี้ได้ คือ

- 1) บุคคลธรรมดาที่ถือสัญชาติอเมริกัน
- 2) บริษัทอเมริกันที่จัดตั้งขึ้น หรือ จัดทะเบียนภายใต้กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และไม่มีคนชาติของประเทศที่สามอื่นมีผลประโยชน์ควบคุมโดยตรงหรือทางอ้อมในกรรมสิทธิ์หรือในการอำนวยความสะดวกบริษัท
- 3) วิสาหกิจอเมริกันที่จัดตั้งขึ้นในราชอาณาจักรไทยในรูปนิติบุคคลจดทะเบียนตามกฎหมายไทยและมีคนชาติหรือบริษัทอเมริกันเป็นเจ้าของหรือผู้ควบคุม

สนธิสัญญานี้ ได้กำหนดยกเว้นธุรกิจบางประเภทที่ไม่ตกอยู่ภายใต้สนธิสัญญานี้ คือ ธุรกิจเกี่ยวกับการคมนาคม การขนส่ง หน้าที่ได้รับดูแลทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคารที่เกี่ยวกับหน้าที่รับฝากเงิน การแสวงหาประโยชน์จากที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือ การค้าภายในเกี่ยวกับผลผลิตทางเกษตรพื้นเมือง ดังนั้น นอกจากธุรกิจที่กล่าวมาแล้ว คนต่างด้าวอเมริกันสามารถประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้

ในการเข้าสู่ตลาดในประเทศไทย คนชาติอเมริกันจะตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้

กำหนดให้คนชาติอเมริกันที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยจะต้องขอต่ออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเพื่อขอหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจ โดยอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าจะต้องออกหนังสือรับรองให้โดยเร็ว แต่ต้องไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากคนต่างด้าว¹ แต่คนชาติอเมริกันจะไม่ตกอยู่ภายใต้มาตรา 5 มาตรา 8 มาตรา 15 มาตรา 17 มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัตินี้เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดยกเว้นไว้ กล่าวคือ คนชาติอเมริกันสามารถประกอบธุรกิจตามบัญชี หนึ่ง บัญชี สอง หรือบัญชี สาม ท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจต่อคณะรัฐมนตรีหรืออธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เว้นแต่เป็นธุรกิจที่ได้กำหนดยกเว้นไว้ตามสนธิสัญญา และในการพิจารณาออกหนังสือรับรองให้แก่คนชาติอเมริกันนั้น อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย เช่น ความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ศิลปวัฒนธรรม และจารีตประเพณีของประเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพลังงาน การรักษาสีงแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค ขนาดของกิจการ การจ้างแรงงาน และเงื่อนไขในการอนุญาต เช่น การถ่ายทอดเทคโนโลยี การวิจัยและการพัฒนา การกำหนดอัตราส่วนทุนกับเงินกู้ที่จะใช้ในการประกอบธุรกิจที่ได้รับอนุญาต จำนวนกรรมการที่เป็นคนต่างด้าวซึ่งจะต้องมีภูมิลำเนาหรืออยู่ในประเทศไทย เป็นต้น รวมถึงจะไม่ถูกจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของบริษัท และสัดส่วนกรรมการที่จะต้องเป็นคนไทย

นอกจากการควบคุมของกระทรวงพาณิชย์แล้ว คนชาติอเมริกันก็ยังถูกควบคุมโดยหน่วยงานต่างๆ ที่คนชาติอเมริกันประกอบธุรกิจอีกด้วย เช่น การประกอบธุรกิจ

¹ มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542

ประกันภัยก็จะถูกควบคุมโดยกรมการประกันภัย ซึ่งจะทำหน้าที่ในการตรวจสอบว่าบุคคลต่างด้าวนั้นเป็นคนชาติอเมริกันหรือไม่²

สำหรับการประกอบธุรกิจนำเที่ยว นั้น ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ใช้บังคับอยู่ และเป็นกฎหมายเฉพาะ ธุรกิจนำเที่ยวจึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 13 ที่ได้บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา 13 ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องการถือหุ้น การเป็นหุ้นส่วนหรือการลงทุนของคนต่างด้าว การอนุญาต หรือการห้ามคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจบางประเภท หรือกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวไว้เป็นประการใด ให้ใช้บังคับตามกฎหมายดังกล่าวและมีให้นำความในพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับในส่วนที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว”

และพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลธรรมดาซึ่งประสงค์จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว ต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยไว้ในมาตรา 16 (1) (ข)

สำหรับนิติบุคคลที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 มาตรา 17 ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ ดังนี้

มาตรา 17 ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งเป็นนิติบุคคลต้อง

1) มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

ก) เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ถ้าเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดทุนของบริษัทไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดต้องเป็นของบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย และกรรมการของบริษัทเกินกึ่งหนึ่งต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย

² ชมพูนุท เฉลิมศิริกุล, การเข้าสู่ตลาดประกันชีวิตในประเทศไทยของบุคคลต่างด้าว, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541) หน้า 73.

ข) กรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16

เราจึงอาจสรุปการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในเรื่องการถือหุ้นและการบริหาร กิจการนำเที่ยวเป็น 3 กรณี

- 1) คนต่างด้าวไม่มีสิทธิที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว
- 2) ห้ามหุ้นส่วนนิติบุคคล คนต่างด้าวจะเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัด ความรับผิดชอบไม่ได้
- 3) บริษัทจำกัด คนต่างด้าวจะต้องถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 และคนต่าง ด้าวเป็นกรรมการน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง รวมทั้งคนต่างด้าวจะเป็นผู้บริหารที่มีอำนาจจัดการ แทนบริษัทไม่ได้

คนต่างด้าวทั่วไปจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและ มัคคุเทศก์ข้างต้น นอกจากกรณีทั่วไปแล้ว ยังมีคนต่างด้าวที่ได้สิทธิตามสนธิสัญญา และอาจจะได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนไทย ดังนี้

4.1 สิทธิของคนอเมริกันในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามสนธิสัญญา

สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-สหรัฐอเมริกา ข้อ 4 วรรค 1 ได้บัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้

“Nationals and companies of either Party shall be accorded national treatment with respect to establishing, as well as acquiring interests in, enterprises of all types for engaging in commercial, industrial, financial and other business activities within the territories of the other Party.”

เนื่องจากสนธิสัญญานี้ทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ ฉันทมิตรที่มีอยู่ตามประเพณีนิยมระหว่างทั้งสองฝ่าย และเพื่อที่จะเกื้อหนุนกันทาง การค้าอันเป็นคุณประโยชน์ซึ่งกันและกัน และความเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจและ วัฒนธรรมระหว่างประชาชนของทั้งสองฝ่ายให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น จากวัตถุประสงค์ ดังกล่าวของสนธิสัญญา ทำให้เห็นบริบททางสังคมสมัยนั้นได้ว่าเป็นระยะเริ่มแรกของ ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย ส่งผลให้เนื้อหาในสนธิสัญญา

ค่อนข้างจะเกือประโยชน์ให้กับคนสัญชาติอเมริกันค่อนข้างมาก เพื่อจูงใจให้คนอเมริกันมีความสนใจที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น และ การที่คนอเมริกันได้สิทธิอย่างคนชาติในการจัดตั้งบริษัท หรือการได้สิทธิประโยชน์ในบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่นในประเทศไทย ก็เท่ากับว่าคนอเมริกันได้สิทธิในการจัดตั้งหรือถือหุ้นบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทยเท่าเทียมกับคนไทย ทั้งนี้ กฎหมายไทยยอมรับสิทธิของคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ได้มาจากสนธิสัญญา ดังนี้

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 มาตรา 16 ได้จำกัดสิทธิของคนต่างด้าวในการขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวไว้ โดยกำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ ต้องมีสัญชาติไทย ตามมาตรา 16 (1) (ข) ส่วนมาตรา 17 (1) (ก) นั้นได้จำกัดสิทธิของนิติบุคคลต่างด้าวในการถือหุ้นและการบริหารธุรกิจนำเที่ยว ไว้กล่าวคือ ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งเป็นนิติบุคคลจะต้องมีคุณสมบัติเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ถ้าเป็นหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ถ้าเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ทุนของบริษัทไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบจะต้องเป็นของบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย และกรรมการของบริษัทเกินกึ่งหนึ่งต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย สรุปได้ก็คือ บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดไว้เพื่อจำกัดสิทธิของคนต่างด้าวในการถือหุ้นและการบริหารธุรกิจนำเที่ยว และเพื่อไม่ให้คนอเมริกันถูกลบล้างสิทธิในการทำธุรกิจนำเที่ยวเท่าเทียมกับคนไทยดังกล่าว พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติรับรองสิทธิตามสนธิสัญญาไว้ในมาตรา 98 ดังต่อไปนี้

“ในกรณีที่ประเทศไทยมีความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รัฐมนตรีจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา 16 (1) (ข) และมาตรา 17 (1) (ก) และ (ข) ให้แก่ผู้มีสัญชาติของประเทศนั้นก็ได้”

บทบัญญัติข้างต้นเป็นการแสดงถึงการรับรู้สิทธิของคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ได้มาจากสนธิสัญญาเท่านั้น เพราะพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิโดยตรงแก่คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิตามสนธิสัญญาในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว แต่ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพิจารณาสนธิสัญญาว่าจะให้สิทธิเพียงใด

การที่มาตรา 98 นี้มิได้บัญญัติให้ยกเว้นคุณสมบัติแก่คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเท่าเทียมกับคนไทย ดังกฎหมายไทยฉบับอื่นที่มักจะเขียนยกเว้นไว้ในกฎหมาย แต่ได้ใช้วิธีการให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่จะประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวที่มีสิทธิตามสนธิสัญญาในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก็ได้ นั่นเท่ากับว่าพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ได้มอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาศึกษาถึงข้อผูกพันระหว่างประเทศต่างๆ รวมทั้งการเจรจากับประเทศคู่สัญญาก่อน แล้วจึงประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวเฉพาะในเรื่องที่มีข้อผูกพันเท่านั้น

4.2 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนต่างด้าว

ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ มาตรา 98 ที่กำหนดว่า

“ในกรณีที่ประเทศไทยมีความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รัฐมนตรีจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา 16 (1) (ข) และมาตรา 17 (1) (ก) และ (ข) ให้แก่ผู้มีสัญชาติของประเทศนั้นก็ได้”

มาตรา 98 นี้ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในการพิจารณาประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวที่ได้สิทธิในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามสนธิสัญญาในกรณี ดังต่อไปนี้

- 1) คุณสมบัติของบุคคลธรรมดา ตามมาตรา 16 (1) (ข)
- 2) คุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วน ตามมาตรา 17 (1) (ก)

3) คุณสมบัติของผู้ถือหุ้นของบริษัท จำกัด หรือบริษัท มหาชน จำกัด ตามมาตรา 17 (1) (ก)

4) คุณสมบัติของกรรมการบริษัท ตามมาตรา 17 (1) (ก)

5) คุณสมบัติของกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล ตามมาตรา 17 (1) (ข)

ผู้ศึกษา จึงได้ทำการศึกษาว่าคุณสมบัติในข้อใดบ้างที่ควรจะยกเว้นให้แก่คนต่างด้าวและคุณสมบัติในข้อใดบ้างที่ไม่ควรจะยกเว้นให้แก่คนต่างด้าว โดยพิจารณาตามข้อผูกพันระหว่างประเทศ

4.2.1 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่บุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ในกรณีบุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวนั้น เราจะต้องแยกกิจกรรมที่บุคคลธรรมดาต้องทำในธุรกิจนี้ ซึ่งอาจจะแยกเป็นการจัดตั้ง การจัดการ และการประกอบอาชีพ

คนอเมริกันได้สิทธิตามข้อ 4 วรรคหนึ่ง ของสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้

“คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับผลประติบัติอย่างคนชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดตั้ง ตลอดจนการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในวิสาหกิจทุกประเภท เพื่อประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์ อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่น ภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง”

ข้อบทข้างต้นนี้แสดงว่าคนอเมริกันจะมีสิทธิเท่าเทียมกับคนไทยในการจัดตั้งธุรกิจนำเที่ยวหรือได้มาซึ่งผลประโยชน์ในธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย

การจัดตั้งธุรกิจนำเที่ยว คือการจัดตั้งธุรกิจโดยคนอเมริกันสามารถทำการจดทะเบียนตั้งธุรกิจนั้นและคนอเมริกันสามารถเป็นเจ้าของกิจการนั้นแต่ผู้เดียว

ส่วนการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในธุรกิจนำเที่ยวนั้น จะหมายถึง การเข้าถือหุ้นหรือเข้าซื้อกิจการในธุรกิจนำเที่ยวที่ตั้งอยู่แล้ว

สำหรับสิทธิในการจัดการซึ่งสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-สหรัฐอเมริกา มิได้กล่าวถึง แต่เราก็ควรจะพิจารณาประเด็นนี้ตามหลักเหตุผลความเกี่ยวข้องระหว่างการลงทุนและการควบคุมบริหารธุรกิจ เมื่อเราให้สิทธิแก่คนอเมริกันในการเป็นเจ้าของธุรกิจ ก็ควรจะให้สิทธิในการควบคุมบริหารกิจการของธุรกิจนั้น

ในเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมกิจการนั้น พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ไม่ได้กล่าวไว้โดยเฉพาะ พระราชบัญญัติได้บัญญัติในเรื่องกรรมการของบริษัทไว้ในมาตรา 17 (1) (ก) ให้กรรมการเกินกึ่งหนึ่งต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งแสดงว่ากฎหมายไทยไม่มีนโยบายให้คนต่างด้าวเป็นกรรมการบริหารทางด้านนโยบายถึงกึ่งหนึ่ง หรือไม่ให้คนต่างด้าวเป็นผู้กำหนดนโยบายบริหารเด็ดขาด ต้องให้คนไทยซึ่งมีมากกว่ากึ่งหนึ่งเป็นฝ่ายกำหนดนโยบายบริหาร

ในการพิจารณาว่าจะให้คนสัญชาติอเมริกันมีอำนาจบริหารธุรกิจนำเที่ยวหรือไม่ นั้น เราควรจะนำเอาเรื่องการประชุมหารือพิจารณาด้วย เพราะการบริหารธุรกิจนี้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทย ก็ควรจะห้ามคนต่างด้าวบริหารธุรกิจนั้น หากมิใช่เป็นอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทย ก็ไม่ควรกีดกันคนต่างด้าวในการบริหารธุรกิจนั้น

สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ก็ได้คำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารธุรกิจกับการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพ โดยบัญญัติไว้ใน ข้อ 4 วรรค 3 ดังต่อไปนี้

“บทแห่งวรรค 1 ไม่รวมถึงการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพที่ได้สงวนไว้สำหรับคนชาติของภาคีแต่ละฝ่าย”

ข้อบทข้างต้นนี้ได้แสดงให้เห็นว่าคนอเมริกันซึ่งมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจ แต่สิทธินี้ไม่รวมถึงการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพที่ได้สงวนไว้สำหรับคนไทย เมื่อสิทธิที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจนำเที่ยวของคนอเมริกันไม่รวมถึงสิทธิการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพที่ได้สงวนไว้สำหรับคนไทย จึงเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่จะประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกัน

ตามมาตรา 98 ว่าให้คนอเมริกันจัดตั้งธุรกิจนำเที่ยวได้โดยได้รับการยกเว้นคุณสมบัติสัญชาติไทย โดยอาจจะตั้งเงื่อนไขห้ามคนอเมริกันบริหารธุรกิจเอง

4.2.2 นิติบุคคล

1) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วน

การประกอบการห้างหุ้นส่วน คือ ธุรกิจที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป รับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกิจการ โดยตกลงจะออกทุนตามส่วนที่ตกลงกันได้ และถ้าดำเนินกิจการมีกำไรหรือขาดทุน ก็จะแบ่งกันตามส่วนของเงินที่นำมาลงทุน หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วน มีลักษณะสำคัญและมีหน้าที่ ดังนี้ คือ

ก) ต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้าง โดยไม่มีการจำกัดจำนวน

ข) ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบด้วยกัน

ดังนั้น ในการพิจารณายกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วน ตามมาตรา 17 (1) (ก) นั้น เราควรจะพิจารณาในแนวเดียวกันกับคุณสมบัติของบุคคลธรรมดา โดยแยกอำนาจหน้าที่ของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนออกเป็นเรื่องการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน เรื่องการจัดการห้างหุ้นส่วน และเรื่องการประกอบอาชีพ คนอเมริกันผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบจะได้รับสิทธิตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเฉพาะในเรื่องการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน แต่ไม่ได้รับสิทธิในเรื่องการจัดการและเรื่องการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว

เราจึงอาจสรุปได้ว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อาจประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันที่จะเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนตามมาตรา 98 โดยอาจมีเงื่อนไข ห้ามคน

อเมริกันผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการหรือผู้บริหารกิจการของห้างหุ้นส่วนที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยว

2) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน จำกัด

ในเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ถือหุ้นของบริษัท จำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด นั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงอำนาจหน้าที่ของผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องการบริหารจัดการบริษัท จึงไม่ต้องศึกษาถึงประเด็นเกี่ยวกับการจัดการและการประกอบอาชีพ แต่จะพิจารณาเฉพาะสิทธิในการถือหุ้นเท่านั้น

ผู้ถือหุ้น (Stockholder) มีความสำคัญต่อองค์กรทางธุรกิจเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ถือหุ้นเป็นเจ้าของธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย ตามสัดส่วนของจำนวนหรือมูลค่าของหุ้น เช่น นาย ก ถือหุ้นในบริษัทร้อยละ 51 ของมูลค่าหุ้นทั้งหมด หมายความว่า นาย ก เป็นเจ้าของบริษัทร้อยละ 51 ซึ่งแม้จะถือหุ้นเพียง 1 หุ้น ก็ถือได้ว่าเป็นเจ้าของบริษัทเช่นกัน

ผู้ถือหุ้น (Stockholder) หมายถึง ผู้ถือหุ้นอยู่ในธุรกิจหรือเจ้าของกิจการที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ห้างหุ้นส่วน จำกัด บริษัทเอกชน จำกัด หรือ บริษัทมหาชน จำกัด และผู้ถือหุ้นเป็นผู้ได้ประโยชน์ (Stakeholder) ที่สำคัญที่สุดของธุรกิจ เป็นผู้ได้ประโยชน์ขั้นในสุดของธุรกิจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตหรือการหยุดชะงักของธุรกิจมากที่สุด การบริหารธุรกิจจึงต้องให้ความสำคัญและให้ผู้ถือหุ้นได้ประโยชน์จากธุรกิจอย่างยุติธรรม หรือมีจริยธรรมทางธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันผู้ถือหุ้นไม่เพียงแต่หวังผลกำไรเพียงอย่างเดียว แต่ต้องรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมอีกด้วย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไป ผู้ถือหุ้นมีจุดมุ่งหมายในการถือหุ้น 3 ประการ คือ

ก) จุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ ผู้ถือหุ้นต้องการผลกำไรและมูลค่าทางเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น ได้รับสิทธิพิเศษในการลงทุน ได้รับการลดหย่อนดอกเบี้ยและเงื่อนไขบางประการทางการเงิน หรือมีความมั่นคงในการลงทุน เหล่านี้เป็นต้น

ข) จุดมุ่งหมายทางด้านสังคม ผู้ถือหุ้นต้องการการยอมรับทางสังคม โดยเฉพาะได้ถือหุ้นในบริษัทที่มีเกียรติและมีชื่อเสียงในฐานะที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรม มีคุณธรรม และมีบรรษัทภิบาล

ค) จุดมุ่งหมายในการจะควบคุมกิจการของธุรกิจ ผู้ถือหุ้นต้องการที่จะมีอำนาจเหนือผู้ถือหุ้นอื่นๆ เพื่อใช้อำนาจนั้นในการควบคุมกิจการของบริษัท หรือเพื่อใช้ในการเปลี่ยนแปลงกิจการของบริษัท³

ส่วนความสำคัญของผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชนจำกัด นั้น เนื่องจากบริษัทมหาชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาตลาดทุน ด้วยการระดมเงินทุนระยะยาวจากประชาชน เพื่อนำไปใช้ประกอบกิจการที่สำคัญๆ ในทางเศรษฐกิจ เช่น กิจการอุตสาหกรรม การค้าและการเงิน บริษัทมหาชนนั้นจะมีการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการนั้นๆ ไปสู่ประชาชนผู้ถือหุ้น แทนที่จะให้ผลประโยชน์นั้นตกอยู่กับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม โดยบริษัทมหาชน นั้น มีลักษณะสำคัญ คือ

1) บริษัทมหาชนมีการจัดตั้งได้ 2 กรณี ดังนี้คือ

ก) โดยการตั้งเป็นบริษัทมหาชนจำกัดขึ้นใหม่

ข) โดยการแปรสภาพจากบริษัทจำกัดมาเป็นบริษัทมหาชนจำกัด

2) บริษัทมหาชนจำกัดต้องมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 100 คน รวมทั้งนิติบุคคล ผู้ถือหุ้นของบริษัทมหาชนจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

3) ผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ

4) หุ้นแต่ละหุ้นต้องมีมูลค่าเท่ากัน และมีมูลค่าหุ้นละไม่ต่ำกว่า 5 บาท

5) ต้องมีผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลธรรมดาถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด และผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาคนหนึ่งๆ นั้นจะถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 0.6 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด

³ ดร. สุธรรม รัตนโชติ, สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี, 2548

หุ้นที่เหลือจากบุคคลธรรมดาถืออื่น บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลถือก็ได้ แต่ผู้ถือหุ้นที่เหลือรายหนึ่งให้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด

ในการนับจำนวนผู้ถือหุ้น ในกรณีที่ถือหุ้นร่วมกัน ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นเท่ากับหรือน้อยกว่าจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้นเป็นเกณฑ์ แต่ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นมากกว่าจำนวนหุ้นที่ถือให้นับจำนวนหุ้นที่ถือเป็นเกณฑ์ แต่ทั้งนี้เมื่อได้นับผู้ถือหุ้นรายใดในกรณีใดแล้ว ห้ามมิให้นับผู้ถือหุ้นรายนั้นซ้ำอีก

6) ทุนจดทะเบียนของบริษัทมหาชนจำกัดตั้งไม่น้อยกว่า 5 ล้านบาท

สำหรับบทบาทของผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชนนั้น เมื่อได้ลงทุนซื้อหุ้นในบริษัท ผู้ถือหุ้นก็จะมีฐานะเป็นเจ้าของกิจการของบริษัทนั้น มีส่วนร่วมทั้งในกำไรและขาดทุนของกิจการ และยังสามารถใช้สิทธิของตนในการบริหารกิจการของบริษัทและตรวจสอบการทำงานของฝ่ายจัดการ ซึ่งวิธีการง่ายๆ ก็คือการใช้สิทธิออกเสียงในการประชุมผู้ถือหุ้น และสิทธิต่างๆ ที่สำคัญของผู้ถือหุ้น ซึ่งถือเป็นสิทธิหลักๆ ที่ผู้ถือหุ้นได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายหลักทรัพย์ และกฎหมายมหาชน มีดังนี้⁴

ก) สิทธิในการรับทราบข้อมูล อาทิ หลังจากการลงทุนไปแล้ว ผู้ลงทุนควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของบริษัทที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาประโยชน์ของตนเอง เช่น การเปลี่ยนแปลงนโยบายของบริษัท การเปลี่ยนแปลงซึ่งแหล่งข้อมูลหลักๆ มาจากหนังสือเชิญประชุมผู้ถือหุ้น รายงานประจำปี

ข) สิทธิที่เกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้น หมายถึง สิทธิในการเข้าประชุมผู้ถือหุ้น ทั้งประชุมสามัญประจำปีและประชุมวิสามัญ เพื่อรับฟังผลการดำเนินงานของบริษัทในรอบปีที่ผ่านมา รวมถึงการใช้สิทธิออกเสียงตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ของบริษัท

⁴ คู่มือผู้ถือหุ้นฉบับกระเปาะ, สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, www.sec.or.th

ค) สิทธิในการเพิ่มวาระการประชุม หากเห็นว่าวาระการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทยังไม่ครบถ้วน ผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 5% ของสิทธิออกเสียงทั้งหมดสามารถแจ้งคณะกรรมการบริษัทเพื่อขอเพิ่มวาระการประชุมผู้ถือหุ้นก่อนการประชุมได้

ง) สิทธิในการเพิกถอนมติที่ประชุม หากเห็นว่าการประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 5% ของสิทธิออกเสียงทั้งหมดสามารถร้องขอต่อศาลสั่งเพิกถอนมติในการประชุมได้ภายใน 1 เดือน นับแต่วันประชุม

จ) สิทธิในการฟ้องร้องคดี ผู้ถือหุ้นสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายหากผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหายจากการที่กรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทเปิดเผยข้อมูลในเอกสารสำคัญ เช่น งบการเงิน ข้อมูลประกอบการขอมติ เป็นต้น

ฉ) ฟ้องเรียกคืนผลประโยชน์ หากกรรมการหรือผู้บริหารได้รับผลประโยชน์มาโดยมิชอบจากการไม่ทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์สุจริต ผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่า 5% สามารถฟ้องเรียกคืนผลประโยชน์ให้กับบริษัทได้ (หากบริษัทไม่ฟ้อง)

ช) สิทธิในการได้รับความคุ้มครอง เป็นต้น

ตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ข้อ 4 วรรค 1 คนอเมริกันได้รับผลปฏิบัติอย่างคนชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดตั้งและการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในบริษัทที่ทำธุรกิจทุกประเภทหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ คนอเมริกันได้สิทธิเท่าเทียมกับคนไทยในเรื่องเกี่ยวกับการถือหุ้นของบริษัท จำกัด หรือบริษัท มหาชน จำกัด เมื่อคนไทยสามารถถือหุ้นทั้งหมดของบริษัท คนอเมริกันก็สามารถถือหุ้นทั้งหมดของบริษัท

เราจึงอาจสรุปได้ว่า ในประเด็นเกี่ยวกับการถือหุ้นของบริษัท รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรจะต้องใช้อำนาจตามมาตรา 98 ออกประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่ผู้ถือหุ้นที่มีสัญชาติอเมริกันในบริษัท จำกัด หรือบริษัท มหาชน จำกัด ที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย

4.2.3 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของกรรมการบริษัท

โดยทั่วไปกรรมการของบริษัทไม่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องการจัดการ กรรมการจะมีหน้าที่ในเรื่องกำหนดนโยบายในการจัดการและตรวจสอบกิจการของบริษัท เราจึงไม่ควรห้ามคนอเมริกันเป็นกรรมการของบริษัทที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยว เพราะการอนุญาตให้คนอเมริกันเป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทได้ ก็จะต้องให้ผู้ถือหุ้นอเมริกันมีสิทธิในการกำหนดนโยบายและสิทธิในการตรวจสอบกิจการ ซึ่งเป็นสิทธิที่ควบคู่กัน

ฉะนั้น ในการใช้อำนาจตามมาตรา 98 ของรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อาจออกประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่กรรมการของบริษัทที่มีสัญชาติอเมริกัน โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่มีหน้าที่ในการจัดการกิจการของบริษัท

4.2.4 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล

กรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล คือ ผู้ซึ่งทำหน้าที่บริหารกิจการของบริษัท เป็นบุคคลซึ่งจะต้องทำงานโดยการใช้วิชาชีพหรืออาชีพ โดยสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติให้เป็นเรื่องที่อยู่นอกขอบเขตการให้การปฏิบัติอย่างคนชาติ

เราจึงไม่จำเป็นต้องให้คนอเมริกันได้สิทธิในการประกอบวิชาชีพและการประกอบอาชีพเท่าเทียมกับคนไทย หรือจะมีการกีดกันคนอเมริกันในการเป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลก็ได้

ในกรณีที่รัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยตามมาตรา 98 ของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ก็ควรจะประกาศห้ามคนอเมริกันเป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล หรือไม่ยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันในการเป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลก็ได้

ปัจจุบันจากข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า นับตั้งแต่เดือนมีนาคม 2543 จนถึงเดือนมิถุนายน 2555 มีการอนุญาตและออกหนังสือรับรองให้คนต่างด้าวประกอบ

ธุรกิจรวมทั้งสิ้น 5,882 ราย โดยเป็นการอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจ 3,035 ราย ออกหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจตามที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน 1,670 ราย และออกหนังสือรับรองตามสนธิสัญญา 1,177 ราย ทั้งนี้ คนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาต และหนังสือรับรองมีการแจ้งเลิกประกอบธุรกิจและถูกเพิกถอนใบอนุญาต(1) 1,070 ราย คงอยู่ 4,812 ราย ดังตารางต่อไปนี้⁵

ธุรกิจบัญชีท้าย		อนุญาต	หนังสือรับรอง		รวม	เลิก/ ถอน	คง อยู่
			ส่งเสริมการ ลงทุน	สนธิสัญญา (3)			
บัญชี หนึ่ง	ม.ค.-มีย. 55	-	-	-	-	-	-
	มค.-ธค. 54	-	-	1	1	-	1
	มีค.43-มีย. 55	-	-	1	1	-	1
บัญชี สอง	ม.ค.-มีย. 55	-	3	-	3	1 ⁽²⁾	2
	มค.-ธค. 54	-	5	4	9	-	9
	มีค.43-มีย. 55	-	41	11	52	3	49
บัญชี สาม	ม.ค.-มีย. 55	154	135	40	329	56 ⁽²⁾	273
	มค.-ธค. 54	260	248	105	613	125 ⁽²⁾	488
	มีค.43-มีย. 55	3,035	1,629	1,165	5,829	1,067	4,762
รวม (1+2+3)	มีค. 43 - มีย. 55	3,035	1,670	1,177	5,882	1,070	4,812
เลิก/ ถอน	มีค. 43 - มีย. 55	896	61	113	1,070		
คงอยู่	มีค. 43- มีย. 55	2,139	1,609	1,064	4,812		

⁵ ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า <http://www.dbd.go.th/mainsite/>

หมายเหตุ (1) การเพิกถอนใบอนุญาต จำนวน 3 ราย เนื่องจากผู้ได้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเรื่องที่กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร โดยทั้ง 3 ราย ประกอบธุรกิจสำนักงานผู้แทน

(2) จำนวนใบอนุญาตและหนังสือรับรองที่เลิก เป็นการแจ้งเลิกของผู้ที่ได้รับใบอนุญาต/หนังสือรับรองในปีอื่นๆ ที่ผ่านมาด้วย ไม่ได้เป็นการแจ้งเลิกเฉพาะผู้ที่ได้รับใบอนุญาต/หนังสือรับรองในเดือนหรือปีที่แสดงเท่านั้น

(3) คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา สามารถขอหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติได้ทุกบัญชี ยกเว้นธุรกิจ 6 ประเภทที่หากประสงค์จะประกอบธุรกิจจะต้องยื่นขออนุญาตเช่นเดียวกับชาติอื่น ได้แก่ 1. การคมนาคม 2. การขนส่ง 3. การดูแลทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น 4. การธนาคารที่เกี่ยวข้องกับการหน้าที่รับฝากเงิน 5. การแสวงหาประโยชน์จากที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น และ 6. การค้าภายในเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พื้นเมือง

จากตารางดังกล่าว พบว่า จำนวนของผู้ที่เข้ามาขอรับการอนุญาตประกอบธุรกิจและขอหนังสือรับรองการประกอบธุรกิจ โดยอาศัยสิทธิตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม 2543 จนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2555 มีจำนวนรวม 1,177 ราย คิดเป็นร้อยละ 20 ของจำนวนผู้ขอรับอนุญาตทั้งหมด และเป็นการขออนุญาตในการประกอบธุรกิจต่างๆ ในบัญชีสาม ท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะให้มีการพิจารณาประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่ผู้ที่มีสิทธิประกอบธุรกิจในประเทศไทยตามสนธิสัญญาทางไมตรี ดังแนวทางในข้อ 3.6

4.3 แนวทางในการพิจารณาอนุญาตในการประกอบธุรกิจและยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนสัญชาติอเมริกันที่ได้สิทธิในการประกอบธุรกิจตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ระหว่างราชอาณาจักรไทย กับ สหรัฐอเมริกา

เนื่องจากในปัจจุบันมีคนต่างด้าวสัญชาติอเมริกัน สนใจเข้ามาประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ ในประเทศไทยเป็นจำนวนมากขึ้น อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น แนวทางในการประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยนั้นมีกรณีที่จะต้องประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติ บางกรณีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16 (1) (ก) และ (ข) และมาตรา 17 (ก) (ข) ของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ซึ่งอาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว โดยมีเงื่อนไขห้ามคนอเมริกันผู้นั้นบริหารธุรกิจนำเที่ยวเอง

2) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันที่จะเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วน โดยมีเงื่อนไขห้ามคนอเมริกันผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบทำหน้าที่เป็นผู้บริหารกิจการของห้างหุ้นส่วน

3) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่ผู้ถือหุ้นสัญชาติอเมริกันของบริษัท จำกัด หรือ บริษัท มหาชน จำกัด

4) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของกรรมการสัญชาติอเมริกันของบริษัท โดยมีเงื่อนไขห้ามกรรมการสัญชาติอเมริกันทำหน้าที่ในเรื่องการจัดการกิจการของบริษัท

5) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล ไม่ต้องประกาศยกเว้นคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 98 ของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ก็ได้

เราอาจสรุปได้ว่า คุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยมี 3 กรณีที่ควรประกาศยกเว้นให้แก่คนอเมริกัน โดยมีเงื่อนไขและมีหนึ่งกรณีที่ควรประกาศยกเว้นให้คนอเมริกันโดยไม่มีเงื่อนไข และมีกรณีหนึ่งที่ไม่ควรประกาศยกเว้นให้

การที่มาตรา 98 ไม่บัญญัติยกเว้นคุณสมบัติแก่คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเท่าเทียมกับคนไทย และให้อำนาจแก่รัฐมนตรีที่จะประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวก็ได้ เราจะต้องศึกษาสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีที่รัฐมนตรีประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวที่มีสิทธิตามสนธิสัญญาเดิม และกรณีที่รัฐมนตรีไม่ประกาศยกเว้นคุณสมบัติ

กรณีที่ 1 ในกรณีที่รัฐมนตรีเห็นว่าประเทศไทยมีข้อผูกพันระหว่างประเทศตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ที่ให้คนอเมริกันมีสิทธิเท่าเทียมกับคนไทยในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและออกประกาศยกเว้นคุณสมบัติเรื่องสัญชาติไทย โดยมีเงื่อนไขตามมาตรา 16 (1) (ข) และมาตรา 17 (1) (ก) ให้แก่คนอเมริกัน คนอเมริกันก็ได้สิทธิในการประกอบธุรกิจเช่นเดียวกับคนไทย ทั้งในด้านการถือหุ้นและการเป็นกรรมการธุรกิจนำเที่ยว ปัญหาการละเมิดข้อผูกพันระหว่างประเทศก็ไม่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ ในการใช้อำนาจของรัฐมนตรี ตามมาตรา 98 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 หากเห็นว่าสนธิสัญญาดังกล่าวเป็นเรื่องใหญ่และเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อาจขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี โดยขอให้มีการพิจารณาและลงมติ ให้มีผลออกมาเป็นมติของคณะรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นคำสั่งการในทางบริหารและเป็นผลการพิจารณาตัดสินใจของคณะรัฐมนตรี หรือรัฐบาลเอง เพื่อให้ส่วนราชการ หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการหรือถือปฏิบัติต่อไป ก็จะทำให้เกิดการอนุญาตในเรื่องดังกล่าวได้ง่ายขึ้น เนื่องจากได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี หรือรัฐบาลแล้ว ทั้งนี้ โดยทั่วไปมติคณะรัฐมนตรี จะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ หรืออาจกำหนดวันที่มีผลใช้บังคับไว้เป็นการเฉพาะก็ได้

กรณีที่ 2 โดยที่พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ได้ใช้ถ้อยคำว่า “รัฐมนตรีจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา 16 (1) (ข) และมาตรา 17 (1) (ก) และ (ข) ให้แก่ผู้มีสัญชาติของประเทศนั้นก็ได้” ทำให้ตีความไปได้สองทางว่า รัฐมนตรีอาจจะไม่ประกาศยกเว้นคุณสมบัติ หรือประกาศยกเว้น

คุณสมบัติก็ได้ด้วย เพราะบทบัญญัติกฎหมายในข้อนี้ไม่ได้บังคับให้รัฐมนตรีประกาศ ยกเว้นคุณสมบัติตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำไว้ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการหารือกับ ภาควิชาสัญญาได้

ในกรณีที่ไม่มีการประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของผู้ ประกอบธุรกิจนำเข้า ถ้าไม่มีคนอเมริกันขอประกอบธุรกิจนำเข้า ปัญหาก็ไม่เกิดขึ้น เช่นกัน แต่ถ้ามีคนอเมริกันขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเข้าก็คงจะถูกปฏิเสธ เพราะ ขัดกับคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติ คนอเมริกันก็คงจะต้องร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ หากไม่ ได้ผลก็ควรจะยื่นเรื่องต่อศาลยุติธรรม โดยเฉพาะศาลปกครอง เพราะเป็นกรณีที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาไม่ประกาศยกเว้นคุณสมบัติทางด้าน สัญชาติตามที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ และอาจถูกฟ้องเป็นกรณีละเว้นการปฏิบัติ หน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในการไม่ประกาศให้สิทธิตาม สนธิสัญญาแก่คนอเมริกัน

ศาลยุติธรรมไม่ควรจะวินิจฉัยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬาออกประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติให้แก่คนอเมริกัน เพราะการใช้ สนธิสัญญาเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่าย บริหารหรือรัฐบาล⁶

คนอเมริกันที่ไม่ได้รับสิทธิตามสนธิสัญญาก็อาจจะขอให้รัฐบาล สหรัฐอเมริกา นำเรื่องนี้ขึ้นหารือกับฝ่ายรัฐบาลไทย เรื่องก็คงจะยุติได้โดยฝ่ายไทยออก ประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนอเมริกัน หรือฝ่ายรัฐบาลสหรัฐอเมริกา อาจจะตกลง กับฝ่ายไทยให้เก็บเรื่องไว้ เพราะอาจเห็นว่าคนอเมริกันมีผลประโยชน์น้อยในธุรกิจนี้ หรืออาจจะแลกเปลี่ยนเรื่องนี้กับเรื่องอื่นก็ได้

⁶ สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร, กฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศและการ ลงทุน หน่วยที่ 13 การลงทุนในธุรกิจบริการ, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553)., หน้า 13-52

นอกจากนี้ ในส่วนของการประกอบธุรกิจนำเที่ยว นั้น เนื่องจากสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ได้ทำขึ้นระหว่าง ราชอาณาจักรไทย กับ สหรัฐอเมริกา จึงทำให้คนอเมริกันได้รับสิทธิในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้ตามสนธิสัญญา จึงเป็นหน้าที่ของประเทศไทยในการออกใบอนุญาตให้ประเทศตามสนธิสัญญาตามข้อผูกพัน อนึ่ง ในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคการค้าเสรี ประเทศไทยได้มีการทำการค้าระหว่างประเทศกับประเทศอื่นอย่างกว้างขวางขึ้น ซึ่งประเทศไทยได้ทำความตกลงเกี่ยวกับการค้ากับนานาประเทศ หากจะมองเรื่องผลประโยชน์ของไทยในด้านการท่องเที่ยว หากมีการเปิดกว้างให้แก่ประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศญี่ปุ่น กลุ่มประเทศประชาคมยุโรป หรือ EU หรือในระหว่างอาเซียนด้วยตนเอง อาจใช้วิธีการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมโดยใช้หลักกีดกันที่กีดกันปฏิบัติ หมายถึง คนไทยมีสิทธิตั้งบริษัทท่องเที่ยวในยุโรป อาเซียน หรือเปิดกว้างให้ทั่วโลกได้ เพราะเศรษฐกิจไทยดีแล้ว อุตสาหกรรมของไทยเข้มแข็ง แต่การตั้งธุรกิจนำเที่ยว ควรคำนึงถึงกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของเรื่องนำเที่ยวของคนไทยด้วย คนต่างชาติมีสิทธิเฉพาะเป็นเจ้าของ กรรมการ มีสิทธิควบคุมนโยบาย แต่ไม่มีอำนาจบริหารเพื่อมิให้ขัดกับกฎหมายเกี่ยวกับประกอบอาชีพของคนไทย ซึ่งอาจกำหนดเงื่อนไขการออกใบอนุญาต แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่มีสิทธิประกอบธุรกิจตามสนธิสัญญา ฯ เพราะคนไทยมีสิทธิตั้งบริษัทนำเที่ยวในอเมริกาได้ โดยไม่ต้องอาศัยสนธิสัญญาฯ ประเภทที่สอง เป็นผู้ที่ไม่มีสิทธิประกอบธุรกิจตามสนธิสัญญาฯ เพราะการประกอบธุรกิจขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ หากคนไทยต้องการไปประกอบธุรกิจในประเทศที่ไม่ได้ทำสนธิสัญญาต่อกัน คนไทยก็ต้องขอใบอนุญาตตั้งบริษัทนำเที่ยวตามหลักกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ หากคนชาติอื่นมีความประสงค์จะมาประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย ก็ต้องขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจภายใต้กฎหมายภายในของไทยเช่นเดียวกัน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวในประเทศไทย รวมทั้งศึกษาสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยและสหรัฐอเมริกาแล้วสรุปได้ว่า

สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยและสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2509 กำหนดให้นักลงทุนที่เป็นคนชาติอเมริกันสามารถเข้าสู่ตลาดการลงทุนในประเทศไทยได้โดยผ่านสนธิสัญญา และได้กำหนดหลักการให้คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด จะได้รับผลปฏิบัติเยี่ยงคนชาติในเรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้ง การได้มาซึ่งผลประโยชน์ในวิสาหกิจทุกประเภท ให้สามารถประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่นภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งได้โดยเสรี รวมถึงไม่ต้องเสียภาษีและค่าธรรมเนียมมากกว่าคนชาติ ตลอดจนได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับที่คนไทยและบริษัทไทยได้รับ ทั้งนี้คนชาติและบริษัทอเมริกันที่จะขอใช้สิทธิตามสนธิสัญญานี้ได้ คือ

- 1) บุคคลธรรมดาที่ถือสัญชาติอเมริกัน
- 2) บริษัทอเมริกันที่จัดตั้งขึ้น หรือ จัดทะเบียนภายใต้กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา และไม่มีคนชาติของประเทศที่สามอื่นมีผลประโยชน์ควบคุมโดยตรงหรือทางอ้อมในกรรมสิทธิ์หรือในการอำนวยการบริษัท
- 3) วิสาหกิจอเมริกันที่จัดตั้งขึ้นในราชอาณาจักรไทยในรูปนิติบุคคลจดทะเบียนตามกฎหมายไทยและมีคนชาติหรือบริษัทอเมริกันเป็นเจ้าของหรือผู้ควบคุม

สนธิสัญญานี้ ได้กำหนดยกเว้นธุรกิจบางประเภทที่ไม่ตกอยู่ภายใต้สนธิสัญญานี้ คือ ธุรกิจเกี่ยวกับการคมนาคม การขนส่ง หน้าที่รับดูแลทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคารที่เกี่ยวกับหน้าที่รับฝากเงิน การแสวงหาประโยชน์จากที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือ การค้าภายในเกี่ยวกับผลผลิตทางเกษตร

พื้นเมือง ดังนั้น นอกจากธุรกิจที่กล่าวมาแล้ว คนต่างด้าวอเมริกันสามารถประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้

สำหรับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวนั้น ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ใช้บังคับอยู่ และเป็นกฎหมายเฉพาะ ธุรกิจนำเที่ยวจึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 13 ที่ได้บัญญัติไว้ ดังนี้ "มาตรา 13 ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดเรื่องการถือหุ้น การเป็นหุ้นส่วนหรือการลงทุนของคนต่างด้าว การอนุญาต หรือการห้ามคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจบางประเภท หรือกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวไว้เป็นประการใด ให้ใช้บังคับตามกฎหมายดังกล่าวและมีให้นำความในพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับในส่วนที่มีกฎหมายอื่นกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้ว"

และพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว ต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยไว้ในมาตรา 16 (1) (ข)

สำหรับนิติบุคคลที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 มาตรา 17 ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ ดังนี้

มาตรา 17 ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งเป็นนิติบุคคลต้อง

1) มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

ก) เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบเป็นผู้มีสัญชาติไทย ถ้าเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน จำกัด ทุนของบริษัทไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดต้องเป็นของบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย และกรรมการของบริษัทเกินกึ่งหนึ่งต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย

ข) กรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16

เราจึงอาจสรุปการประกอบธุรกิจนำเที่ยวในเรื่องการถือหุ้นและการบริหารกิจการนำเที่ยวเป็น 3 กรณี

- 1) คนต่างด้าวไม่มีสิทธิที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว
- 2) ห้ามหุ้นส่วนนิติบุคคล คนต่างด้าวจะเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบไม่ได้
- 3) บริษัทจำกัด คนต่างด้าวจะต้องถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 49 และคนต่างด้าวเป็นกรรมการน้อยกว่ากึ่งหนึ่ง รวมทั้งคนต่างด้าวจะเป็นผู้บริหารที่มีอำนาจจัดการแทนบริษัทไม่ได้

คนต่างด้าวทั่วไปจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมรดกเทศก์ข้างต้น นอกจากกรณีทั่วไปแล้ว ยังมีคนต่างด้าวที่ได้สิทธิตามสนธิสัญญาและอาจจะได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนไทย ดังนี้

5.1.1 สิทธิของคนอเมริกันในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามสนธิสัญญาสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-สหรัฐอเมริกา ข้อ 4 วรรค 1 ได้บัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้

“Nationals and companies of either Party shall be accorded national treatment with respect to establishing, as well as acquiring interests in, enterprises of all types for engaging in commercial, industrial, financial and other business activities within the territories of the other Party.”

การที่คนอเมริกันได้สิทธิอย่างคนชาติในการจัดตั้งบริษัท หรือการได้สิทธิประโยชน์ในบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่นในประเทศไทย ก็เท่ากับว่าคนอเมริกันได้สิทธิในการจัดตั้งหรือถือหุ้นบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทยเท่าเทียมกับคนไทย

5.1.2 กฎหมายไทยยอมรับสิทธิของคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ได้มาจากสนธิสัญญา

พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 กำหนดให้คนอเมริกันมีสิทธิในการทำธุรกิจนำเที่ยวเท่าเทียมกับคนไทยในมาตรา 98 ดังต่อไปนี้

“ในกรณีที่ประเทศไทยมีความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รัฐมนตรีจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา 16 (1) (ข) และมาตรา 17 (1) (ก) และ (ข) ให้แก่ผู้มีสัญชาติของประเทศนั้นก็ได้”

บทบัญญัติข้างต้นเป็นการแสดงถึงการรับรู้สิทธิของคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ได้มาจากสนธิสัญญานั้น เพราะพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิโดยตรงแก่คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิตามสนธิสัญญาในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว แต่ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพิจารณาสนธิสัญญาว่าจะให้สิทธิเพียงใด

การที่มาตรา 98 นี้มิได้บัญญัติให้ยกเว้นคุณสมบัติแก่คนต่างด้าวที่ได้รับสิทธิในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวเท่าเทียมกับคนไทย ดังกฎหมายไทยฉบับอื่นที่มักจะเขียนยกเว้นไว้ในกฎหมาย แต่ได้ใช้วิธีการให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่จะประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวที่มีสิทธิตามสนธิสัญญาในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก็ได้นั้น เท่ากับว่าพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ได้มอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาศึกษาถึงข้อผูกพันระหว่างประเทศต่างๆ รวมทั้งการเจรจากับประเทศคู่สัญญาก่อน แล้วจึงประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวเฉพาะในเรื่องที่มีข้อผูกพันเท่านั้น

5.1.3 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนต่างด้าว

ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ มาตรา 98 ที่กำหนดว่า

“ในกรณีที่ประเทศไทยมีความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รัฐมนตรีจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติ

ตามมาตรา 16 (1) (ข) และมาตรา 17 (1) (ก) และ (ข) ให้แก่ผู้มีสัญชาติของประเทศนั้นก็ได้”

มาตรา 98 นี้ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในการพิจารณาประกาศยกเว้นคุณสมบัติให้แก่คนต่างด้าวที่ได้สิทธิในการประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามสนธิสัญญาในกรณี ดังต่อไปนี้

- 1) คุณสมบัติของบุคคลธรรมดา ตามมาตรา 16 (1) (ข)
- 2) คุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วน ตามมาตรา 17 (1) (ก)
- 3) คุณสมบัติของผู้ถือหุ้นของบริษัท จำกัด หรือบริษัท มหาชน จำกัด ตามมาตรา 17 (1) (ก)
- 4) คุณสมบัติของกรรมการบริษัท ตามมาตรา 17 (1) (ก)
- 5) คุณสมบัติของกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล ตามมาตรา 17 (1) (ข)

ผู้ศึกษา จึงได้ทำการศึกษาว่าคุณสมบัติในข้อใดบ้างที่ควรจะยกเว้นให้แก่คนต่างด้าวและคุณสมบัติในข้อใดบ้างที่ไม่ควรจะยกเว้นให้แก่คนต่างด้าว โดยพิจารณาตามข้อผูกพันระหว่างประเทศ

5.1.4 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่บุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ในกรณีบุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวนั้น เราจะต้องแยกกิจกรรมที่บุคคลธรรมดาต้องทำในธุรกิจนี้ ซึ่งอาจจะแยกเป็นการจัดตั้ง การจัดการ และการประกอบอาชีพ

คนอเมริกันได้สิทธิตามข้อ 4 วรรคหนึ่ง ของสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งบัญญัติไว้ ดังนี้

“คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับผลปฏิบัติอย่างคนชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดตั้ง ตลอดจนการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในวิสาหกิจทุกประเภท เพื่อ

ประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์ อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่น ภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง"

ข้อบทข้างต้นนี้แสดงว่าคนอเมริกันจะมีสิทธิเท่าเทียมกับคนไทยในการจัดตั้งธุรกิจนำเข้าหรือได้มาซึ่งผลประโยชน์ในธุรกิจนำเข้าเที่ยวในประเทศไทย

การจัดตั้งธุรกิจนำเข้าเที่ยว คือการจัดตั้งธุรกิจโดยคนอเมริกันสามารถทำการจดทะเบียนตั้งธุรกิจนั้นและคนอเมริกันสามารถเป็นเจ้าของกิจการนั้นแต่ผู้เดียว

ส่วนการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในธุรกิจนำเข้าเที่ยวนั้น จะหมายถึง การเข้าถือหุ้นหรือเข้าซื้อกิจการในธุรกิจนำเข้าเที่ยวที่ตั้งอยู่แล้ว

สำหรับสิทธิในการจัดการซึ่งสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจไทย-สหรัฐอเมริกา มิได้กล่าวถึง แต่เราก็ควรจะพิจารณาประเด็นนี้ตามหลักเหตุผลความเกี่ยวโยงระหว่างการลงทุนและการควบคุมบริหารธุรกิจ เมื่อเราให้สิทธิแก่คนอเมริกันในการเป็นเจ้าของธุรกิจ ก็ควรจะให้สิทธิในการควบคุมบริหารกิจการของธุรกิจนั้น

ในเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมกิจการนั้น พระราชบัญญัติธุรกิจนำเข้าเที่ยวและมัดคุเทศก์ ไม่ได้กล่าวไว้โดยเฉพาะ พระราชบัญญัติได้บัญญัติในเรื่องกรรมการของบริษัทไว้ในมาตรา 17 (1) (ก) ให้กรรมการเกินกึ่งหนึ่งต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งแสดงว่ากฎหมายไทยไม่มีนโยบายให้คนต่างด้าวเป็นกรรมการบริหารทางด้านนโยบายถึงกึ่งหนึ่ง หรือไม่ให้คนต่างด้าวเป็นผู้กำหนดนโยบายบริหารเด็ดขาด ต้องให้คนไทยซึ่งมีมากกว่ากึ่งหนึ่งเป็นฝ่ายกำหนดนโยบายบริหาร

ในการพิจารณาว่าจะให้คนสัญชาติอเมริกันมีอำนาจบริหารธุรกิจนำเข้าเที่ยวหรือไม่ นั้น เราควรจะนำเอาเรื่องการประกอบอาชีพมาร่วมพิจารณาด้วย เพราะการบริหารธุรกิจนี้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทย ก็ควรจะห้ามคนต่างด้าวบริหารธุรกิจนั้น หากมิใช่เป็นอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทย ก็ไม่ควรกีดกันคนต่างด้าวในการบริหารธุรกิจนั้น

สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ก็ได้คำนึงถึงความเชื่อมโยงระหว่างการบริหารธุรกิจกับการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพ โดยบัญญัติไว้ใน ข้อ 4 วรรค 3 ดังต่อไปนี้

“บทแห่งวรรค 1 ไม่รวมถึงการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพที่ได้สงวนไว้สำหรับคนชาติของภาคีแต่ละฝ่าย”

ข้อบทข้างต้นนี้ได้แสดงให้เห็นว่าคนอเมริกันที่มีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจ แต่สิทธินี้ไม่รวมถึงการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพที่ได้สงวนไว้สำหรับคนไทย เมื่อสิทธิที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจนำเที่ยวของคนอเมริกันไม่รวมถึงสิทธิการประกอบวิชาชีพหรืออาชีพที่ได้สงวนไว้สำหรับคนไทย จึงเป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่จะประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันตามมาตรา 98 ว่าให้คนอเมริกันจัดตั้งธุรกิจนำเที่ยวได้โดยได้รับการยกเว้นคุณสมบัติสัญชาติไทย โดยอาจจะตั้งเงื่อนไขห้ามคนอเมริกันบริหารธุรกิจเอง

5.1.5 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วน

การพิจารณาในส่วนนี้พิจารณาโดยแยกอำนาจหน้าที่ของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนออกเป็นเรื่องการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน เรื่องการจัดการห้างหุ้นส่วน และเรื่องการประกอบอาชีพ คนอเมริกันผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบจะได้รับสิทธิตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเฉพาะในเรื่องการจัดตั้งห้างหุ้นส่วน แต่ไม่ได้รับสิทธิในเรื่องการจัดการและเรื่องการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว ดังนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อาจประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันที่จะเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนตามมาตรา 98 โดยอาจมีเงื่อนไข ห้ามคนอเมริกันผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการหรือผู้บริหารกิจการของห้างหุ้นส่วนที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยว

5.1.6 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของผู้ถือหุ้นของบริษัท จำกัดหรือบริษัทมหาชน จำกัด

ในเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ถือหุ้นของบริษัท จำกัด หรือบริษัท มหาชน จำกัด นั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึง อำนาจหน้าที่ของผู้ถือหุ้นของบริษัท ซึ่งไม่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องการบริหารจัดการบริษัท จึงไม่ต้องศึกษาถึงประเด็นเกี่ยวกับการจัดการและการประกอบอาชีพ แต่จะพิจารณาเฉพาะสิทธิในการถือหุ้นเท่านั้นและพบว่า

ตามสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ข้อ 4 วรรค 1 คนอเมริกันได้รับผลปฏิบัติอย่างคนชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดตั้งและการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในบริษัทที่ทำธุรกิจทุกประเภท หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ คนอเมริกันได้สิทธิเท่าเทียมกับคนไทยในเรื่องเกี่ยวกับการถือหุ้นของบริษัท จำกัด หรือบริษัท มหาชน จำกัด เมื่อคนไทยสามารถถือหุ้นทั้งหมดของบริษัท คนอเมริกันก็สามารถถือหุ้นทั้งหมดของบริษัท

เราจึงอาจสรุปได้ว่า ในประเด็นเกี่ยวกับการถือหุ้นของบริษัท รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการทองเที่ยวและกีฬา ควรจะต้องใช้อำนาจตามมาตรา 98 ออกประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่ผู้ถือหุ้นที่มีสัญชาติอเมริกันในบริษัท จำกัด หรือบริษัท มหาชน จำกัด ที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในประเทศไทย

5.1.7 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของกรรมการบริษัท

โดยทั่วไปกรรมการของบริษัทไม่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องการจัดการ กรรมการจะมีหน้าที่ในเรื่องกำหนดนโยบายในการจัดการและตรวจสอบกิจการของบริษัท เราจึงไม่ควรห้ามคนอเมริกันเป็นกรรมการของบริษัทที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยว เพราะการอนุญาตให้คนอเมริกันเป็นผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทได้ ก็จะต้องให้ผู้ถือหุ้นอเมริกันมีสิทธิในการกำหนดนโยบายและสิทธิในการตรวจสอบกิจการ ซึ่งเป็นสิทธิที่ควบคู่กัน

ฉะนั้น ในการใช้อำนาจตามมาตรา 98 ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการทองเที่ยวและกีฬา รัฐมนตรีอาจออกประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่กรรมการของบริษัทที่มีสัญชาติอเมริกัน โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องไม่มีหน้าที่ในเรื่องการจัดการกิจการของบริษัท

5.1.8 การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล

กรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารกิจการของบริษัท เป็นบุคคลที่จะต้องทำงานโดยการใช้วิชาชีพหรืออาชีพ ซึ่งสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติให้เป็นเรื่องที่อยู่นอกขอบเขตการให้การปฏิบัติอย่างคนชาติ เราจึงไม่จำเป็นต้องให้คนอเมริกัน ได้สิทธิในการประกอบวิชาชีพและการประกอบอาชีพเท่าเทียมกับคนไทย หรือจะมีการติดกันคนอเมริกันในการเป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลก็ได้

ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการทองเที่ยวและกีฬาจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยตามมาตรา 98 ของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ก็ควรจะประกาศห้ามคนอเมริกันเป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล หรือไม่ยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันในการเป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลก็ได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากในปัจจุบันมีคนต่างด้าวสัญชาติอเมริกัน สนใจเข้ามาประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ ในประเทศไทยเป็นจำนวนมากขึ้น อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น แนวทางในการประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยนั้น มีกรณีที่จะต้องประกาศยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติ บางกรณีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 16 (1) (ก) และ (ข) และ มาตรา 17 (ก) (ข) ของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ซึ่งอาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันที่จะประกอบธุรกิจนำเที่ยว โดยมีเงื่อนไขห้ามคนอเมริกันผู้นั้นบริหารธุรกิจนำเที่ยวเอง

2) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่คนอเมริกันที่จะเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วน โดยมีเงื่อนไขห้ามคนอเมริกันผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบทำหน้าที่เป็นผู้บริหารกิจการของห้างหุ้นส่วน

3) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยให้แก่ผู้ถือหุ้นสัญชาติอเมริกันของบริษัท จำกัด หรือ บริษัท มหาชน จำกัด

4) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของกรรมการสัญชาติอเมริกันของบริษัท โดยมีเงื่อนไขห้ามกรรมการสัญชาติอเมริกันทำหน้าที่ในเรื่องการจัดการกิจการของบริษัท

5) การยกเว้นคุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยของกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล ไม่ต้องประกาศยกเว้นคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 98 ของพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ก็ได้

ดังนั้น คุณสมบัติในเรื่องสัญชาติไทยมี 3 กรณีที่ควรประกาศยกเว้นให้แก่คนอเมริกัน โดยมีเงื่อนไขและมีหนึ่งกรณีที่ควรประกาศยกเว้นให้คนอเมริกันโดยไม่มีเงื่อนไข และมีหนึ่งกรณีที่ไม่ควรประกาศยกเว้นให้ ได้แก่ กรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล เป็นต้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

ธรรมนูญ กระจวบเหมาะ. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับความมั่นคงของชาติ.
กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2543.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

มล. ต้อย ชุมสาย. หลักวิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: แพรวพิทยา, 2518.

สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร. กฎหมายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2553.

สมยศ เชื้อไทย. หลักสุจริตในคำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

สุขุม ศุภนิตย์. คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รายงานผลการศึกษาเรื่อง การเปิดเสรีการค้าบริการ
ผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (กรณีศึกษาพันธกรณีของแกตต์
อาเซียน และเอเปก กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เศรษฐกิจระหว่างประเทศและ
เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541

ศรัญญา วรากุลวิทย์. ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว. ใน เอกสารประกอบการ
ศึกษางานภาคฤดูร้อนที่ 1 (ม.ป.ท.: ม.ป.ป.),

ชาญชัย ดวงจิตต์. บทบาทของรัฐโดยทั่วไปในเรื่องของการท่องเที่ยว. จุลสาร
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 5, 2 (เมษายน 2546) :

โยะชิฮาระ คุนิโยะ. แปลโดยสุกัญญา นิธังกร, 2541.

ดร. สุธรรม รัตนโชติ. สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี, 2548

คู่มือผู้ถือหุ้นฉบับกระเป๋. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาด
หลักทรัพย์, www.sec.or.th

วิทยานิพนธ์

ชมพูนุท เฉลิมสิริกุล. การเข้าสู่ตลาดประกันชีวิตในประเทศไทยของบุคคลต่าง
ต่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

ทศพล กองสุข. ปัญหาทางกฎหมายในการประกอบธุรกิจนำเที่ยว. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.

พรประภา ชีวิตโสภณ. การเปิดเสรีการค้าบริการสาขาการท่องเที่ยวภายใต้
กฎเกณฑ์ WTO กับประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

เพ็ญสุดา ไพอร่วม. การประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดการธุรกิจ
ท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ สถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการ
ท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย .ภาคินพนธ์คณะพัฒนา

สังคม สาขาวิชาการจัดการการพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.

รัฐพร ตรีณรงค์. แนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

วันทิพย์ จันทนกิจ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวภายใต้พระราชบัญญัติการส่งเสริมการลงทุน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

วิชาญ กิตติรัตนพันธ์. เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

วิริยะ เกิดผล. การควบคุมธุรกิจนำเข้าเที่ยว. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

สุรพล สุขสง. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำกิจการบริการทางกฎหมายภายใต้สนธิสัญญาทางไมตรี และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2509. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2550.

ภาษาอังกฤษ

Chuck. Y. Gee, Dexter J.L. Choy, James C. Meknes, the Travel Industry (Westport, CT: AVI Publishing).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

พระราชบัญญัติ
ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑
เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรด
เกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
ของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและ
ยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและ
มัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒^(๑) พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒) พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.

๒๕๔๕

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ธุรกิจนำเที่ยว” หมายความว่า ธุรกิจเกี่ยวกับการนำนักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวหรือเดินทางไปเพื่อวัตถุประสงค์อื่น โดยจัดให้มีบริการหรือการอำนวยความสะดวกอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง อันได้แก่ สถานที่พัก อาหาร มัคคุเทศก์ หรือบริการอื่นใดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“นักท่องเที่ยว” หมายความว่า ผู้เดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเพื่อประโยชน์ในการพักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาหาความรู้ การบันเทิง หรือการอื่นใด

“มัคคุเทศก์” หมายความว่า ผู้ให้บริการเป็นปกติธุระในการนำนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยให้บริการเกี่ยวกับคำแนะนำและความรู้ด้านต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว

“ผู้นำเที่ยว” หมายความว่า ผู้รับผิดชอบในการดูแลและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางไปท่องเที่ยวในต่างประเทศ

“ค่าบริการ” หมายความว่า ค่าจ้างและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวจ่ายให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว สำหรับการจัด การให้บริการ หรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทางสถานที่พัก อาหาร หรือการอื่นใด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยว

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการ
ท่องเที่ยว

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
กลางหรือนายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์สาขา แล้วแต่กรณี

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งผู้อำนวยการแต่งตั้งให้
ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬารักษาการตาม
พระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตรา
ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียมและกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตาม
พระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖ พระราชบัญญัตินี้ไม่ให้ใช้บังคับกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
และกิจการซึ่งต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมกิจการฮัจย์

หมวด ๑

คณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

มาตรา ๗ ให้มีคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์คณะหนึ่ง
ประกอบด้วยปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการ
สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
ผู้แทนกระทรวงแรงงาน ผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ผู้บังคับการตำรวจ
ท่องเที่ยว ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ และผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนเจ็ดคน เป็นกรรมการ ให้
นายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กลาง เป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากผู้แทนสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นหรือเคยเป็นอาจารย์สอนในสถาบันอุดมศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีในวิชาการท่องเที่ยวหนึ่งคน และวิชามัคคุเทศก์หนึ่งคน

กรรมการผู้แทนสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยห้าคนตามวรรคสอง จะเป็นสมาชิกสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือไม่ก็ได้ โดยอย่างน้อยให้แต่งตั้งจากผู้แทนผู้ประกอบการจูงนำเที่ยวสองคนและผู้แทนมัคคุเทศก์สองคน

มาตรา ๘ กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการใหม่ให้ กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้แต่งตั้งกรรมการใหม่

มาตรา ๙ การพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระของกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีจะสั่งให้กรรมการดังกล่าว พ้นจากตำแหน่งเมื่อบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถก็ได้

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระให้กรรมการซึ่งเหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ และให้ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการประเภทเดียวกันแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่กรรมการนั้นว่างลง เว้นแต่วาระของกรรมการเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวันจะไม่ดำเนินการแต่งตั้งกรรมการขึ้นแทนก็ได้ ทั้งนี้ ให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนมีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๑ การประชุม การดำเนินการประชุม หรือการอื่นใดที่เกี่ยวกับการประชุม ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๒ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดแผนงานและมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริม พัฒนา และกำกับดูแลธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
- (๒) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงตาม พระราชบัญญัตินี้
- (๓) ออกระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐานการประกอบธุรกิจนำเที่ยว และมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของมัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวที่จะพึงปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว และความรับผิดชอบที่มีต่อนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ตลอดจนค่าตอบแทนหรือความคุ้มครองที่มัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวจะพึงได้รับจากผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว
- (๔) ประกาศกำหนดเขตพื้นที่ในท้องถิ่นหรือชุมชนใดเพื่อให้มัคคุเทศก์ซึ่งได้รับการยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา ๕๑ ทำหน้าที่มัคคุเทศก์ รวมทั้งกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี
- (๕) ออกระเบียบเกี่ยวกับการเปิดบัญชีเงินฝากและการเบิกจ่ายจากบัญชีเงินฝากสำหรับหลักประกันที่เป็นเงินสดตามมาตรา ๑๘ รวมทั้งการคืนหลักประกันตามมาตรา ๓๙
- (๖) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการสอบหาข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยของนายทะเบียนตามมาตรา ๔๐
- (๗) ออกระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราการจ่ายเงินชดเชยให้แก่นักท่องเที่ยวซึ่งได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๔๑
- (๘) พิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้
- (๙) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเก็บรักษาและการบริหารเงินและทรัพย์สินของกองทุนตามมาตรา ๗๑

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

มาตรา ๑๓ ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ คณะกรรมการจะตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินการตามที่มอบหมายก็ได้

การประชุมและการลงมติของคณะอนุกรรมการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๑๔ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ และอนุกรรมการ ได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๒

ธุรกิจนำเที่ยว

มาตรา ๑๕ ผู้ใดประสงค์จะประกอบธุรกิจนำเที่ยวให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวจากนายทะเบียน

การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๖ ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้อง

(๑) มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

(ข) มีสัญชาติไทย

(ค) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย

(๒) ไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นบุคคลล้มละลาย หรืออยู่ในระหว่างถูกพิทักษ์ทรัพย์

(ข) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็น
คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(ค) เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำ
เที่ยวหรือใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

(ง) เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา
๕๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) หรือใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๖๓ (๑) (๒) (๓)
หรือ (๔) และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำ
เที่ยว

(จ) เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา
๕๖ (๕) หรือใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๖๓ (๕)

(ฉ) เคยถูกเพิกถอนทะเบียนเป็นผู้นำเที่ยวมาแล้วยังไม่ถึงห้าปี
นับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

มาตรา ๑๗ ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งเป็นนิติบุคคลต้อง

(๑) มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนิน
กิจการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่
จำกัดความรับผิดต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยถ้าเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด
ทุนของบริษัทไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดต้องเป็นของบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย
และกรรมการของบริษัทเกินกึ่งหนึ่งต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย

(ข) กรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลต้องมี
คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖

(๒) ไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นนิติบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ (๒) (ค)

(ง) หรือ (จ)

(ข) มีผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ (๒) (ค)

(ง) หรือ (จ) หรือซึ่งพ้นจากการเป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีลักษณะ

ต้องห้ามตาม (๒) (ก) มาแล้วยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

(ค) มีผู้ถือหุ้นซึ่งถือหุ้นเกินร้อยละห้ามีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ (๒) (ค) (ง) หรือ (จ) หรือซึ่งพ้นจากการเป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามตาม (๒) (ก) มาแล้วยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

ความใน (๒) (ข) และ (ค) ไม่นำมาใช้บังคับกับผู้ซึ่งเคยเป็นหุ้นส่วนกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนร่วมหรือรู้เห็นกับการกระทำของนิติบุคคลที่เป็นเหตุให้มีลักษณะต้องห้ามตาม (๒) (ก)

มาตรา ๑๘ ผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗ ต้องวางหลักประกันซึ่งได้แก่ เงินสด หนังสือค้ำประกันของธนาคาร พันธบัตรรัฐบาลไทยหรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลไทยค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันต่อนายทะเบียนเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ตามจำนวนเงินที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๙ เมื่อมีผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว ให้เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานและการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๕ วรรคสองในกรณี que พบว่าเอกสารหรือหลักฐานใดไม่ครบถ้วนหรือยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวทราบทันที

มาตรา ๒๐ เมื่อนายทะเบียนพิจารณาเห็นว่าผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ แล้วแต่กรณี และได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวแล้ว ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอรับใบอนุญาต ในหนังสือแจ้งนั้นให้แจ้งค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวและหลักประกันที่ต้องวางไว้ด้วย

เมื่อผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงและวางหลักประกันตามมาตรา ๑๔ ครบถ้วนแล้ว ให้นายทะเบียนออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวให้ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับชำระค่าธรรมเนียมและหลักประกันนั้น

การกำหนดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามวรรคสอง จะกำหนดอัตราที่แตกต่างกันตามประเภทหรือลักษณะของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวก็ได้

มาตรา ๒๑ เมื่อนายทะเบียนพิจารณาเห็นว่าผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ แล้วแต่กรณี ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งเหตุแห่งการไม่ออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอรับใบอนุญาต

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่ออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๒๑ ให้ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งจากนายทะเบียน

ให้คณะกรรมการพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๓ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องแสดงใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวไว้ในที่เปิดเผยเห็นได้ง่าย ณ สถานที่ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ระบุไว้ในใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

มาตรา ๒๔ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องไม่กระทำการใดอันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว หรือนักท่องเที่ยว

มาตรา ๒๕ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๒ (๓)

มาตรา ๒๖ ในการโฆษณาหรือชี้ชวนเกี่ยวกับรายการนำเที่ยว ให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจัดทำเป็นเอกสารซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยว และสถานที่และเลขที่ใบอนุญาต
ประกอบการกิจการนำเที่ยว

(๒) ระยะเวลาที่ใช้ในการนำเที่ยว

(๓) ค่าบริการและวิธีการชำระค่าบริการ

(๔) ลักษณะและประเภทของยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง

(๕) จุดหมายปลายทางและที่แวะพัก รวมทั้งสถานที่สำคัญในการนำ

เที่ยว

(๖) ลักษณะและประเภทของที่พัก และจำนวนครั้งของอาหารที่จัดให้

(๗) จำนวนมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในกรณีที่มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำ

เที่ยว

(๘) จำนวนขั้นต่ำของนักท่องเที่ยวสำหรับการนำเที่ยว ในกรณีที่มีเงื่อนไข
ว่าต้องมีนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าจำนวนที่กำหนด

มาตรา ๒๗ การเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวให้ผิดไปจากที่ได้โฆษณาหรือชี้
ชวนไว้ตามมาตรา ๒๖ ผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยวต้องแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบก่อนรับ
ชำระเงินค่าบริการ

การเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวภายหลังจากที่นักท่องเที่ยวชำระเงินค่าบริการแล้ว
หากนักท่องเที่ยวไม่ประสงค์จะเดินทาง ผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยวต้องคืนเงินที่รับชำระ
แล้วให้แก่นักท่องเที่ยวโดยไม่ชักช้า และจะหักค่าใช้จ่ายใด ๆ ไม่ได้

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่นักท่องเที่ยวชำระเงินค่าบริการแล้วไม่ว่าทั้งหมดหรือ
บางส่วนถ้ามีเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางได้เฉพาะตัว หรือมีเหตุให้ต้อง
ยกเลิกการนำเที่ยวตามที่ได้โฆษณาไว้ ทั้งนี้ โดยมีข้อความผิดของผู้ประกอบการกิจการ
นำเที่ยว ให้ผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยวจ่ายเงินคืนให้แก่นักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าอัตราตาม
หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าการยกเลิกการนำเที่ยวเกิดจากกรณีมีนักท่องเที่ยวไม่
ครบจำนวนตามที่กำหนดในมาตรา ๒๖ (๘) หรือเกิดจากเหตุใด ๆ อันเป็นความผิดของ
ผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยว ผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยวต้องคืนเงินทั้งหมดให้แก่นักท่องเที่ยว

มาตรา ๒๙ ในระหว่างการนำเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากนักท่องเที่ยวหรือเป็นเหตุสุดวิสัย การเปลี่ยนแปลงรายการนำเที่ยวตามวรรคหนึ่ง ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องจ่ายเงินค่าบริการคืนให้แก่นักท่องเที่ยวตามสัดส่วน เว้นแต่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะพิสูจน์ได้ว่าการเปลี่ยนแปลงรายการนั้นทำให้ตนมีค่าใช้จ่ายเท่าหรือสูงกว่าเดิม

มาตรา ๓๐ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจะเรียกเก็บค่าบริการอื่นใดนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๖ (๓) หรือที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้าไม่ได้

ในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ชี้ชวนให้นักท่องเที่ยวไปในสถานที่หรือทำกิจกรรมใดนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในเอกสารโฆษณาหรือชี้ชวน ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ต้องแจ้งค่าบริการของตนและค่าบริการที่ต้องจ่ายเนื่องจากการเข้าไปในสถานที่หรือทำกิจกรรมนั้นให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า และจะเรียกเก็บค่าบริการเกินที่แจ้งไว้มิได้

มาตรา ๓๑ ห้ามไม่ให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจัดบริการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างประเทศโดยไม่ได้รับค่าบริการหรือรับค่าบริการในอัตราที่เห็นได้ว่าไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๒ ห้ามไม่ให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวมอบหมายให้มัคคุเทศก์ ผู้นำเที่ยวหรือบุคคลอื่นใด นำนักท่องเที่ยวในความรับผิดชอบของตนไปท่องเที่ยว โดยเรียกเก็บเงินจากมัคคุเทศก์ผู้นำเที่ยว หรือบุคคลอื่นนั้น หรือโดยให้บุคคลดังกล่าวรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าอาหาร หรือค่าอำนวยความสะดวกอื่นใดของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

มาตรา ๓๓ ในการจัดให้มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวเดินทางไปกับนักท่องเที่ยวผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องใช้มัคคุเทศก์ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวซึ่งได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

ในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ของมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำในทางการที่จ้างของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว

มาตรา ๓๔ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวต้องจัดให้มีการประกันอุบัติเหตุให้แก่ นักท่องเที่ยวมัคคุเทศก์และผู้นำเที่ยวในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๕ ให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวชำระค่าธรรมเนียมประกอบธุรกิจนำ เที่ยวทุกสองปีตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้ใดไม่ชำระค่าธรรมเนียมภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ เสียเงินเพิ่มอีกร้อยละสองต่อเดือน และถ้าพ้นสามเดือนแล้วยังมิได้ชำระ ให้นาย ทะเบียนสั่งพักใช้ใบอนุญาตดังกล่าวจนกว่าจะชำระค่าธรรมเนียมและเงินเพิ่ม ซึ่งต้อง ไม่เกินหกเดือนนับแต่วันสั่งพักใช้ใบอนุญาต

เมื่อพ้นกำหนดหกเดือนแล้ว ถ้าผู้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว ยังมิได้ชำระค่าธรรมเนียมและเงินเพิ่มตามวรรคสอง ให้นายทะเบียนสั่งเพิกถอน ใบอนุญาต

มาตรา ๓๖ ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวสิ้นสุดลง เมื่อผู้ประกอบธุรกิจนำ เที่ยว

(๑) ตายหรือสิ้นสุดความเป็นนิติบุคคล

(๒) เลิกประกอบกิจการตามมาตรา ๓๘ หรือ

(๓) ถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๔๖

มาตรา ๓๗ ในกรณีที่ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๖ (๒) หรือ (๓) ให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวมีหน้าที่ดำเนินการตามข้อผูกพันที่มีอยู่กับ นักท่องเที่ยวต่อไปเท่าที่จำเป็น ซึ่งต้องไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ใบอนุญาตประกอบ ธุรกิจนำเที่ยวสิ้นสุดลง

มาตรา ๓๘ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวซึ่งประสงค์จะเลิกประกอบกิจการ ให้แจ้ง ให้นายทะเบียนทราบ พร้อมทั้งส่งคืนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวแก่นายทะเบียน ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เลิกประกอบกิจการ

การเลิกประกอบกิจการไม่เป็นเหตุให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวพ้นจากความรับผิดชอบที่มีต่อนักท่องเที่ยวตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๙ หลักประกันที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยววางไว้ตามมาตรา ๑๘ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตราบเท่าที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวยังมีได้เลิกประกอบกิจการ แต่ยังไม่พ้นจากความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีเลิกประกอบกิจการ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจะขอรับคืนหลักประกันที่วางไว้พร้อมทั้งดอกเบี้ยได้ก็ต่อเมื่อได้ส่งคืนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๓๘ และชำระหนี้ที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้เสร็จสิ้นแล้ว แต่ถ้าหนี้ที่เหลือมีจำนวนน้อยกว่าหลักประกันที่วางไว้ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้ลดหลักประกันลงให้เหลือเท่ากับหนี้ที่จะพึงรับผิดชอบได้

ในกรณีที่นายทะเบียนได้แจ้งให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวมาขอรับหลักประกันคืนแล้วแต่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไม่มารับหลักประกันคืนภายในสองปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ให้หลักประกันดังกล่าวตกเป็นของกองทุน

มาตรา ๔๐ เมื่อมีผู้ร้องเรียนหรือปรากฏต่อนายทะเบียนว่านักท่องเที่ยวผู้ใดได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวหรือตามที่ได้โฆษณาหรือชี้ชวนไว้ หรือตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยโดยเร็วและเป็นธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในการดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้นายทะเบียนรับฟังคำชี้แจงของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวซึ่งถูกกล่าวหาประกอบด้วย

มาตรา ๔๑ เมื่อปรากฏผลจากการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามมาตรา ๔๐ ว่านักท่องเที่ยวผู้ใดได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวรายใดและเป็นจำนวนเงินเท่าใด ให้นายทะเบียนสั่งจ่ายเงินจากกองทุนเพื่อชดเชยความเสียหายนั้นไปพลางก่อน และแจ้งให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวนั้นส่งคืนเงินชดเชยกองทุนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

หลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราการจ่ายเงินชดเชยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ผู้ประกอบการก็นำเที่ยวผู้ใดไม่ส่งเงินชดใช้กองทุนภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งให้นายทะเบียนหักเงินจำนวนดังกล่าวจากหลักประกันที่วางไว้ตามมาตรา ๑๘ ส่งคืนกองทุน

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่หลักประกันที่ผู้ประกอบการก็นำเที่ยววางไว้ตามมาตรา ๑๘ ลดลงเพราะถูกใช้จ่ายไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้นายทะเบียนสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ประกอบการก็นำเที่ยววางหลักประกันเพิ่มจนครบจำนวนเงินที่กำหนดภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง

ผู้ประกอบการก็นำเที่ยวผู้ใดไม่วางหลักประกันเพิ่มภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งต้องชำระเงินเพิ่มอีกร้อยละสองต่อเดือนจนกว่าจะวางหลักประกันเพิ่มจนครบถ้วน

มาตรา ๔๓ นักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการก็นำเที่ยวซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา ๔๑ มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งจากนายทะเบียน

ให้คณะกรรมการพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้ชะลอการส่งเงินชดใช้กองทุนและการหักเงินจากหลักประกันส่งคืนกองทุนตามมาตรา ๔๑ และการวางหลักประกันเพิ่มตามมาตรา ๔๒ เว้นแต่คณะกรรมการจะผ่อนผันให้เป็นการเฉพาะราย

ในกรณีที่นักท่องเที่ยวตาย ให้ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิอุทธรณ์ได้เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยว

มาตรา ๔๔ ในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้คณะกรรมการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่จำนวนเงินที่ส่งจ่ายจากกองทุนต่ำกว่าความเสียหายที่นักท่องเที่ยวได้รับ ให้คณะกรรมการสั่งให้นายทะเบียนจ่ายเงินจากกองทุนเพิ่มเติมให้แก่นักท่องเที่ยวตามที่คณะกรรมการกำหนด และแจ้งให้ผู้ประกอบการก็นำเที่ยวส่งเงินจำนวนดังกล่าวชดใช้กองทุนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และให้นำความ

ในมาตรา ๔๑ วรรคสาม และมาตรา ๔๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่คณะกรรมการ จะเห็นว่าความเสียหายที่ต้องจ่ายเพิ่มเติม นั้น มิใช่เป็นความผิดของผู้ประกอบธุรกิจนำ เทียบ จะไม่สั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจนำ เทียบส่งเงินจำนวนดังกล่าวชดใช้กองทุนก็ได้

(๒) กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจนำ เทียบไม่ต้องรับผิดในความเสียหายนั้นหรือ รับผิดเพียงบางส่วนและเป็นกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจนำ เทียบได้จ่ายเงินชดใช้กองทุนตาม คำสั่งของนายทะเบียนตามมาตรา ๔๑ แล้ว หรือเป็นกรณีที่นายทะเบียนได้หักเงินจาก หลักประกันที่วางไว้ตามมาตรา ๑๘ ส่งคืนกองทุนและผู้ประกอบธุรกิจนำ เทียบได้วาง หลักประกันเพิ่มจนครบถ้วนแล้ว ให้คณะกรรมการสั่งให้นายทะเบียนจ่ายเงินกองทุนคืน ให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจนำ เทียบทั้งหมดหรือตามส่วนที่ไม่ต้องรับผิดแล้วแต่กรณี

ให้สำนักงานแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ผู้ซึ่งเกี่ยวข้องทราบ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มิคำวินิจฉัย

มาตรา ๔๕ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำ เทียบ ได้ไม่เกินครั้งละหกเดือน เมื่อปรากฏว่าผู้ประกอบธุรกิจนำ เทียบ

(๑) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๒ (๓)

(๒) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ หรือ มาตรา ๓๓

(๓) ไม่ชำระค่าธรรมเนียมประกอบธุรกิจนำ เทียบและเงินเพิ่มจนพ้น กำหนดสามเดือนนับแต่วันที่กำหนดให้ชำระค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๓๕ วรรคสอง

(๔) ไม่วางหลักประกันเพิ่มจนครบถ้วนเกินหกเดือนนับแต่วันครบ กำหนดเวลาตามมาตรา ๔๒ หรือมาตรา ๔๔ (๑) หรือ

(๕) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงาน เจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๗๖

ผู้ประกอบธุรกิจนำ เทียบซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะประกอบธุรกิจนำ เทียบในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำ เทียบไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ นายทะเบียนอนุญาตให้ดำเนินการได้เฉพาะกรณีเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิด ขึ้นกับนักท่องเที่ยวหรือธุรกิจนำ เทียบ

มาตรา ๔๖ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวได้เมื่อปรากฏว่าผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว

(๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๖ (๑) หรือมาตรา ๑๗ (๑) หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ (๒) (ก) (ข) (ง) (จ) หรือ (ฉ) หรือมาตรา ๑๗ (๒)

(๒) ไม่ชำระค่าธรรมเนียมประกอบธุรกิจนำเที่ยวและเงินเพิ่มจนพ้นกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ถูกลงสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๓๕ วรรคสาม

(๓) เคยถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๔๕ มาแล้ว และภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ถูกลงสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวนั้น มีกรณีที่อาจถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวอีก ไม่ว่าจะเป็เหตุเดียวกันหรือไม่ก็ตาม

(๔) ประพฤติหรือปฏิบัติการใดอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวหรือธุรกิจนำเที่ยวอย่างร้ายแรง และนายทะเบียนได้คัดเตือนและสั่งระงับหรือให้แก้ไขแล้ว แต่ไม่ดำเนินการ หรือ

(๕) ต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการค้า หรือความผิดฐานชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ หรือยกยอกตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดฐานฉ้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

มาตรา ๔๗ ให้นายทะเบียนส่งหนังสือแจ้งคำสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๔๖ แล้วแต่กรณี ให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวทราบภายในห้าวันนับแต่วันที่มิคำสั่งดังกล่าว

การแจ้งตามวรรคหนึ่ง นายทะเบียนจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ทางโทรสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้

มาตรา ๔๘ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวซึ่งถูกลงสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๔๕ หรือมาตรา ๔๖ แล้วแต่กรณี มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งจากนายทะเบียน

ให้คณะกรรมการพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

หมวด ๓

มัคคุเทศก์

มาตรา ๔๙ ผู้ใดประสงค์จะเป็นมัคคุเทศก์ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็น มัคคุเทศก์จากนายทะเบียน

การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออก ใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของส่วนราชการหรือ หน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครั้งคราวทำนองเดียวกับมัคคุเทศก์หรือนักเรียน นักศึกษาซึ่งมีหนังสือรับรองจากสถานศึกษา

มาตรา ๕๐ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ต้อง

(๑) มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันยื่นคำขอรับ ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

(ข) มีสัญชาติไทย

(ค) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในสาขา มัคคุเทศก์หรือสาขาการท่องเที่ยวที่มีวิชาเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ หรือสำเร็จการศึกษาระดับ อนุปริญญาในสาขามัคคุเทศก์หรือสาขาการท่องเที่ยวที่มีวิชาเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ไม่น้อย กว่าที่คณะกรรมการกำหนด หรือได้รับวุฒิปับัตรหรือหนังสือรับรองว่าได้ผ่านการ ฝึกอบรมวิชามัคคุเทศก์ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) ไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นโรคพิษสุราเรื้อรังหรือติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นโรคติดต่อที่คณะกรรมการกำหนด

(ข) เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์หรือใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

(ค) เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๔๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) หรือใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๖๓ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

(ง) เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๔๖ (๕) หรือใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๖๓ (๕)

(จ) เคยถูกเพิกถอนทะเบียนเป็นผู้นำเที่ยวมาแล้วยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

มาตรา ๕๑ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นหรือชุมชนเป็นการเฉพาะเมื่อคณะกรรมการได้ประกาศเขตพื้นที่ในท้องถิ่นหรือชุมชนใดตามมาตรา ๑๒ (๔) แล้ว รัฐมนตรีจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา ๕๐ (๑) (ก) หรือ (ค) สำหรับผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ซึ่งจะให้บริการเฉพาะในเขตพื้นที่นั้น รวมตลอดทั้งยกเว้นหรือลดค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ให้ด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีมัคคุเทศก์ตามวรรคหนึ่งทำหน้าที่มัคคุเทศก์ในเขตพื้นที่ตามมาตรา ๑๒ (๔) ห้ามมิให้มัคคุเทศก์อื่นเข้าไปทำหน้าที่มัคคุเทศก์ในเขตพื้นที่นั้น

มาตรา ๕๒ เมื่อมีผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ ให้เป็นหน้าที่ของนายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐานและการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๔๙ วรรคสอง ในกรณีที่พบว่าเอกสารหรือหลักฐานใดไม่ครบถ้วนหรือยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ทราบทันที

มาตรา ๕๓ เมื่อนายทะเบียนพิจารณาเห็นว่าผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๔๙ ผู้ใดมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕๐ หรือผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ซึ่งจะให้บริการเฉพาะในเขตท้องถิ่นหรือชุมชนผู้ใดได้รับยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา ๕๑ และได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และ

วิธีการเกี่ยวกับการขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ และชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้ว ให้นายทะเบียนออกใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ให้ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตผู้นั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอรับใบอนุญาต

มาตรา ๕๔ เมื่อนายทะเบียนพิจารณาเห็นว่าผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๔๙ ผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕๐ หรือผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ซึ่งจะให้บริการเฉพาะในเขตท้องถิ่นหรือชุมชนผู้ใดไม่ได้รับยกเว้นตามมาตรา ๕๑ หรือไม่ชำระค่าธรรมเนียมภายในเวลาที่กำหนด ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งเหตุแห่งการไม่ออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตผู้นั้นทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอรับใบอนุญาต

มาตรา ๕๕ ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่ออกใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๕๔ ให้ผู้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งจากนายทะเบียน

ให้คณะกรรมการพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสืออุทธรณ์

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

มาตรา ๕๖ ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ให้มีอายุห้าปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาตและอาจต่ออายุได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้นำความในมาตรา ๕๒ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ มาใช้บังคับกับการต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๕๗ มาตรฐานในการปฏิบัติหน้าที่ การแต่งกาย การรักษามารยาท ความประพฤติและการตรวจสุขภาพของมัคคุเทศก์ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มัคคุเทศก์ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดตามวรรคหนึ่ง และต้องติดบัตรประจำตัวตลอดเวลาที่ทำหน้าที่มัคคุเทศก์

แบบบัตร การขอมีบัตร การออกบัตร และลักษณะการติดบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๕๘ ในการรับทำงานเป็นมัดคฤเทศก์ ห้ามไม่ให้มัดคฤเทศก์จ่ายเงินหรือให้ประโยชน์อื่นใดแก่ผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยวหรือบุคคลอื่นใด หรือยอมตนเข้ารับผิดชอบในค่าใช้จ่ายทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อให้ได้มาซึ่งการนำนักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยว

มาตรา ๕๙ มัดคฤเทศก์ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามรายการนำเที่ยวที่ได้ตกลงไว้กับผู้ประกอบการกิจการนำเที่ยว และจะดำเนินการใดให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวมิได้

มาตรา ๖๐ มัดคฤเทศก์ต้องไม่ให้หรือยินยอมให้บุคคลอื่นซึ่งไม่มีใบอนุญาตเป็นมัดคฤเทศก์ทำหน้าที่เป็นมัดคฤเทศก์แทนตน

มาตรา ๖๑ ใบอนุญาตเป็นมัดคฤเทศก์สิ้นสุดลง เมื่อมัดคฤเทศก์

- (๑) ตาย
- (๒) ไม่ได้รับการต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัดคฤเทศก์ตามมาตรา ๕๖ หรือ
- (๓) ถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นมัดคฤเทศก์ตามมาตรา ๖๓

มาตรา ๖๒ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตเป็นมัดคฤเทศก์ได้ไม่เกินครั้งละหกเดือน เมื่อปรากฏว่ามัดคฤเทศก์

- (๑) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๑๒ (๓) หรือมาตรา ๕๗
- (๒) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๕๑ หรือมาตรา ๕๘
- (๓) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๗๖

มัดคฤเทศก์ซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะปฏิบัติหน้าที่มัดคฤเทศก์ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตเป็นมัดคฤเทศก์ไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่นายทะเบียนอนุญาตให้ดำเนินการได้เฉพาะกรณีเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยวหรือธุรกิจนำเที่ยว

มาตรา ๖๓ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นมัดคฤเทศก์ได้เมื่อปรากฏว่ามัดคฤเทศก์

- (๑) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕๐ (๑) หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕๐ (๒) (ก) (ค) (ง) และ (จ)

(๒) เคยถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๖๒ มาแล้ว และภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์นั้น มีกรณีที่อาจถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์อีกไม่ว่าจะเป็นเหตุเดียวกันหรือไม่ก็ตาม

(๓) ประพฤติหรือปฏิบัติการใดอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวหรือธุรกิจนำเที่ยวอย่างร้ายแรง และนายทะเบียนได้ตักเตือนและสั่งระงับหรือให้แก้ไขแล้ว แต่ไม่ดำเนินการ

(๔) เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือ

(๕) ต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ข้อโกง โกงเจ้าหนี้ หรือยกยอกตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดฐานข้อโกงประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการข้อโกงประชาชน

ให้นำความในมาตรา ๔๗ และมาตรา ๔๘ มาใช้บังคับกับการแจ้งคำสั่ง และการอุทธรณ์คำสั่งด้วยโดยอนุโลม

หมวด ๔

ผู้นำเที่ยว

มาตรา ๖๔ ผู้ใดประสงค์จะเป็นผู้นำเที่ยวต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้นำเที่ยวไว้กับสำนักงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งให้กำหนดคุณสมบัติของผู้นำเที่ยวไว้ด้วย

ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์และมีคุณสมบัติตามวรรคสอง ให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นำเที่ยวได้โดยไม่ต้องขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่ง แต่ให้แจ้งให้นายทะเบียนทราบเพื่อประโยชน์ด้านข้อมูลของสำนักงาน

มาตรา ๖๕ ในการจัดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปต่างประเทศ ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจัดให้มีผู้นำเที่ยวเดินทางไปด้วย ผู้นำเที่ยวนั้นต้องเป็นผู้ซึ่งได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานตามมาตรา ๖๔

นอกจากหน้าที่ในการนำเที่ยวและอำนวยความสะดวกแล้ว ผู้นำเที่ยวมีหน้าที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามรายการนำเที่ยวตามมาตรา ๒๖ หรือมาตรา ๒๙ แล้วแต่กรณีด้วย

มาตรา ๖๖ มาตรฐานในการปฏิบัติหน้าที่ การแต่งกาย การรักษามารยาท และความประพฤติของผู้นำเที่ยว ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ผู้นำเที่ยวต้องปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๖๗ ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้นำเที่ยวประพฤติหรือปฏิบัติการใดอันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบที่ออกตามมาตรา ๖๖ หรือกระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวหรือธุรกิจนำเที่ยวอย่างร้ายแรง ให้นายทะเบียนมีอำนาจดักเตือนและสั่งให้ระงับหรือแก้ไขการกระทำนั้นได้

ในกรณีที่ผู้นำเที่ยวฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนตามวรรคหนึ่ง หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามมาตรา ๗๖ ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งห้ามบุคคลดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ผู้นำเที่ยวตามระยะเวลาที่กำหนดซึ่งต้องไม่เกินหกเดือนหรือจะเพิกถอนการจดทะเบียนเป็นผู้นำเที่ยวก็ได้

มาตรา ๖๘ เมื่อนายทะเบียนมีคำสั่งห้ามปฏิบัติหน้าที่หรือสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนตามมาตรา ๖๗ ให้นายทะเบียนแจ้งให้สำนักงานทราบ และให้สำนักงานแจ้งเวียนชื่อบุคคลดังกล่าวให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวทราบ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด ๕

กองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยว

มาตรา ๖๙ ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า "กองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยว" มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเงินทดรองจ่ายให้แก่นักท่องเที่ยวซึ่งได้รับความเสียหาย

จากการที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว หรือตามที่ได้โฆษณาหรือรับรองไว้กับนักท่องเที่ยว หรือตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๐ กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

(๑) ทุนประเดิมที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดสรรให้จำนวนยี่สิบล้านบาท

(๒) เงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวและค่าธรรมเนียมอื่นที่เรียกเก็บตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) หลักประกันที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา ๓๙ วรรคสาม

(๔) เงินที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวจ่ายชดใช้คืนกองทุนและเงินที่นายทะเบียนหักจากหลักประกันส่งคืนกองทุนตามมาตรา ๔๑ วรรคสาม และเงินเพิ่มตามมาตรา ๓๕ วรรคสองและมาตรา ๔๒ วรรคสอง

(๕) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรืออุทิศให้

(๖) ดอกผล รายได้ หรือเงินอื่นใดของกองทุน

เงินและทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งให้เป็นของสำนักงานเพื่อใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเพื่อเป็นรายได้ของแผ่นดิน

มาตรา ๗๑ การเก็บรักษาและการบริหารเงินและทรัพย์สินของกองทุนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๗๒ ดอกผลอันเกิดจากกองทุนตามมาตรา ๗๐ (๖) คณะกรรมการจะกำหนดให้นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารและการดำเนินการอันเกี่ยวกับกองทุนก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกึ่งหนึ่งของดอกผลที่ได้รับในแต่ละปี

มาตรา ๗๓ ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปี ให้สำนักงานจัดทำงบดุล งบการเงินและบัญชีแสดงการใช้จ่ายเงินกองทุนเสนอคณะกรรมการ

งบดุลนั้น สำนักงานต้องจัดให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตดำเนินการสอบบัญชีและจัดทำรายงานการสอบบัญชีเสนอคณะกรรมการ

หมวด ๖
การควบคุม

มาตรา ๗๔ ให้ผู้อำนวยการแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวคนหนึ่งซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการกองเป็นนายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์กลาง เพื่อทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนในการควบคุมธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๗๕ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ผู้อำนวยการจะแต่งตั้งนายทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์สาขาขึ้น เพื่อรับผิดชอบดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ในเขตจังหวัดหนึ่งหรือหลายจังหวัดเป็นประจำหรือชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๗๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ให้นายทะเบียนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ทำการของผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวในระหว่างเวลาทำการหรือเข้าไปในยานพาหนะที่นักท่องเที่ยวใช้เดินทาง เพื่อตรวจสอบให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) สั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจการที่กำหนดเป็นครั้งคราวหรือประจำ ตามแบบ รายละเอียด และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๓) เรียกให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ตัวแทนหรือลูกจ้าง มัคคุเทศก์ หรือผู้นำเที่ยวมาให้ถ้อยคำหรือชี้แจงเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยว หรือการปฏิบัติหน้าที่มัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยว แล้วแต่กรณี หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อตรวจสอบ

อำนาจตาม (๑) และ (๓) นายทะเบียนจะมอบหมายเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติก็ได้

การใช้อำนาจของนายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเกินสมควร

มาตรา ๗๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๗๙ ในการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ต้องดำเนินการโดยมุ่งที่จะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องและให้เกิดผลในทางส่งเสริมการท่องเที่ยว

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๘๐ ผู้ใดประกอบธุรกิจนำเที่ยวโดยไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามมาตรา ๑๕ หรือประกอบธุรกิจนำเที่ยวในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๕ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๑ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

มาตรา ๘๒ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๘๓ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ หรือมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงห้าหมื่นบาท

มาตรา ๘๔ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๕ ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๓ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๘๖ ผู้ใดทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์โดยไม่ได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๔๙ หรือทำหน้าที่มัคคุเทศก์ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๖๒ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๗ มัคคุเทศก์ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

มาตรา ๘๘ มัคคุเทศก์ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดหรือไม่ติดบัตรประจำตัวเป็นมัคคุเทศก์ตามมาตรา ๕๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๘๙ มัคคุเทศก์ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕๘ และมาตรา ๖๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๐ ผู้ใดทำหน้าที่เป็นผู้นำเที่ยวโดยไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้นำเที่ยวตามมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๑ ผู้นำเที่ยวผู้ใดไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดที่ออกตามมาตรา ๖๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๙๒ ผู้นำเที่ยวผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของนายทะเบียนซึ่งสั่งห้ามปฏิบัติหน้าที่ผู้นำเที่ยวตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๓ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากนายทะเบียนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตาม

มาตรา ๗๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ

มาตรา ๗๔ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งมีโทษปรับสถานเดียว
หรือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนไม่ว่าจะมีโทษปรับเป็นจำนวนเท่าใด ให้นายทะเบียน
หรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบได้ตามหลักเกณฑ์ที่
คณะกรรมการกำหนด

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกัน
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๗๕ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็น
นิติบุคคลกรรมการหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้น ต้องระวางโทษตามที่
บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วยเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำ
ความผิดนั้น

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๗๖ ให้คณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ตามพระราชบัญญัติ
ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่
พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ตาม
พระราชบัญญัตินี้ และปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไปจนกว่าจะได้มีการ
แต่งตั้งคณะกรรมการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ต้อง
ดำเนินการแต่งตั้งให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๗๗ ให้ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ออกตามพระราชบัญญัติ
ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตาม
พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙๘ ในกรณีที่ประเทศไทยมีความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจนำเที่ยวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รัฐมนตรีจะประกาศยกเว้นคุณสมบัติตามมาตรา ๑๖ (๑) (ข) และมาตรา ๑๗ (๑) (ก) และ (ข) ให้แก่ผู้มีสัญชาติของประเทศนั้นก็ได้

มาตรา ๙๙ ให้ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ที่ออกตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์นั้น

เพื่อประโยชน์ในการต่ออายุใบอนุญาต ให้ถือว่าใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งเป็นใบอนุญาตที่ออกให้ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๐ บรรดาความเสียหายตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้หน่วยงานดังต่อไปนี้เป็นผู้ดำเนินการพิจารณาเรื่องร้องเรียนต่อไป โดยให้นำบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับจนกว่าจะพิจารณาแล้วเสร็จ

(๑) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำหรับเรื่องที่บุคคลตามวรรคหนึ่งได้ร้องเรียนไว้แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(๒) สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว สำหรับเรื่องที่บุคคลตามวรรคหนึ่งร้องเรียนภายหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐๑ บรรดาหลักประกันที่ผู้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยววางไว้กับผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยส่งมอบให้แก่สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อหักไว้เป็นหลักประกันตามจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๘ ในกรณีที่เหลือหลักประกันเป็นจำนวนเท่าใดและไม่ปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตดังกล่าว มีกรณีรอการพิจารณาตามมาตรา ๑๐๐ ให้สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวคืนให้แก่ผู้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวแต่ละรายพร้อมทั้งดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น

ผู้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวผู้ใดมีกรณีรอการพิจารณาตามมาตรา ๑๐๐ ให้สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวคืนหลักประกันให้เมื่อได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้วเสร็จโดยให้คืนหลักประกันพร้อมทั้งดอกเบี้ยให้เท่าที่เหลืออยู่ภายหลังจากหักความรับผิดที่เกิดขึ้นแล้ว

มาตรา ๑๐๒ บรรดากฎกระทรวง ข้อบังคับ หรือระเบียบใดที่ออกตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะได้มีกฎกระทรวง ข้อบังคับ หรือระเบียบที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราช

โองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยว	ฉบับละ ๓,๐๐๐ บาท
(๒) ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์	ฉบับละ ๑,๕๐๐ บาท
(๓) ใบแทนใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยว	ฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท
(๔) ใบแทนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์	ฉบับละ ๕๐๐ บาท
(๕) ค่าธรรมเนียมประกอบธุรกิจนำเข้าเที่ยวรายสองปี	ครั้งละ ๑,๕๐๐ บาท
(๖) การต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์	ครั้งละ ๑,๕๐๐ บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ได้มีการปฏิรูประบบราชการและมีการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งรับผิดชอบภารกิจสำคัญประการหนึ่งเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและพัฒนามาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนสนับสนุนการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ให้มีมาตรฐานสากล โดยมีสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งเป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นผู้ดำเนินการแทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ดำเนินการอยู่เดิม ประกอบกับมาตรฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองนักท่องเที่ยวและมาตรการในการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ต้องปฏิบัติเพื่อประโยชน์แห่งธุรกิจนำเที่ยวยังไม่เหมาะสม รวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติในรูปแบบของการบริหารราชการของส่วนราชการ สมควรที่จะต้องปรับปรุงพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ข.

สนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

ระหว่าง

ราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา

ลงนาม ณ กรุงเพทฯ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๐๙

ราชอาณาจักรไทยและสหรัฐอเมริกา มีความปรารถนาที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์อันมิตรซึ่งมีอยู่ตามประเพณีนิยมระหว่างทั้งสองฝ่าย และที่จะเกื้อหนุน การค้าอันเป็นคุณประโยชน์ซึ่งกันและกัน และความเกี่ยวพันทางเศรษฐกิจและ วัฒนธรรมระหว่าง ประชาชน ของทั้งสองฝ่ายให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น จึงได้ตกลงทำสนธิสัญญาทาง ไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และเพื่อความมุ่งประสงค์นั้น ได้แต่งตั้งผู้มี อำนาจเต็ม คือฝ่ายพระบาทสมเด็จพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทยฯ พลฯ ตรี คอมนันตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแห่งราชอาณาจักรไทย และฝ่ายประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาฯ พลฯ แกรแฮม มาร์ติน เอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็มแห่งสหรัฐอเมริกา ประจำราชอาณาจักรไทย

ทั้งสองฝ่าย เมื่อได้ส่งหนังสือมอบอำนาจเต็มให้แก่กันและกัน และได้ตรวจ เห็นว่าเป็นไปตามแบบที่ถูกต้องแล้ว ได้ทำความตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

๑. ภายในบังคับแห่งกฎหมายเกี่ยวกับการเข้ามาและการพำนักของ คนต่างด้าว คนชาติของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับอนุญาตให้เข้ามาในอาณาเขต ของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งให้เดินทางในอาณาเขตนั้นโดยเสรี และให้มีถิ่นที่อยู่ ณ ที่ที่ตน เลือก และโดย เฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามาในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งและคงอยู่ใน อาณาเขตนั้น เพื่อความมุ่งประสงค์ ที่จะ (ก) กระทำการค้าระหว่างอาณาเขตของภาคี ทั้งสอง และ ประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์ที่เกี่ยวข้อง หรือ (ข) พัฒนาและอำนวย การการดำเนินงานวิสาหกิจซึ่งตนได้ลงทุนไว้หรืออยู่ในระหว่างดำเนินการ อย่างจริงจังในการลงทุน ด้วยทุนจำนวนมาก ภาคีแต่ละฝ่ายสงวนสิทธิที่จะห้าม คนต่างด้าวเข้า กำกััดการ

เคลื่อน ไหวของคนต่างด้าว หรือขับไล่คนต่างด้าว โดยอาศัย เหตุเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศีลธรรม สุขภาพ และความปลอดภัยของประชาชน บทแห่งข้อ (ข) ข้างต้นนั้น ให้แปลความว่าขยายไปถึงคนชาติของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ซึ่ง แสงที่จะเข้ามาในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งเฉพาะเพื่อความมุ่งประสงค์ ที่จะพัฒนา และอำนวยความสะดวก การดำเนินงานวิสาหกิจในอาณาเขตของภาคีอีก ฝ่ายหนึ่งนั้น ซึ่งนายจ้างของตนได้ลงทุนไว้หรืออยู่ในระหว่างดำเนินการอย่าง จริงจังในการลงทุนด้วยทุนจำนวนมาก โดยมีเงื่อนไขว่า นายจ้างนั้นเป็นคนชาติ หรือบริษัทที่มีสัญชาติ เดียวกับผู้ขอและผู้ขอเป็นผู้รับจ้าง คนชาติหรือบริษัทนั้น ในตำแหน่งฐานะที่มีความ รับผิดชอบ

๒. คนชาติของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งจะได้รับความคุ้มครอง และความมั่นคงเป็นเงื่อนไข ซึ่งไม่ว่าในกรณีใดจะไม่น้อยกว่า ที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดไว้ เมื่อคนชาติเช่นว่านั้นผู้ใดถูกคุมขัง ก็ให้ได้รับ ผลประติบัติในทุก ทางตามสมควร และอย่างมีมนุษยธรรม และเมื่อผู้นั้นเรียกร้อง ก็ให้แจ้งให้ผู้แทนทางทูตหรือ ทางกงสุลแห่งประเทศของผู้นั้นทราบโดยทันที และให้ โอกาสอย่างเต็มที่ที่จะพิทักษ์รักษาผล ประโยชน์ของผู้นั้น คนชาติผู้นั้น จะได้รับ แจ้งข้อกล่าวหาที่ตั้งแก่โดยพลัน และจะได้รับ ความสะดวกมากพอ ที่จะสู้คดี

๓. คนชาติของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้อุปโภคเสรีภาพบริบูรณ์ในทาง ความนึกคิดในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง และภายในบังคับแห่งกฎหมาย กฎ และ ข้อบังคับที่ใช้อยู่จะได้อุปโภคสิทธิในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ ของตน ทั้งที่เป็นการส่วนตัวและเป็น การสาธารณะ

ข้อ ๒

๑. บริษัทที่ตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายและข้อบังคับที่ใช้อยู่ของภาคีฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดให้ถือว่ามีสัญชาติของภาคีนั้น และให้สถานภาพทางกฎหมายของบริษัทดังกล่าวได้รับการยอมรับนับถือภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ตามที่ใช้ในสนธิสัญญานี้ "บริษัท" หมายถึง

ก. เมื่อกล่าวถึงบริษัทไทย ได้แก่นิติบุคคลภายใต้กฎหมายไทย ไม่ว่าจะจำกัด ความรับผิดชอบหรือไม่ และไม่ว่าเพื่อผลกำไรเป็นเงินหรือไม่

ข. เมื่อกล่าวถึงบริษัทสหรัฐ ได้แก่บริษัท ห้างหุ้นส่วน บริษัทและสมาคม อื่นๆ ไม่ว่าจะจำกัดความรับผิดชอบหรือไม่ และไม่ว่าเพื่อผลกำไรเป็นเงินหรือไม่

๒. คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะเข้าถึงศาลยุติธรรมและทบวง การฝ่ายบริหารโดยเสรีในทุกระดับอำนาจภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งใน การป้องกัน และในการเรียกร้องสิทธิของตน การเข้าถึงเช่นว่านี้ จะยอมให้กระทำได้ ตามข้อกำหนด ที่เป็นการอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าที่ใช้แก่คนชาติ และบริษัทของภาคีอีก ฝ่ายหนึ่งนั้น หรือของ ประเทศที่สามใด รวมทั้งข้อกำหนดที่ใช้กับหลักเกณฑ์ในการ วาง หลักประกัน เป็นที่เข้าใจกันว่า บริษัทซึ่งมิได้ประกอบกิจกรรมภายในประเทศจะ ได้ อุปโภคสิทธิในการเข้าถึงเช่นว่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีการจดทะเบียนหรือดำเนินการ ให้ เป็นบริษัทตามกฎหมายภายใน

๓. สัญญาที่ได้กระทำขึ้นระหว่างคนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดกับ คนชาติและบริษัทของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้มีการระงับข้อขัดแย้งโดยการ อนุญาโตตุลาการ จะไม่ถือว่าใช้บังคับไม่ได้ภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น โดยอาศัยเหตุเพียงว่า ถิ่นที่กำหนดไว้สำหรับกระบวนการพิจารณาในอนุญาโตตุลาการ อยู่นอกอาณาเขตนั้น หรือว่าสัญชาติของอนุญาโตตุลาการคนหนึ่งหรือหลายคนไม่ใช่ สัญชาติ ของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น คำชี้ขาดใดที่ได้ให้โดยถูกต้องตามสัญญาใดเช่นว่านี้ และถึงที่สุด และใช้บังคับได้ภายใต้กฎหมาย ของถิ่นที่ได้ให้คำชี้ขาดจะไม่ถือว่าไม่ สมบูรณ์หรือ ถูกปฏิเสธวิธีการอันมีประสิทธิภาพในการใช้บังคับภายในอาณาเขต ของ ภาคีฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดโดยอาศัยเหตุเพียงว่าถิ่นที่ได้ให้คำชี้ขาดนั้นอยู่นอก อาณาเขต เช่นว่า หรือว่าสัญชาติของอนุญาโตตุลาการคนหนึ่งหรือหลายคน ไม่ใช่สัญชาติของ ภาคีนั้น

ข้อ ๓

๑. ภาคีแต่ละฝ่ายจะประสาทให้ผลประติบัติอันเป็นธรรมและเที่ยงธรรมทุกเมื่อ แก่คนชาติและบริษัทของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง และแก่ทรัพย์สินและวิสาหกิจของคนชาติ และ บริษัทนั้น จะละเว้นจากการใช้มาตรการอันไม่สมเหตุผล หรือเป็นการเลือก ประ ติบัตติซึ่ง อาจทำให้ เสื่อมเสียสิทธิและผลประโยชน์ที่ได้มาแล้วตามกฎหมาย และจะให้

ความมั่นใจ ว่าสิทธิตามสัญญาอันชอบด้วยกฎหมายของคนชาติและบริษัท เหล่านั้นจะ
ได้มีวิธีการ อันมีประสิทธิภาพ ในการใช้บังคับตามกฎหมายที่ใช้อยู่

๒. ทรัพย์สินของคนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด รวมทั้ง
ผลประโยชน์ ทางตรงหรือทางอ้อมในทรัพย์สินจะได้รับความคุ้มครองและความ มั่นคง
เป็นเงื่อนไข ภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ทรัพย์สินนั้นจะไม่ถูก เอาไปโดย
ปราศจากกระบวนการทางกฎหมายที่ถูกต้องหรือโดยปราศจากการชำระ ค่าทดแทนที่
ยุติธรรมตามหลัก กฎหมายระหว่าง ประเทศ

๓. การเข้าไปหรือการทำความรบกวนในเคหสถาน สำนักงาน คลังสินค้า
โรงงาน และสถานที่อื่นของคนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ที่ตั้งอยู่ ภายใน
อาณาเขต ของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง จะกระทำมิได้โดยปราศจากเหตุอันสมควร การค้นและ
การตรวจเป็น ทางการ ซึ่งสถานที่เช่นว่า และสิ่งที่มีอยู่ในสถานที่นั้น จะกระทำได้ก็แต่
โดยอาศัย กฎหมายและโดยคำนึงอย่างรอบคอบถึงความสะดวก ของผู้ครอบครองและ
การดำเนิน ธุรกิจ

ข้อ ๔

๑. คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับผลประสิทธิผลอย่างคนชาติ
ในเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดตั้งตลอดจนการได้มาซึ่งผลประโยชน์ในวิสาหกิจทุกประเภท
เพื่อประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์ อุตสาหกรรม การคลัง และธุรกิจอื่น ภายในอาณา
เขต ของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง

๒. ภาคีแต่ละฝ่ายสงวนสิทธิที่จะห้ามคนต่างด้าวมิให้จัดตั้งหรือได้มาซึ่งผล
ประโยชน์หรือที่จะจำกัดขอบเขตที่คนต่างด้าวอาจจัดตั้งหรือได้มาซึ่งผลประโยชน์ใน
วิสาหกิจซึ่ง ประกอบการภายในอาณาเขตของตน ในการคมนาคม การขนส่ง การ
หน้าที่ รับผิดชอบทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคารที่เกี่ยวกับการ หน้าที่รับฝาก
เงิน การแสวงหาประโยชน์ จากที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือในการค้าภายใน
เกี่ยวกับผลิตผลทางเกษตรพื้นเมือง โดยมีเงื่อนไขว่า ภาคีนั้นจะต้องประสาขาให้ ผลประ
สิทธิในเรื่องนี้แก่คนชาติและบริษัทของภาคี อีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นการอนุเคราะห์ ไม่น้อย
กว่าที่ได้ประสาขาให้แก่คนชาติ และบริษัทของประเทศ ที่สามใดๆ

๓. บทแห่งวรรค ๑ ไม่รวมถึงการประกอบวิชาชีพ หรืออาชีพที่ได้สงวนไว้สำหรับคนชาติของภาคีแต่ละฝ่าย

๔. วิชาธุรกิจซึ่งคนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจัดตั้งหรือได้มา หรืออาจจัดตั้งหรือได้มาในภายหลังภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งและซึ่ง คนชาติและบริษัท นั้นเป็นเจ้าของหรือควบคุมไม่ว่าในรูปของการเป็นเจ้าของโดย เอกเทศในรูปของสาขาโดยตรงหรือบริษัทที่ได้ก่อตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายของภาคี อีกฝ่ายหนึ่งนั้น จะได้รับอนุญาต ให้ดำเนินกิจกรรมของตนโดยเสรีในอาณาเขตนั้น ตามข้อกำหนดที่เป็น การอนุเคราะห์ ไม่น้อยกว่าที่ให้ แก่วิสาหกิจอย่างเดียวกัน ซึ่งคนชาติของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งนั้นหรือประเทศ ที่สามใดเป็นเจ้าของ หรือควบคุม

๕. คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้อุปโภคสิทธิที่จะควบคุม และจัดการวิชาธุรกิจซึ่งตนได้จัดตั้งหรือได้มาภายในอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง และ จะได้รับ อนุญาตโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติให้ทำสิ่งทั้งปวงซึ่งโดยปกติ ถือว่า จำเป็นและบังควรแก่การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพของวิชาธุรกิจที่ประกอบ กิจกรรมอย่างเดียวกัน

๖. คนชาติและบริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ที่ ใช้อาศัยให้ว่าจ้างพนักงานบัญชีหรือผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการอื่น พนักงานบริหาร ผู้แทน ทางกฎหมาย ตัวแทน และผู้ชำนาญพิเศษอื่นที่ตนเลือก ภายในอาณาเขต ของภาคีอีก ฝ่ายหนึ่ง นอกจากนั้น คนชาติและบริษัทเช่นว่าจะได้รับอนุญาตให้ ว่าจ้างพนักงาน บัญชีและ ผู้เชี่ยวชาญทาง วิชาการอื่น โดยไม่คำนึงถึงขอบเขต คุณสมบัติที่บุคคล เหล่านั้นอาจมี สำหรับการประกอบวิชาชีพ ภายในอาณาเขต ของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น เพื่อความมุ่ง ประสงค์เฉพาะที่จะทำ การตรวจ การตรวจ สอบบัญชีและการสอบสวน ทางวิชาการ เพื่อความมุ่งประสงค์เป็น การภายใน โดยจำเพาะสำหรับและที่จะเสนอ รายงานต่อ คนชาติและบริษัทเช่นว่านั้น ในส่วนที่ เกี่ยวกับการวางแผน และการ ดำเนินงานวิชาธุรกิจ ของตนภายในอาณาเขตนั้น

ข้อ ๕

๑. คนชาติและบริษัทของภาคฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับผลประติบัติอย่างคนชาติภายในอาณาเขตของภาคอีกฝ่ายหนึ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ (ก) การเช่าอสังหาริมทรัพย์ ที่ต้องการเพื่อเป็นที่อยู่ของตน หรือเพื่อการดำเนินกิจกรรมตามสนธิสัญญานี้ (ข) การซื้อและการได้มา โดยวิธีการอื่นซึ่งสังหาริมทรัพย์ทุกชนิด ภายในบังคับแห่งข้อ จำกัดได้ว่าด้วยการได้มาซึ่ง หุ่นส่วนในวิสาหกิจที่อาจตั้งบังคับโดยสอดคล้องกับข้อ ๔ และ (ค) จำหน่ายทรัพย์สินทุกชนิด โดยการขาย โดยพินัยกรรม หรือโดยวิธีอื่น

๒. คนชาติและบริษัทของภาคฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้มีสิทธิภายในอาณาเขตของภาคอีกฝ่ายหนึ่งอย่างเดียวกันกับคนชาติและบริษัทของภาคอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ในเรื่องสิทธิ บัตร สำหรับการนิมิต เครื่องหมายการค้า ชื่อการค้า แบบแผนและลิขสิทธิ์ ในงานวรรณกรรมและศิลปกรรม เมื่อได้ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่ใช้อยู่ ถ้าหากมี

ข้อ ๖

๑. คนชาติและบริษัทของภาคฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะไม่อยู่ในบังคับของการชำระภาษีค่าธรรมเนียม หรือค่าภาระ ภายในอาณาเขตของภาคอีกฝ่ายหนึ่ง หรือของข้อกำหนดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียกเก็บ และการเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม หรือค่าภาระ เช่นว่านี้ อันเป็นภาระหนักกว่าที่คนชาติ ผู้มีถิ่นที่อยู่ และบริษัทของประเทศที่สามใดได้รับในกรณี คนชาติของภาคฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีถิ่นที่อยู่ภายในอาณาเขตของภาค อีกฝ่ายหนึ่ง และบริษัท ของภาคฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดประกอบการค้าหรือการหากำไร โดยวิธีอื่นหรือกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดผลกำไรภายในอาณาเขตนั้น ภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าภาระ และข้อกำหนดเช่นว่า จะไม่เป็นภาระหนักกว่าที่คนชาติและบริษัทของภาค อีกฝ่ายหนึ่งนั้นได้รับ

๒. อย่างไรก็ดี ภาคีแต่ละฝ่ายสงวนสิทธิที่จะ (ก) ขยายอาณาประโยชน์ทางภาษี เฉพาะอย่างยิ่งให้เพียงแต่ตามมูลฐานแห่งการถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน หรือตามความตกลงเพื่อการเว้นการเก็บภาษีซ้อน หรือเพื่อการคุ้มครองรายได้ซึ่งกันและกัน และ (ข) ใช้บทพิเศษใน การขยายอาณาประโยชน์ให้แก่คนชาติและผู้มีถิ่นที่อยู่ของตน ในส่วนที่

เกี่ยวกับการแสดงราย การร่วมกันของสามีและภรรยา และในเรื่องข้อยกเว้น ที่มีลักษณะส่วนตัวซึ่งยอมให้แก่ผู้ไม่ มีถิ่นที่อยู่ในส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเงินได้ และภาษีมรดก

๓. บริษัทของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะไม่อยู่ในบังคับ ภายในอาณาเขตของภาคี อีกฝ่ายหนึ่งของการชำระภาษีเก็บจากเงินได้อันมีอาจถือได้ว่ามาจากแหล่งภายใน อาณาเขตนั้นหรือเก็บจากธุรกรรมหรือทุน อันมีอาจถือได้ว่ามาจากการดำเนินการและ การลงทุนของบริษัท ดังกล่าวภายในอาณาเขตนั้น

๔. บทข้างต้นนี้จะไม่กีดกันการเรียกเก็บ ในกรณีที่เหมาะสม ซึ่งค่าธรรมเนียมที่ เกี่ยวกับ การปฏิบัติตามแบบพิธีทางตำรวจและแบบอื่นๆ ถ้าค่าธรรมเนียมเหล่านี้ เรียก เก็บจากคนชาติของประเทศที่สามทั้งปวงด้วย อัตราค่าธรรมเนียมเช่นว่า จะไม่ เกินกว่า ที่เรียกเก็บจากคนชาติ ของประเทศที่สามใดๆ

ข้อ ๗

๑. ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะไม่ใช้ข้อจำกัดในเรื่องการชำระเงิน การส่งเงินและ การโอนเงินอื่นๆ ไปยังหรือมาจากอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ (ก) ในขอบเขต ที่จำเป็นเพื่อจัดให้มีเงินตราต่างประเทศใช้เพื่อการชำระเงินเป็นค่าของ และบริการที่ จำเป็นแก่สุขภาพและสวัสดิภาพของประชาชนของตน หรือ (ข) ข้อจำกัดที่ได้รับการ ร้องขอหรือเห็นชอบโดยเฉพาะจากกองทุนการเงินระหว่าง ประเทศในกรณีที่เป็นสมาชิก ของกองทุน นั้น

๒. ถ้าภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดใช้ข้อจำกัดการปริวรรต ภาคีนั้นจะจัดให้มีวิธีการอัน เหมาะสม สำหรับการถอนเป็นเงินตราต่างประเทศในเงินสกุลของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่ง (ก) ค่าทดแทนที่อ้างถึงในข้อ ๓ วรรค ๒ ของสนธิสัญญานี้ (ข) รายได้ไม่ว่าในรูปเงิน เดือน ดอกเบี้ย เงินปันผล ค่านายหน้า ค่าสิทธิ ค่าบริการทางวิชาการ หรือในรูปอื่นๆ และ (ค) จำนวนเงินสำหรับการผ่อนชำระเงินกู้ค่าเสื่อมค่าของการลงทุน โดยตรงและ การโอนเงิน ทั้งนี้โดยพิจารณาถึงความจำเป็นพิเศษสำหรับธุรกรรมอื่นๆ ถ้ามีอัตราแลกเปลี่ยนใช้บังคับ อยู่มากกว่าหนึ่งอัตรา อัตราที่ใช้แก่การถอนนั้นจะต้องเป็นอัตราที่ ได้รับความเห็นชอบ โดยเฉพาะจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศสำหรับ ธุรกรรมเช่น ว่านั้น

๓. โดยทั่วไป ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ใช้ข้อจำกัดการปริวรรต จะดำเนินการใช้ข้อจำกัดนั้น โดยวิธีที่ไม่กระทบกระเทือนให้เสียประโยชน์ต่อฐานะแข่งขันของการพาณิชย์การขนส่ง หรือการลงทุนด้วยเงินทุนของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับ การพาณิชย์ การขนส่ง หรือการลงทุนของประเทศที่สามใดๆ

ข้อ ๘

๑. ภาคีแต่ละฝ่ายจะประสาทให้แก่ผลิตผลของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะมาจากถิ่นที่ใดและโดยยานพาหนะแบบใดก็ตาม และแก่ผลิตผลที่กำหนดไว้ เพื่อการส่งออกไปยังอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ไม่ว่าจะโดยเส้นทางใดและโดยยานพาหนะแบบใด ก็ตามซึ่งผลประติบัติที่เป็นการอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าที่ประสาทให้แก่ผลิตผลเช่นเดียวกัน ของประเทศที่สามใดหรือที่กำหนดไว้เพื่อการส่งออกไปยังประเทศที่สามในเรื่องทั้งปวง ที่เกี่ยวกับ (ก) อากาศศุลกากรตลอดจนค่าภาระอื่นใด ข้อบังคับและแบบพิธีที่ตั้งไว้เพื่อหรือ เกี่ยวกับการ นำเข้าและการส่งออก และ (ข) การเก็บภาษีอากรภายใน การซื้อขาย การจำหน่าย การเก็บรักษา และการใช้ หลักเกณฑ์อย่างเดียวกันนี้ จะได้นำมาใช้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการโอนการชำระเงิน ระหว่างประเทศ สำหรับสินค้าเข้าและสินค้าออก

๒. ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะไม่ตั้งบังคับข้อจำกัดหรือข้อห้ามแก่การนำเข้าซึ่งผลิตผลใดของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งหรือแก่การส่งออกซึ่งผลิตผลใด ไปยังอาณาเขตของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง นอกจากว่าการนำเข้าซึ่งผลิตผลเช่นเดียวกันของประเทศที่สาม ทั้งปวงหรือการส่งออก ซึ่งผลิตผลเช่นเดียวกันไปยังประเทศที่สามทั้งปวงจะถูก จำกัดหรือห้ามในทำนองเดียวกัน ด้วย

๓. ถ้าภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตั้งบังคับข้อจำกัดปริมาณแก่การนำเข้าหรือการส่งออกซึ่งผลิตผลใด ซึ่งภาคีอีกฝ่ายหนึ่งมีผลประโยชน์สำคัญ

(ก) เมื่อมีการร้องขอ ภาคีนั้นจะแจ้งให้ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงจำนวนทั้งหมดโดยประมาณของผลิตผล จะโดยปริมาณหรือมูลค่า ซึ่งอาจนำเข้าหรือส่งออก ในระหว่างกำหนดระยะเวลาหนึ่ง และให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงใดในเรื่องจำนวนหรือระยะเวลาเช่นว่านั้น และ

(ข) ถ้าภาคีนั้นจัดส่วนแบ่งสรรให้แก่ประเทศที่สามใด ภาคีดังกล่าวจะให้ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งนั้นได้รับส่วนแบ่งที่ได้สัดส่วนกับจำนวนผลิตผล จะโดยปริมาณ หรือมูลค่าซึ่งได้จัดส่งให้โดยหรือแก่ภาคีนั้นในระหว่างระยะเวลาซึ่งถือเป็น ตัวอย่างได้ก่อนหน้านั้น ทั้งนี้ โดยให้มีการพิจารณาตามสมควรถึงปัจจัยพิเศษใด ที่กระทบต่อการค้าผลิตผลเช่นว่านั้น

๔. ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจตั้งบังคับข้อห้ามหรือข้อจำกัดโดยอาศัยเหตุทางสุขภาพหรือทางธรรมเนียมประเพณีอื่น ที่มีลักษณะอันมิใช่ทางพาณิชย์ หรือเพื่อประโยชน์ในการป้องกันการปฏิบัติอันเป็นการหลอกลวงหรือไม่เป็นธรรม โดยมี เงื่อนไขว่าข้อห้าม หรือข้อจำกัดเช่นว่านั้นจะไม่เลือกปฏิบัติโดยผลการต่อกร พาณิชย์ของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง

๕. ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจกำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้ความมั่นใจในการใช้ประโยชน์จากเงินตราสกุลที่แลกเปลี่ยนเป็นเงินตราสกุลอื่นไม่ได้ซึ่งได้ พอกพูนขึ้นหรือเพื่อจัดการกับการขาดแคลนของเงินตราต่างประเทศ อย่างไรก็ดี มาตรการเช่นว่าจะต้องไม่เบี่ยงเบนเกินกว่าที่จำเป็นไปจากนโยบายที่มุ่งจะ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างมากที่สุด ซึ่งการค้าระหว่างประเทศโดยไม่เลือกปฏิบัติ และที่จะเร่งรัดให้บรรลุถึงขั้นฐานะของ ดุลการชำระเงิน อันจะทำให้พ้นจากความ จำเป็นในการมีมาตรการเช่นว่านั้น

๖. ภาคีแต่ละฝ่ายสงวนสิทธิที่จะประสาทให้อาณาประโยชน์พิเศษ (ก) แก่ผลิตผลจากการประมงของคนชาติของตน (ข) แก่ประเทศที่ประชิดกันเพื่อที่จะยัง ความสะดวกแก่ การไปมาค้าขายชายแดน หรือ (ค) โดยอาศัยสหภาพศุลกากร หรือเขตการค้าเสรีซึ่งภาคีฝ่าย หนึ่งฝ่ายใดอาจเข้าเป็นสมาชิก หรือความตกลงชั่วคราวที่จะนำไปสู่การก่อตั้งสหภาพ ศุลกากรหรือเขตการค้าเสรี ซึ่งภาคีฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดอาจเข้าเป็นภาคี นอกจากนั้น ภาคีแต่ละฝ่ายสงวนสิทธิและข้อผูกพันที่ตน อาจมีอยู่ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร และการค้า และอาณา ประโยชน์พิเศษที่ตนอาจประสาทให้ตามความตกลงนั้น

ข้อ ๙

๑. ในการดำเนินการใช้ข้อบังคับและระเบียบการทางศุลกากรของตน ภาควิแต่ละฝ่ายจะ (ก) พิมพ์โฆษณาข้อกำหนดทั้งหมดที่ใช้โดยทั่วไปอันมี ผลกระทบถึงการนำเข้า และการส่งออก (ข) ใช้ข้อกำหนดเช่นว่าในทำนอง อันเป็นเอกกรุปไม่ลำเอียง และชอบด้วย เหตุผล (ค) ละเว้น โดยถือเป็นทาง ปฏิบัติทั่วไปจากการใช้บังคับข้อกำหนดใหม่ หรือที่ เป็นภาระเพิ่มขึ้นจนกว่า จะได้มีการประกาศโดยเปิดเผยแล้ว และ (ง) ยอมให้มีการอุทธรณ์ คำชี้ขาด ของเจ้าหน้าที่ศุลกากร นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่ศุลกากรของภาควิแต่ละฝ่ายจะไม่ตั้ง บังคับการลงโทษที่หนักกว่าการลงโทษพอเป็นพิธีสำหรับการละเมิด เนื่องมาจาก ความพลั้งเผลอในการพิมพ์และขีดเขียน หรือจากการสำคัญผิดโดยสุจริตใจ ตามแต่เจ้าหน้าที่ ศุลกากรจะเห็นสมควร

๒. คนชาติและบริษัทของภาควิฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับผลประติบัติที่เป็นการอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่าที่ประสาทให้แก่คนชาติและบริษัทของภาควิอีกฝ่ายหนึ่งหรือ ของ ประเทศ ที่สามใด ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า และการส่งออก

๓. ภาควิฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะไม่ตั้งบังคับมาตรการใดซึ่งมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ขัดขวางหรือกีดกันผู้นำเข้าหรือส่งออกซึ่งผลิตผลของภาควิฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ใน การที่จะเอาประกันภัยทางทะเล สำหรับผลิตผลเช่นว่านั้นกับบริษัทของภาควิอีก ฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๑๐

๑. ระหว่างอาณาเขตของภาควิทั้งสองฝ่าย จะให้มีเสรีภาพในการพาณิชย์และการเดินเรือ

๒. เรือที่ชักธงของภาควิฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด และมีกระดาษเอกสารที่กฎหมาย ของ ภาควินั้นได้กำหนดไว้อยู่เพื่อเป็นข้อพิสูจน์สัญชาติ จะถือว่าเป็นเรือ ของภาควินั้น ทั้งในทะเล หลวง และภายในเมืองท่า ถิ่นที่และน่านน้ำของภาควิอีกฝ่ายหนึ่ง

๓. เรือของภาควิฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะมีเสรีภาพตามข้อกำหนดอันเท่าเทียมกัน กับเรือ ของภาควิอีกฝ่ายหนึ่ง และกับเรือของประเทศที่สามใดในอันที่จะมาพร้อมด้วย ของ บรรทุก ของตนยังเมืองท่า ถิ่นที่ และน่านน้ำทั้งปวงของภาควิอีกฝ่ายหนึ่งเช่นว่า ที่เปิด

ให้แก่การ พาณิชยกรรมและการเดินเรือต่างประเทศ เรือและของบรรทุกทุกชนิดนั้น จะได้รับ ในประการ ทั้งปวงซึ่งผลประติบัติอย่างคนชาติ และผลประติบัติอย่างชาติ ที่ได้รับ อนุเคราะห์ยิ่ง ภายในเมืองท่า ถิ่นที่ และน่านน้ำของภาคีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น แต่ภาคีแต่ละ ฝ่ายอาจ สงวนสิทธิโดยจำเพาะและเอกสิทธิไว้ให้แก่เรือของตนเอง ในส่วนที่เกี่ยวกับการเดิน เรือค้าขายฝั่ง การเดิน เรือภายในประเทศ และการประมง ของคนชาติ

๔. เรือของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะได้รับผลประติบัติอย่างคนชาติ และผล ประติบัติ อย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่งจากภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ ที่จะขน ผลิตผลทั้งปวงซึ่งอาจขนโดยเรือไปยังหรือมาจากอาณาเขตของภาคีอีก ฝ่ายหนึ่งนั้น และผลิตผล เช่นว่าจะได้รับผลประติบัติที่เป็น การอนุเคราะห์ไม่น้อยกว่า ที่ประสาท ให้แก่ผลิตผล อย่างเดียวกันที่ขนไปในเรือของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ในเรื่อง ที่เกี่ยวกับ (ก) อากาศและค่าภาระ ทุกประเภท (ข) การบริหารงานศุลกากร และ (ค) เงินอุดหนุน การเดิน อากาศและเอกสิทธิ อื่นๆ ในลักษณะนี้

๕. เรือของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดซึ่งตกอยู่ในทุกขภัย จะได้รับอนุญาตให้เข้า กำบัง อาศัยในเมืองท่า หรือที่จอดเรือที่ใกล้ที่สุดของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง และจะได้รับผล ประติบัติ และความช่วยเหลือฉันมิตร

๖. คำว่า "เรือ" ตามที่ใช้ในที่นี้ หมายถึงเรือทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นของหรือ ดำเนินการ โดยเอกชนหรือโดยสาธารณะ แต่คำนี้ไม่รวมถึงเรือประมงหรือเรือรบ เว้นแต่ที่เกี่ยวข้อง วรรค ๒ และ ๕ ของข้อนี้

ข้อ ๑๑

๑. ภาคีแต่ละฝ่ายให้สัญญาว่า (ก) วิชาหนักที่รัฐบาลของตนเป็นเจ้าของ หรือ ควบคุมและองค์การผูกขาด หรือองค์การที่ได้รับเอกสิทธิโดยจำเพาะหรือพิเศษภายใน อาณาเขตของตน จะทำการซื้อและขายที่เกี่ยวพันไม่ว่ากับของที่นำเข้าหรือของที่ส่ง ออก อันกระทบต่อการพาณิชยกรรมของภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ตามข้อค้ำึงทางพาณิชยกรรม แต่ ถ้าย่อย รวมทั้งราคา คุณภาพ การหาได้ การจำหน่ายในตลาดได้ การขนส่ง และ ภาวะอื่น ในการซื้อหรือขาย และ (ข) คนชาติ บริษัท และการพาณิชยกรรมของภาคีอีก ฝ่าย

หนึ่งนั้น จะได้รับโอกาสอย่างเพียงพอตาม ทางปฏิบัติธุรกิจอันเป็นธรรมเนียม ประเพณี ในอันที่จะแข่งขันเพื่อมีส่วน ร่วมใน การซื้อและขายเช่นว่า

๒. ภาคีแต่ละฝ่ายจะประสาทให้แก่คนชาติ บริษัท และการพาณิชย์ ของภาคี อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งผลประติบัติที่เป็นธรรมและเที่ยงธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับที่ได้ประสาท ให้แก่คนชาติบริษัท และการพาณิชย์ของประเทศที่สามใดในเรื่องที่เกี่ยวกับ (ก) การซื้อ พัสดของรัฐบาล (ข) การให้สัมปทาน และการทำสัญญาอื่นของรัฐบาล และ (ค) การ ขาย บริการใด โดยรัฐบาล หรือองค์การผูกขาด หรือองค์การใดที่ได้รับเอกสิทธิโดย จำเพาะ หรือพิเศษ

ข้อ ๑๒

๑. สนธิสัญญานี้ จะไม่กีดกันการเข้ามาตรา

- (ก) ที่จัดระเบียบการนำเข้า หรือการส่งออกซึ่งทองคำหรือเงิน
- (ข) เกี่ยวกับวัสดุที่สามารถแยกนิวเคลียร์ของปริมาณได้ ผลพลอยได้ กัมมันตรังสีหรือแหล่งที่มาของวัสดุนั้น
- (ค) ที่จัดระเบียบการผลิต หรือการค้าอาวุธ กระสุนและดินระเบิด และ ยุทโธปกรณ์หรือการค้าวัสดุอย่างอื่นที่กระทำโดยทางตรง หรือทางอ้อม เพื่อความ มุ่ง ประสงค์ในการจัดหาส่งให้สถานการทหาร
- (ง) ที่จัดระเบียบ โดยมูลฐานแห่งการไม่เลือกประติบัติ ในการเรียก เกณฑ์ ทางทหารซึ่งเสียบียงพัสดุ และยุทโธปกรณ์ในยามฉุกเฉินหรือยามสงคราม
- (จ) ที่จำเป็นในการปฏิบัติตามพันธกรณีของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพื่อการ อำนวย รักษาหรือกลับสถาปนาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ หรือที่จำเป็นใน การ คุ้มครองผลประโยชน์อันเป็นสาร์ตถสำคัญทางความมั่นคงของตน หรือ
- (ฉ) ที่ปฏิเสธไม่ยอมให้บริษัทใดซึ่งคนชาติของประเทศที่สามประเทศ เดียว หรือหลายประเทศ มีผลประโยชน์ควบคุมโดยทางตรงหรือทางอ้อมในกรรมสิทธิ์ หรือ ในการอำนวยความสะดวกนั้น ได้รับอาณาประโยชน์ตามสนธิสัญญานี้ เว้นแต่ในเรื่องที่ เกี่ยวกับ การยอมรับนับถือสถานภาพทางกฎหมาย และในเรื่องที่เกี่ยวกับการเข้าถึง ศาลยุติธรรม และสภาตุลาการ และทบวงการฝ่ายบริหาร

๒. สนธิสัญญาไม่ประสาทให้สิทธิใดที่จะประกอบกิจกรรมทางการเมือง

๓. บทว่าด้วยชาติที่ได้รับอนุเคราะห์หนึ่งของสนธิสัญญานี้เกี่ยวกับผลประติบัติต่อ สินค้าจะไม่ขยายไปถึงอาณาประโยชน์ที่สหรัฐอเมริกา หรืออาณาเขตและดินแดนในกรรมสิทธิ์ของตน โดยไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงใดในอนาคตในสถานภาพทางการเมืองของอาณาเขตและดินแดนเหล่านี้ ประสาทให้แกกันและกันแก่สาธารณรัฐคิวบา แก่สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ แก่อาณาเขตหมู่เกาะแปซิฟิกในภาวะทรัสตี หรือแก่เขตคลอง ปานามา

๔. บทแห่งสนธิสัญญานี้ ในเรื่องผลประติบัติอย่างชาติที่รับอนุเคราะห์ที่ยิ่งนั้น ไม่ใช้แก่

(ก) ความอนุเคราะห์ที่ให้อยู่ หรือที่อาจให้ในภายหลังแก่รัฐเพื่อนบ้าน เกี่ยวกับการ เดินเรือใน หรือการใช้ทางน้ำเขตแดนที่เดินเรือจากทะเลไม่ได้

(ข) ความอนุเคราะห์ที่ให้อยู่ หรือที่อาจให้ในภายหลังโดยอาศัยอำนาจกฎหมาย แห่งชาติ ในเรื่องการส่งเสริมการลงทุนทางอุตสาหกรรม

ข้อ ๑๓

๑. ภาคีแต่ละฝ่ายจะให้การพิจารณาด้วยความเห็นใจแก่การร้องเรียนตามที่ภาคี อีกฝ่ายหนึ่งอาจทำขึ้นในเรื่องที่เกี่ยวกับการใด อันกระทบต่อการดำเนินไปของสนธิสัญญานี้ และจะให้โอกาสอย่างเพียงพอสำหรับการปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับ การร้องเรียนนั้น

๒. ข้อพิพาทใดระหว่างภาคีในเรื่องการตีความหรือการใช้สนธิสัญญานี้ ที่มีได้ปรับให้เป็นทีพอใจกันโดยการทูตหรือสันติวิธีอื่น หากว่าภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ร้องขอให้เสนอต่อคณะอนุญาโต ตุลาการเพื่อการระงับตามหลักกฎหมาย ระหว่างประเทศที่ให้อยู่ คณะอนุญาโตตุลาการจะประกอบด้วยสมาชิกสามคน ภาคีแต่ละฝ่ายเลือกฝ่ายละหนึ่งคน และคนที่สามได้รับเลือกโดยสมาชิกที่ภาคีได้ เลือกมานั้น ในกรณีที่สมาชิกซึ่งภาคีได้เลือกมาไม่สามารถตกลงกัน เกี่ยวกับสมาชิก คนที่สามภายในหนึ่งเดือน สมาชิกคนที่สามจะได้ แก่ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยเลขาธิการสหประชาชาติ โดยการร้องขอของภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

ข้อ ๑๔

๑. สนธิสัญญานี้ จะได้รับสัตยาบันและจะมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันสารกัน ณ กรุง วอชิงตันโดยเร็วเท่าที่จะเป็นไปได้

๒. สนธิสัญญานี้ จะเริ่มใช้บังคับหนึ่งเดือนหลังจากวันที่มีการแลกเปลี่ยน สัตยาบันสารจากนั้นสนธิสัญญานี้จะใช้แทนและยกเลิกสนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์และการเดินเรือที่ได้ลงนามกัน ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๓๗

๓. สนธิสัญญานี้ จะคงใช้บังคับเป็นเวลาสิบปี และจะใช้บังคับต่อไปหลังจากนั้น จนกว่าจะได้ยกเลิกไปตามที่ได้กำหนดไว้ในที่นี้

๔. ภาคีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจเลิกสนธิสัญญานี้ โดยการบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าหนึ่งปีไปยังภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อสิ้นกำหนดเวลาสิบปีแรก หรือในเวลาใด หลังจากนั้น

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้มีอำนาจเต็มแต่ละฝ่ายได้ลงนามในสนธิสัญญานี้ และได้ประทับตราไว้เป็นสำคัญ

ทำคู่กันไปสองฉบับ เป็นภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ ทั้งสองฉบับใช้เป็นหลักฐาน ได้เท่าเทียมกัน ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่สิบเก้า พฤษภาคม พุทธศักราชสองพันห้าร้อยเก้า ตรงกับคริสต์ศักราชหนึ่งพันเก้า ร้อยหกสิบหก

ฝ่ายราชอาณาจักรไทย
(ลงนาม) ถ. คอมันตร์

ฝ่ายสหรัฐอเมริกา
(ลงนาม) Graham Martin

ทศพนวค ค.

TREATY OF AMITY AND ECONOMIC RELATIONS
BETWEEN
THE KINGDOM OF THAILAND
AND
THE UNITED STATES OF AMERICA

The Kingdom of Thailand and the United States of America, desirous of promoting friendly relations traditionally existing between them and of encouraging mutually beneficial trade and closer economic and cultural intercourse between their peoples, have resolved to conclude a Treaty of Amity and Economic Relations, and for that purpose have appointed as their Plenipotentiaries:

HIS MAJESTY THE KING OF THAILAND:

His Excellency THANAT KHOMAN, Minister of Foreign
Affairs of the Kingdom of Thailand; and

THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES. OF AMERICA:

His Excellency GRAHAM MARTIN, Ambassador Extraordinary
and Plenipotentiary of the United States of America to the Kingdom of
Thailand;

Who, having communicated to each other their full powers found to be
in due form, have agreed as follows;

ARTICLE I

1. Nationals of either Party shall, subject to the laws relating to the entry and sojourn of aliens, be permitted to, enter the territories of the other Party, to travel therein freely, and to reside at places of their choice and in particular to enter the territories of the other Party and to remain therein of the purpose of :

(a) carrying on trade between the territories of the two Parties and engaging in related commercial activities; or (b) developing and directing the operations of an enterprise in which they have invested or are actively in process of investing a substantial amount of capital. Each Party reserves the right to exclude, restrict the movement of, or expel aliens on grounds relating to public order, morals, health and safety. The provisions of (b) above shall be construed as extending to a national of either Party seeking to enter the territories of the other Party solely for the purpose of developing and directing the operations of an enterprise in the territories of such other Party in which his employer has invested or is actively in the process of investing a substantial amount of capital, provided that such employer is a national or company of the same nationality as the applicant and that the applicant is employed by such national or company in a responsible capacity.

2. Nationals of either Party within the territories of the other Party shall receive the most constant protection and security, in no case less than that required by international law. When any such national is in custody, he shall in every respect receive reasonable and humane treatment; and on his demand the diplomatic or consular representative of his country shall be immediately notified and accorded full opportunity to safeguard his interests. He shall be promptly informed of the accusations against him, and allowed ample facilities to defend himself.

3. Nationals of either Party shall enjoy in the territories of the other Party entire liberty of conscience, and, subject to applicable laws, ordinances and regulations, shall enjoy the right of private and public exercise of their worship.

ARTICLE II

1. Companies constituted under the applicable laws and regulations of either Party shall be deemed to have the nationality of that Party and shall have their juridical status recognized within the territories of the other Party. As used in the present Treat, "companies" means:

(a) with reference to Thai companies: Juristic persons under Thai laws, whether or not with limited liability and whether or not for pecuniary profit;

(b) with reference to United States companies: corporations, partnerships, companies, and other associations, whether or not with limited liability and whether or not for pecuniary profit.

2. Nationals and companies of either Party shall have free access to courts of justice and administrative agencies within the territories of the other Party, in all degrees of jurisdiction, both in the defense and in the pursuit of their rights. Such access shall be allowed upon terms no less favorable than those applicable to nationals and companies of such other Party or of any third country, including the terms applicable to requirements for deposit of security. It is understood that companies not engaged in activities within the country shall enjoy the right of such access without any requirement of registration or domestication.

3. Contracts entered into between nationals and companies of either Party and nationals and companies of the other Party, that provide for the settlement by arbitration of controversies, shall not be deemed unenforceable

within the territories of such other Party merely on the grounds that the place designated for the arbitration proceedings is outside such territories; or that the nationality of one or more of the arbitrators is not that of such other Party. No award duly rendered pursuant to any such contract, and final and enforceable under the laws of the place where rendered, shall be deemed invalid or denied effective means of enforcement, within the territories of either Party merely on the grounds that the place where such award was rendered is outside such territories or that the nationality of one or more of the arbitrators is not that of such Party.

ARTICLE III

1. Each Party shall at all times accord fair and equitable treatment to nationals and companies of the other Party, and to their property and enterprises; shall refrain from applying unreasonable or discriminatory measures that would impair their legally acquired rights and interests; and shall assure that their lawful contractual rights are afforded effective means of enforcement, in conformity with the applicable laws.

2. Property of nationals and companies of either Party, including direct or indirect interests in property, shall receive the most constant protection and security within the territories of the other Party. Such property shall not be taken without due process of law or without payment of just compensation in accordance with the principles of international law.

3. The dwellings, offices, warehouses, factories, and other premises of nationals and companies of either Party located within the territories of the other Party shall not be subject to entry or molestation without just cause. Official searches and examinations of such premises and their contents shall

be made only according to law and with careful regard for the convenience of the occupants and the conduct of business.

ARTICLE IV

1. Nationals and companies of either Party shall be accorded national treatment with respect to establishing, as well as acquiring interests in, enterprises of all types for engaging in commercial, industrial, financial and other business activities within the territories of the other Party.

2. Each party reserves the right to prohibit aliens from establishing or acquiring interests, or to limit the extent to which aliens may establish or acquire interests, in enterprises engaged within its territories in communications, transport, fiduciary functions, banking involving depository functions, the exploitation of land, or other natural resources, or domestic trade in indigenous agricultural products, provided that it shall accord to nationals and companies of the other Party treatment no less favorable in this connection than that accorded nationals and companies of any third country.

3. The provisions of paragraph 1 do not include the practice of professions, or callings reserved for the nationals of each Party.

4. Enterprises which are or may hereafter be established or acquired by nationals and companies of either Party within the territories of the other Party and which are owned or controlled by such nationals and companies, whether in the form of individual proprietorships, direct branches or companies constituted under the laws of such other Party, shall be permitted freely to conduct their activities therein upon terms no less favorable than like enterprises owned or controlled by nationals of such other Party or of any third country.

5. Nationals and companies of either Party shall enjoy the right to control and manage the enterprises which they have established or acquired within the territories of the other Party, and shall be permitted without discrimination to do all things normally found necessary and proper to the effective conduct of enterprises engaged in like activities.

6. Nationals and companies of either Party shall be permitted, in accordance with the applicable laws, to engage, within the territories of the other Party, accountants or other technical experts, executive personnel, attorneys, agents and other specialists of their choice. Moreover, such nationals and companies shall be permitted to engage accountants and other technical experts, regardless of the extent to which they may have qualified for the practice of a profession within the territories of such other Party, for the particular purpose of raking examinations, audits and technical investigations for internal purposes exclusively for, and rendering reports to, such nationals and companies in connection with the planning and operation of their enterprises within such territories.

ARTICLE V

1. Nationals and companies of either Party shall be accorded national treatment within the territories of the other Party with respect to: (a) leasing immovable property needed for their residence or for the conduct of activities pursuant to the present Treaty; (b) purchasing and otherwise acquiring movable property of all kinds, subject to any limitations on acquisition of shares in enterprises that may be imposed consistently with Article IV; and (c) disposing of property of all kinds by sale, testament or otherwise.

2. Nationals and companies of either Party shall have within the territories of the other Party the same right as nationals and companies of that

other Party in regard to patents for invention, trade marks, trade names, designs and copyright in literary and artistic works, upon compliance with the applicable laws and regulations. if any.

ARTICLE VI

1. Nationals and companies of either Party shall not be subject to the payment of taxes, fees or charges within the territories of the other Party, or to requirements with respect to the levy and collection thereof, more burdensome than those borne by nationals, of all third countries. The rates for such fees shall not exceed those charged such nationals of any third country residents and companies of any third country. In the case of nationals of either Party residing within the territories of the other Party, and of companies of either Party engaged in trade or other gainful pursuit or in non-profit activities therein, such taxes, fees, charges and requirements shall not be more burdensome than those borne by nationals and companies of such other Party.

2. Each Party, however, reserves the right to: (a) extend specific tax advantages only on the basis of reciprocity, or pursuant to agreements for the avoidance of double taxation or the mutual protection of revenue; and (b) apply special provisions in extending advantages to its nationals and residents in connection with joint returns by husband and wife, and as to the exemptions of a personal nature allowed to non-residents in connection with income and inheritance taxes.

3. Companies of either Party shall not be subject, within the territories of the other Party, to the payment of taxes upon income not attributable to sources within such territories, or upon transactions or capital not attributable to the operations and investments thereof within such territories.

4. The foregoing provisions shall not prevent the levying, in appropriate cases, of fees relating to the accomplishment of police and other formalities, if these fees are also levied on nationals of all third countries. The rates for such fees shall not exceed those charged such nationals of any third country.

ARTICLE VII

1. Neither Party shall apply restrictions on the making of payments, remittances, and other transfers of funds to or from the territories of the other Party, except (a) to the extent necessary to assure the availability of foreign exchange for payments for goods and services essential to the health and welfare of its people, or (b) in the case of a member of the International Monetary Fund, restrictions specifically requested or approved by the Fund.

2. If either Party applies exchange restrictions, it shall make reasonable provision for the withdrawal is foreign exchange in the currency of the other Party, of: (a) the compensation referred to in Article III, paragraph 2, of the present Treaty; (b) earnings, whether in the form of salaries, interest, dividends, commissions; royalties, payments for technical services, or otherwise; and (c) amounts for amortization of loans, depreciation of direct investments and capital transfers, giving consideration to special needs for other transactions. If more than one rate of exchange is in force, the rate applicable to such withdrawal shall be a rate which is specifically approved by the International Monetary Fund for such transactions.

3. Either Party applying exchange restrictions shall in general administer them in a manner not to influence disadvantageously the competitive position of the commerce, transport or investment of capital of the other Party in comparison with the commerce, transport or investments of any third country.

ARTICLE VIII

1. Each Party shall accord to products of the other Party, from whatever place and by whatever type of carrier arriving, and to products destined for exportation to the territories of such other Party, by whatever route and by whatever type of carrier, treatment no less favorable than that accorded like products of, or destined for exportation to, any third country, in all matters relating to: (a) customs duties, as well as any other charges, regulations and formalities levied upon or in connection with importation and exportation; and (b) internal taxation, sale, distribution, storage and use. The same rule shall apply with respect to the international transfer of payments for imports and exports.

2. Neither Party shall impose restrictions or prohibitions on the importation of any product of the other Party, or on the exportation of any product to the territories of the other Party, unless the importation of the like product of, or the exportation of the like product to, all third countries is similarly restricted or prohibited.

3. If either Party imposes quantitative restrictions on the importation or exportation of any product in which the other Party has an important interest:

(a) It shall, upon request, inform the other Party of the approximate total amount of the product, by quantity or value, that may be imported or exported during a specified period, and of any change in such amount or period; and

(b) If it makes allotments to any third country, it shall afford such other Party a share proportionate to the amount of the product, by quantity or value, supplied by or to it during a previous representative period, due consideration being given to any special factors affecting the trade in such product.

4. Either Party may impose prohibitions or restrictions on sanitary or other customary grounds of a non-commercial nature, or in the interest of preventing deceptive or unfair practices, provided such prohibitions or restrictions do not arbitrarily discriminate against the commerce of the other Party.

5. Either Party may adopt measures necessary to assure the utilization of accumulated inconvertible currencies or to deal with a stringency of foreign exchange. However, such measures shall deviate no more than necessary from a policy designed to promote the maximum development of non-discriminatory international trade and to expedite the attainment of a balance of payments position which will obviate the necessity of such measures.

6. Each Party reserves the right to accord special advantages: (a) to products of its national fisheries; (b) to adjacent countries in order to facilitate frontier traffic; or (c) by virtue of a customs union or a free trade area of which either Party may become a member, or of an interim agreement leading to the formation of a customs union or free trade area which either Party may enter into. Each Party, moreover, reserves rights and obligations it may have under the General Agreement on Tariffs and Trade, and special advantages it may accord pursuant thereto.

ARTICLE IX

1. In the administration of its customs regulations and procedures, each Party shall: (a) publish all requirements of general application affecting importation and exportation; (b) apply such requirements in a uniform, impartial and reasonable manner; (c) refrain, as a general practice, from enforcing new or more burdensome requirements until after public notice thereof; and (d) allow appeals to be taken from rulings of the customs

authorities. Moreover, the customs authorities of each Party shall not impose greater than nominal penalties for infractions resulting from clerical errors or from mistakes made in good faith as deemed appropriate by the customs authorities.

2. Nationals and companies of either Party shall be accorded treatment no less favorable than that accorded nationals and companies of the other Party, or of any third country, with respect to all matters relating to importation and exportation.

3. Neither Party shall impose any measure of a discriminatory nature that hinders or prevents the importer or exporter of products of either Party from obtaining marine insurance on such products in companies of the other Party.

ARTICLE X

1. Between the territories of the two Parties there shall be freedom of commerce and navigation.

2. Vessels under the tag of either Party, and carrying the papers required by its law in proof of nationality, shall be deemed to be vessels of that Party both on the high seas and within the ports, places and waters of the other Party.

3. Vessels of either Party shall have liberty, on equal terms with vessels of the other Party and with vessels of any third country, to come with their cargoes to all ports, places and waters of such other Party open to foreign commerce and navigation- Such vessels and cargoes shall in all respects be accorded national treatment and most-favored-nation treatment within the ports, places and waters of such other Party, but each Party may reserve

exclusive rights and privileges to its own vessels with respect to the coasting trade, inland navigation and national fisheries.

4. Vessels of either Party shall be accorded national treatment and most-favored-nation treatment by the other Party with respect to the right to carry all products that may be carried by vessel to or from the territories of such other Party, and such products shall be accorded treatment no less favorable than that accorded like products carried in vessels of such other Party, with respect to : (a) duties and charges of all kinds; (b) the administration of the customs; and (c) bounties, drawbacks and other privileges of this nature.

5. Vessels of either Party that are in distress shall be permitted to take refuge in the nearest port or haven of the other Party, and shall receive friendly ,treatment and assistance.

6. The term "vessels", as used herein, means all types of vessels, whether privately or publicly owned or operated, but this term does not, except with reference to paragraphs 2 and 5 of the present Article, include fishing vessels or vessels of war.

ARTICLE XI

1. Each Party undertakes (a) that enterprises owned or controlled by its Government, and monopolies or agencies granted exclusive or special privileges within its territories, shall make their purchases and sales involving either imports or exports affecting the commerce of the other Party solely in accordance with commercial considerations, including price, quality, availability,- marketability, transportation and other conditions of purchase or sale; and (b) that nationals, companies and commerce of such other Party

shall be afforded adequate opportunity, in accordance with customary business practice, to compete for participation in such purchases and sales.

2. Each Party shall accord to nationals, companies and commerce of the other Party fair and equitable treatment, as cornered with that accorded to nationals, companies and commerce of arty third country, with respect to: (a) the governmental purchase of supplies; (b) the awarding of concessions and other government contracts; and (c) the sale of any service by the Government or by any monopoly or agency granted exclusive or special privileges.

ARTICLE XII

1. The present Treaty shall not preclude the application of measures

(a) regulating the importation or exportation of gold or silver;

(b)regulating to fissionable materials, their radio-active by-products, or the sources thereof;

(c)regulating the production of or traffic in arms, ammunition and implements of war, or traffic in other materials carried on directly or indirectly for the purpose of supplying a military establishment; .

(d)regulating, on a non-discriminatory basis, military requisition of supplies and implements of war in time of emergency or in time of war;

(e)necessary to fulfill the obligations of either Party for the maintenance or restoration of international peace and security, or necessary to protect its essential security interests; or

(f)denying to any company in the ownership or direction of which nationals of any third country or countries have directly or indirectly the controlling interest, the advantages of the present Treaty, except with respect

to recognition of juridical status and with respect to access to courts of justice and to administrative tribunals and agencies.

2. The present Treaty does not accord any right to engage in political activities.

3. The most-favored-nation provisions of the present Treaty relating to the treatment of goods shall not extend to advantages accorded by the United States of America or its territories and possessions, irrespective of any future change in their political status, to one another, to the Republic of Cuba, to the Republic of the Philippines, to the Trust Territory of the Pacific Islands or to the Panama Canal Zone.

4. The provisions of the present Treaty as regards the most-favored-nation treatment do not apply to:

(a) favors now granted or which may hereafter be granted to neighboring States with regard to navigation on or use of boundary waterways not navigable from the sea; or

(b) favors now granted or which may hereafter be granted in virtue of national legislation on the promotion of industrial investment.

ARTICLE XIII

1. Each Party shall accord sympathetic consideration to, and shall afford adequate opportunity for consultation regarding, such representations as the other Party may make with respect to any matter affecting the operation of the present Treaty.

2. Any dispute between the Parties as to the interpretation or application of the present Treaty, not satisfactorily adjusted by diplomacy or other pacific means, shall be submitted, at the request of either Party, to a panel of arbitrators for settlement in accordance with applicable principles of

international law. The panel shall be composed of three members, one selected by each Party and the third chosen by the members selected by the Parties. In the event the members selected by the Parties are unable to agree upon the third member within one month, the third member shall be one who is designated by the Secretary-General of the United Nations at the request of either Party.

ARTICLE XIV

1. The present Treaty shall be ratified, and the ratification thereof shall be exchanged at Washington, D.C. as soon as possible.

2. The present Treaty shall enter into force one month after the date of exchange of ratification. Thereupon it shall replace and terminate the Treaty of Friendship, Commerce and Navigation signed at Bangkok on November 13, 1937.

3. The present Treaty shall remain in force for ten years and shall continue in force thereafter until terminated as provided herein.

4. Either Party may by giving one year's written notice to the other Party, terminate the present Treaty at the end of the initial ten-year period or at any time thereafter.

IN WITNESS WHEREOF the respective Plenipotentiaries have signed the present Treaty and have affixed hereunto their seals.

DONE in duplicate, in the Thai and English languages, both equally authentic, at Bangkok, this twenty-ninth day of May in the two thousand five hundred and ninth year of the Buddhist Era, corresponding to the one thousand nine hundred and sixty sixth year of the Christian Era.

For the Kingdom of Thailand:

For the United States of America:

(Signed) Th. Khoman

(Signed) Graham Martin

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายนิพนธ์ ธนาศรัณย์วงศ์

สถานที่เกิด

จังหวัดกรุงเทพ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2533

สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัย
รามคำแหง

พ.ศ. 2543

สำเร็จการศึกษานิติบัณฑิตไทย(น.บ.ท.) จากสำนัก
อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
สมัยที่ 53

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2533

ตำแหน่งเจ้าหน้าที่สินเชื่อ บริษัทธนาคารศรีนคร
จำกัด

พ.ศ. 2535

ตำแหน่งนายความ บริษัทธนาคารไทยธนุจำกัด

พ.ศ. 2539

ตำแหน่งนิติกร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ไทยเม็กซ์
จำกัด

พ.ศ. 2542

ตำแหน่งนายความ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ซีแอล
สหวิริยา จำกัด

ปัจจุบัน

ตำแหน่งนายความ บริษัทอาคเนย์ประกันภัย จำกัด